

ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนรู้
สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2

สุดีร์อัมน์ เจะมะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

พ.ศ. 2566

The Result of Learning Management on Quranic Interpretation
Subject by Using Learning Package for Secondary
Islamic Studies Stage Students, Year 2

SUDIRUEMAN JEHMA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Master of Education
Program in Teaching Islamic Education
Graduate School
Yala Rajabhat University

2023

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย) ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุด
การเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2
ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาอังกฤษ) The Result of Learning Management on Quranic
Interpretation Subject by Using Learning Package for
Secondary Islamic Studies Stage Students, Year 2
ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ สุดีร์โรมัน เจมะมะ
หลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา การสอนอิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลรอแม สุหลง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮาكيم เฮ็งปียา)

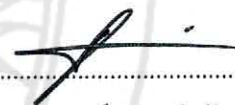
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุหำมัดสุหำมี เฮงยามา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลรอแม สุหลง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุหำมัดสุหำมี เฮงยามา)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ จันทรรตนา)

คณบดีคณะครุศาสตร์

วันที่...../18.....เดือน..... พ.ศ. 66

“ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา”

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2
ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์	สุดีร์อัมมัน เจมะมะ
ชื่อปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การสอนอิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2565

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลรอแม สุลหลง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหำมัดสุโหมี เฮงยามา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานชั้นอิสลามตอนปลายปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ ประชากรเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 โรงเรียนยะลาวิทยปัญญาสุรณ ภาควิชาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ชุดการเรียนรู้รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 2 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเที่ยงตรง ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าทดสอบ (t-Test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานสำหรับชั้นอิสลามตอนปลายปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.07/86.00
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ : ผลการจัดการเรียนรู้ วิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน ชุดการเรียนรู้

Abstract

Thesis Title	The Result of Learning Management on Quranic Interpretation Subject by Using Learning Package for Secondary Islamic Studies Stage Students, Year 2	
Researcher	Sudirueman Jehma	
Degree Sought	Master of Education	
Major	Teaching Islamic Education	
Academic Year	2022	
Thesis Advisors		
1. Assistant Professor Dr. Abdulramae Sulong		Chairperson
2. Assistant Professor Dr. Muhammadsuhaimi Haengyama		Committee

This research aimed 1) to develop and find the efficiency of the learning packages of the Quranic interpretation subject for secondary Islamic studies stage students, year 2 according to the 80/80 standard 2) to compare the students' learning achievements by using learning packages 3) to assess the satisfaction of students' by using learning packages for secondary Islamic studies stage students, year 2. The target population for this research was consisted of 30 students at Yala Wittaya Panya Nusorn School in the second semester of the academic year 2022. The instruments consist of 1) learning packages for secondary Islamic studies stage students, year 2. 2) pre-test and post-test, 3) satisfaction questionnaire. The statistics used were percentage, mean, standard deviation and t-test. The result found that

1. The effectiveness of learning package for secondary Islamic studies stage students, year 2 was equal to 81.07/86.00

2. The students' achievement after learning by using learning packages for secondary Islamic studies stage students, year 2 was significantly higher than before at the .05 level

3. The students' satisfaction towards leaning by using learning packages was at the high level.

Keywords: Effect of learning Quranic Interpretation Subject Learning Package.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง ซึ่งไม่อาจกล่าวได้ทั้งหมด ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลรอแม สุหลง อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุหำมัดสุไฮมี เสงยามา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ได้เอาใจใส่การตรวจแก้วิทยานิพนธ์ ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ให้ข้อคิด ที่ดี เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านเพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษาทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษา และให้ความรู้ความเข้าใจในบทเรียนตลอดระยะเวลาที่ได้เรียนและยังสร้างแรงบันดาลใจในการแสวงหา ความรู้ในครั้งนี้

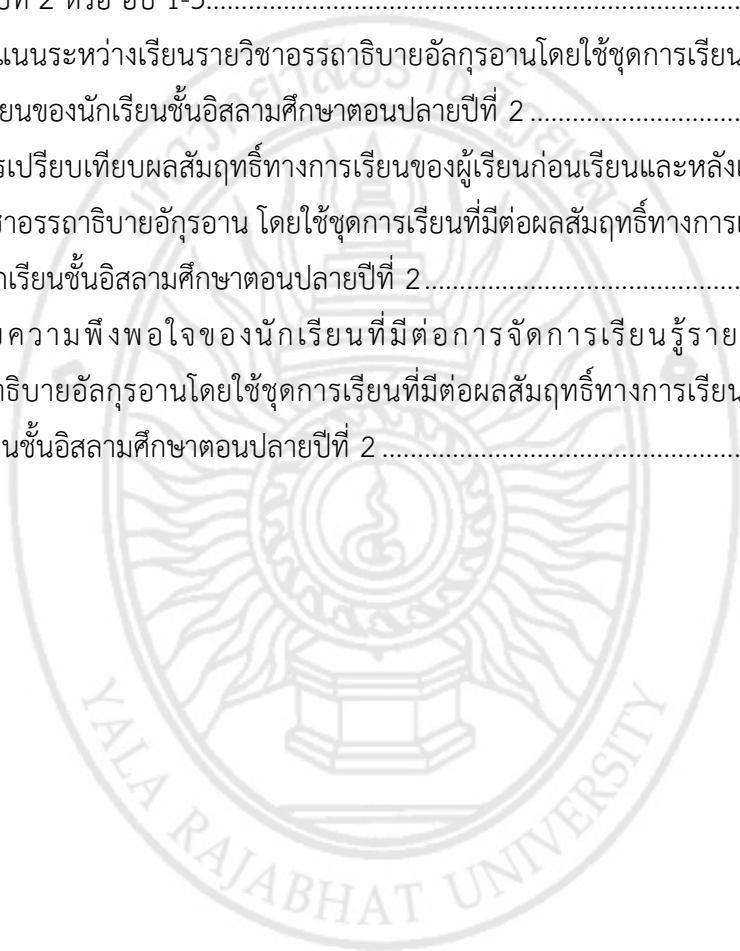
ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจสอบและให้แนะนำเครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณ สถาบันการศึกษาที่ให้ความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนยะลา วิทยปัญญาสุธรรม ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล โดยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการทุกท่านที่ผู้วิจัยนำมาอ้างอิงจนวิทยานิพนธ์สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

สุดีริอัมมัน เจะมะ

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	รายละเอียดการใช้ชุดการเรียน 5
2	ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้รายวิชาอัตตัพชีร สำหรับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 หรือ อป 1-3..... 11
3	ผลคะแนนระหว่างเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 78
4	ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 80
5	ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 81

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย 68

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คัมภีร์อัลกุรอาน คือ พระดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ประทานให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และมวลมนุษยชาติโดยผ่านทูตทูตบรืลเพื่อเป็นรัฐธรรมนูญในการดำเนินชีวิต เป็นทางนำสำหรับผู้ยำเกรง ดังนั้นการศึกษาทำความเข้าใจในคัมภีร์อัลกุรอานจึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสนใจอย่างยิ่ง แต่เนื่องด้วยคัมภีร์อัลกุรอานถูกประทานลงมาเป็นภาษาอาหรับ ดังอัลกุรอานได้กล่าวไว้ว่า

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا

ความว่า “แท้จริงเราได้ให้คัมภีร์อัลกุรอานแก่เขาเป็นภาษาอาหรับ”

(ยูซุฟ: 2)

การเรียนอัลกุรอาน และศึกษาความหมายของอัลกุรอานนั้น เป็นที่ส่งเสริมของอิสลามเพื่อบรรลุเป้าหมายของการมีชีวิตในโลกนี้และโลกหน้า อัลกุรอานเปรียบเสมือนคู่มืออันสำคัญของผู้นับถือศาสนาอิสลามและนำอัลกุรอานมาเป็นตัวชี้ทางในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความประเสริฐในการดำรงชีวิตในโลกนี้และโลกหน้า ดังหะดีษกล่าวว่า

في الصحيحين عن النبي ﷺ: لا حسد إلا في اثنتين، الرجل الذي آتاه الله القرآن فهو يقوم به آناء الليل وآناء النهار، والرجل الذي آتاه الله مالا فسلطه فيهلكته في الحق (رواه البخاري رقم 7529)

ความว่า “ไม่มีการอิจฉากันนอกจากในสองกรณี คือ บุคคลหนึ่ง ที่อัลลอฮ์ประทานความรู้อัลกุรอานให้กับเขาและเขาได้ดำรงตน (ทั้งอ่านและปฏิบัติตามอัลกุรอาน) ทั้งกลางวันและกลางคืน และบุคคลหนึ่งที่อัลลอฮ์ประทานทรัพย์สินแก่เขาและเขาได้บริจาคไปทั้งกลางวันและกลางคืน

(รายงานโดย อัลบุคอรี หมายเลข 7529)

หลักสูตรอิสลามศึกษาได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานสาระการเรียนรู้ 8 สาระ ได้แก่ อัลกุรอาน อัลหะดีษ อัลอะกีดะฮฺ อัลฟิถฮฺ อัตตารีค อัลอัคลาก ภาษาอาหรับ ภาษามลายู ซึ่งในแต่ละสาระได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้เห็นว่าต้องการอะไร มีวิธีการสอนอย่างไร วิธีประเมินอย่างไร เพื่อเป็นเครื่องมือในการประกันคุณภาพการศึกษา และในการจัดการเรียนรู้ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะห์) หลักสูตรได้กำหนดให้มุ่งเน้นผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเองและพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตด้านการเรียนรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตตามแบบฉบับอิสลาม นอกจากนี้หลักสูตรอิสลามศึกษาได้กำหนดมาตรฐานว่า ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความหมาย ความสำคัญ หลักการ หลักคำสอน ท่องจำอัลกุรอาน ยึดมั่นและนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรอิสลามศึกษาเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตตามหลักอิสลามอย่างถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 32-34)

การนำนวัตกรรมมาใช้ในวงการการศึกษา เรียกว่า “นวัตกรรมการศึกษา” (Education Innovation) หมายถึง นวัตกรรมที่จะช่วยให้การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผลสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมเหล่านั้น และประหยัดเวลาในการเรียนอีกด้วย ในปัจจุบันมีการใช้นวัตกรรมการศึกษามากมายหลายอย่าง ซึ่งมีทั้งนวัตกรรมที่ใช้กันอย่างแพร่หลายแล้ว และประเภทที่กำลังแพร่หลาย (กิดานันท์ มลิทอง, 2540: 246) การนำชุดการเรียนการสอนมาใช้ร่วมกับการเรียนการสอนนั้น จะช่วยทั้งครูและนักเรียนได้มาก เนื่องจากครูไม่ต้องเสียเวลาในการเตรียมการสอนมากนัก เพราะชุดการเรียนการสอนจะระบุกิจกรรมและสื่อที่ต้องใช้มาให้แล้ว นักเรียนที่เรียนไม่ทันเพื่อนก็สามารถกลับไปศึกษาบทเรียนซ้ำได้โดยที่ไม่รบกวนเพื่อน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะช่วยฝึกทักษะอื่น ๆ นอกเหนือจากนั่งจดตามที่ครูสอนบนกระดาน ในการใช้ชุดการเรียนการสอนนั้นครูและนักเรียนจะมีบทบาทที่ชัดเจน ซึ่งจะเน้นผู้เรียนเป็นหลัก ส่วนครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ชุดการเรียนการสอนนั้นประกอบด้วยส่วนสำคัญ เช่น คู่มือครูซึ่งช่วยแนะนำวิธีการใช้ชุดการเรียนการสอนให้ครู มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีเครื่องมือวัดประเมินผลการเรียนรู้ และอาจเพิ่มเติมส่วนประกอบอื่น ๆ ได้อีกตามความเหมาะสม ดังนั้น ชุดการเรียนการสอนจึงมีความยืดหยุ่นในการสร้างและนำไปใช้ค่อนข้างสูง หากผู้สร้างเข้าใจถึงปัญหาและสร้างชุดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมก็จะสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

จากประสบการณ์การสอนวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานในระดับอิสลามศึกษาตอนปลายของผู้วิจัย เมื่อให้นักเรียนเรียนตามหลักสูตรที่โรงเรียนได้จัดทำพบว่า นักเรียนไม่มีการแสดงความคิดเห็นในการเรียน ขาดสมาธิในการเรียน ขาดการร่วมมือกันทำงานกับกลุ่ม ต่างคนต่างทำ ไม่กระตือรือร้นในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อน และไม่มีการเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนคุยกันเสียงดัง ไม่ช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ซึ่งวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีสมาธิในการเรียน สนุกสนาน และมีความรับผิดชอบในการทำงาน สามารถฝึกทักษะการพูด การคิด วิเคราะห์ คือ การจัดทำชุดการเรียนที่เหมาะสมกับนักเรียนและมีกิจกรรมที่หลากหลายในห้องเรียน

และจากผลสถิติของสถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติโรงเรียนยะลาวิทยปัญญาสุรณมีผลการสอบ I-NET ระดับปลาย (ชานาวิย) ของโรงเรียนขนาดเล็กในระดับประเทศของปีการศึกษา 2564 มีค่าสถิติอยู่ที่ 23.65 และของปีการศึกษา 2563 อยู่ที่ 29.35 (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ, 2564: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้อัลกุรอานยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจและยังพบปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้อัลกุรอานโดยเฉพาะวิชาตีฟซีรของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากหลาย ๆ สาเหตุและหนึ่งในนั้นคือ การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาจากสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ รวมทั้งเนื้อหาที่เรียนเป็นนามธรรมทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา ยาก และไม่คอยสนใจในการเรียน และยังพบอีกว่า ปัจจุบัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระอัลกุรอานยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ (ผู้อำนวยการสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, ป.ป.ป. อ้างถึงใน สัมพันธ์ พันธุ์พฤษฯ, 2561: ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่คะแนนสอบระดับตอนกลางรายวิชาอัลกุรอานและอัลตีฟซีร เข้าสอบ 22,196 คน ค่าเฉลี่ย 40.49 สูงสุด 85.00 ต่ำสุด 2.50

จากการศึกษาสาเหตุของความล้มเหลวในการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเรียนพบว่า สาเหตุสำคัญ คือ ขาดสื่อที่สร้างแรงจูงใจภายในทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนและจากการศึกษาเรื่อง What can teachers do to raise pupil achievement? (อะไรที่ครูควรทำเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน) ของโมนาซาและเกตา (Monazza and Geeta, 2011: อ้างถึงในอุไรรัตน์ ยามาเรียง อับดุลฮากัม เสงเปีย และอับดุลรอซัก มะลาเฮง, 2551: บทนำ) พบว่า ครูที่ใช้สื่อและวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับธรรมชาติของตัวผู้เรียนและวิชาสามารถทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียนได้เป็นอย่างดี

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนสำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามสภาพเรียนอย่างมีความสุข และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งที่จริงแล้วการสอนด้วยชุดการสอนที่หลากหลายช่วยในการดึงดูดความสนใจของนักเรียน และเสริมประสบการณ์ ความรู้ ด้วยเรื่องน่าสนใจและดึงดูด

เกิดความรู้ด้วยแนวทางที่ดีซึ่งนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย และติดความรู้เหล่านั้นในความคิดของนักเรียน ท่างไกลความเปื่อนายและไม่น่าสนใจซึ่งไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน ชั้นอิสลามตอนปลายปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้ชุดการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้ชุดการเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผู้เรียนสามารถอรรถาธิบายความหมายของอายะในแต่ละบทโดยรวมได้ และเข้าใจบริบทในแต่ละเรื่องอย่างถูกต้องและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ผู้สอนได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยใช้ชุดการเรียนที่หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนในการเรียน และเกิดประสิทธิในทางการเรียนและสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตตามหลักอิสลามได้อย่างถูกต้องโดยยึดหลักการจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ และความเห็นต่าง ๆ ของอุลามะ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนยะลาวิทยปัญญาสุรณ ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมตอนปลายปีที่ 2 ประกอบด้วย 5 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 เรื่อง การห้ามจากการได้มาซึ่งทรัพย์สินที่ไม่เป็นธรรม

ชุดที่ 2 เรื่อง การรักษาอามานะฮ์ (สัญญา) ความยุติธรรม

ชุดที่ 3 เรื่อง การดำรงไว้ซึ่งศีลธรรมและความเป็นธรรม

ชุดที่ 4 เรื่อง การดูแลเด็กกำพร้า สตรีและการสร้างความเข้าใจระหว่างสามีมรรยา

ชุดที่ 5 เรื่อง ผลตอบแทนของผู้ที่ซื่อสัตย์ (ตั้งภาคี) ต่ออัลลอฮ์และผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อรรถธิบายอัลกุรอาน ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีที่ 2 โดยผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาการวิจัยออกเป็น จำนวน 5 ชุดดังนี้

ตารางที่ 1 รายละเอียดการใช้ชุดการเรียน

เรื่อง	เวลาที่ใช้ (ชั่วโมง)
1. การห้ามจากการได้มาซึ่งทรัพย์สินที่ไม่เป็นธรรม	4
2. การรักษาอามานะฮ์ (สัญญา) ความยุติธรรม	2
3. การดำรงไว้ซึ่งศีลธรรมและความเป็นธรรม	4
4. การดูแลเด็กกำพร้า สตรีและการสร้างความเข้าใจระหว่างสามีมรรยา	4
5. ผลตอบแทนของผู้ที่ซื่อสัตย์ (ตั้งภาคี) ต่ออัลลอฮ์และผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์	2
รวม	16

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น

การเรียนรู้โดยใช้โดยใช้ชุดการเรียนรายวิชาอรรถธิบายอัลกุรอานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 2

3.2 ตัวแปรตาม

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรายวิชาอรรถธิบายอัลกุรอานนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 2

2) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรายวิชาอรรถธิบายอัลกุรอานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

สาระอัลกุรอานและตัฟซีร สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 เป็นวิชาอัลกุรอานที่เป็นวิชาหลัก และวิชาอัตตัฟซีรเป็นวิชาเพิ่มเติมที่เนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความสำคัญ ความหมายศัพท์เฉพาะ และการแปลความหมายของอัลกุรอานจากภาษาอาหรับเป็นภาษาไทย

วิชาอัตตัฟซีร (อรรถาธิบายอัลกุรอาน) หมายถึง เป็นวิชาอิสลามศึกษาเพิ่มเติมที่อยู่ในสาระการเรียนรู้รายวิชาอัลกุรอาน ซึ่งวิชานี้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความสำคัญ การอ่าน และหลักการอรรถาธิบายอัลกุรอาน

ชุดการเรียนรู้ หมายถึง ชุดการเรียนรู้ที่มีการนำนวัตกรรมทางการศึกษา ได้แก่ สื่ออุปกรณ์ และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งชุดการเรียนรู้จะประกอบไปด้วย คำชี้แจง ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ เวลาที่ใช้ กิจกรรม และการประเมินผล

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ มาตรฐานตัวชี้วัด สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดการประเมินผล ทำให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องและต่อเนื่อง ซึ่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้ในวิชาตัฟซีร โดยใช้ชุดการสอน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนที่มีชุดการเรียนรู้ที่ได้จากการสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ของโรงเรียนยะลาวิทยปัญญาสุรณ จังหวัดยะลา

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในทางที่ดีมีความรู้สึกชอบประทับใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเล่าเรื่องซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้ที่ได้จากการทำแบบทดสอบของผู้วิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา การวิจัยและการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน รายวิชาการอธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546
 2. การอธิบายอัลกุรอาน
 3. แผนการจัดการเรียนรู้
 4. ชุดการเรียนรู้
 5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 6. การวัดประเมินผล
 7. ความพึงพอใจ
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กรอบแนวคิดในการวิจัย
สมมติฐานของวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 1-5) ได้อธิบายหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 สำหรับ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสำนักงานศึกษาธิการภาค 12 สามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ได้มุ่งเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นมุสลิมที่ดี ยึดมั่นหลักศรัทธา ยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ มีบุคลิกภาพตามแบบอย่างที่ดีของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มีความสมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคมเพื่อให้เกิดสันติสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้า

1.2 หลักการ

พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดการจัดการเรียนการสอนเน้นความรู้ คุณธรรม และได้กำหนดหลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษาไว้ดังนี้

- 1) มุ่งเน้นให้มุสลิมทุกคนได้รับการศึกษาด้านอิสลามศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยให้สังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 2) ส่งเสริมให้นักเรียนถือปฏิบัติตามหลักการอิสลามในการดำเนินชีวิต
- 3) ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญที่สุด และสามารถพัฒนาธรรมชาติด้วยเต็มศักยภาพ
- 4) โครงสร้างของหลักสูตรมีความยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และกระบวนการจัดการเรียนรู้
- 5) หลักสูตรได้กำหนดการจัดการศึกษาทุกรูปแบบครอบคลุมทุกเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์

1.3 จุดหมาย

หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อศาสนาอิสลาม โดยปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 2)

- 1) ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และรอซูล ﷺ และปฏิบัติตามหลักคำสอนของอิสลาม มีคุณธรรมจริยธรรม และมีค่านิยมที่พึงประสงค์
- 2) สามารถให้ความคิดเห็นและเหตุผลในการวินิจฉัย พิจารณาปัญหาต่าง ๆ โดยไม่มีอคติ มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติ เพื่อพัฒนาตัวเองให้เหมาะสมในสังคมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ประเทศชาติ และประชาคมโลก
- 3) มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในวิชาการต่าง ๆ และสามารถพัฒนาการดำรงชีวิตในสังคมให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น
- 4) ภูมิใจในความเป็นมุสลิม มีระเบียบ ซื่อสัตย์ อดทน และมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- 5) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ รักการอ่าน การเขียน และการค้นคว้า
- 6) เห็นคุณค่า มีวินัยต่อตนเอง และปฏิบัติตามแบบอย่างอิสลามได้ถูกต้อง
- 7) ดูแลตัวเองทั้งด้านกายและใจให้ดี
- 8) มีความสามัคคี รู้จักการช่วยเหลือในการกลุ่ม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ในการดำเนินชีวิตในสังคมให้มีความสุข

1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนควรมีหลังจากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 6)

1) สามารถในการอ่าน เขียน ท่องจำ

ความสามารถของผู้เรียนในการอ่าน เขียน ท่องจำตามหลักคำสอนของอิสลามที่ได้มาจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้อิสลาม เพื่อพัฒนาตนเองหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการยึดมั่นศรัทธา การมีคุณธรรม เป็นต้น เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

2) ความสามารถในการคิด

ความสามารถของผู้เรียนในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ภายใต้พื้นฐานของหลักอิสลามเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคม

3) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและพัฒนาปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ความสามารถในการนำหลักคำสอนต่าง ๆ จากบทบัญญัติของอิสลามมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถพัฒนาตนเองปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันได้ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดกับตัวเองและสังคมสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการสื่อสาร

ความสามารถของผู้เรียนในการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนคติของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง โดยเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีคุณภาพ และคำนึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

5) ทักษะในการอยู่ร่วมกัน

ความสามารถของผู้เรียนในการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามหลักคำสอนศาสนาอิสลามในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันแบบหมู่คณะ และมีจิตสาธารณะ

1.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึก และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีคุณธรรม จริยธรรมตามแบบฉบับอิสลาม ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 7)

1) เป็นผู้ที่มีความศรัทธาที่บริสุทธิ์และมั่นคง

2) เป็นผู้ที่ปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง

3) เป็นผู้ที่มีมารยาทที่ดีงาม

- 4) เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นศึกษาค้นคว้า ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
- 5) เป็นผู้ที่ชนะใจตนเอง
- 6) เป็นผู้ที่ใช้เวลาอย่างคุ้มค่า
- 7) เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย
- 8) เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง
- 9) เป็นผู้ที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

1.6 มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ มีทั้งหมด 8 สาระการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) อัลกุรอานและฮาดิษ
- 2) อัลหะดีษ
- 3) อัลอะกีดะฮ์
- 4) อัลฟิกฮ์
- 5) ฮัตตารีค
- 6) อัลอัคลาภ
- 7) ภาษาอาหรับ
- 8) ภาษามลายู

ในแต่ละสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ พึงปฏิบัติ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เมื่อจบการศึกษาแต่ละระดับ นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้สะท้อนให้รู้ว่าต้องการอะไร จัดการเรียนรู้อย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก การทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา การทดสอบระดับชาติ และระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดได้เพียงใด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 8)

1.7 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดเป็นตัวที่ระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และพึงปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นที่จะสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดผลและประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1.8 สาระการเรียนรูู้

สาระการเรียนรูู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรูู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งในสาระการเรียนรูู้รายวิชาอัลกุรอ่านและอตัตฟัซึรตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดว่า ความรู้ ความเข้าใจ หลักการอ่าน การท่องจำ และหลักการอธิบาย ยึดมั่นและปฏิบัติตามบัพัญญูติของอัลกุรอ่านในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 9)

1.9 สาระและมาตรฐานการเรียนรูู้

หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรูู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบหลักสูตรแล้วมีรายละเอียด ดังนี้

สาระวิชา อัลกุรอ่านและอตัตฟัซึร

ตามมาตรฐาน อป 1: เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักการอ่าน และหลักการอธิบายอัลกุรอ่าน สามารถท่องจำอธิบาย และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

มาตรฐาน อป 2: ยึดมั่นในหลักคำสอนอัลกุรอ่าน และนำมาปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ซึ่งผู้วิจัยได้ทำเลือกทำวิจัยอยู่ในหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน อป 1 อป 2 และบวกกับหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนยะลาวิทยปัญญาสรณ์

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรูู้รายวิชาอตัตฟัซึร สำหรับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 หรือ อป 1-3

ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรูู้
อป.1-3	1. อธิบายหลักการอ่านตามแนวทางอัล-กีรออาต ที่กำหนด	1. หลักการอ่านอัลกีรออาต (القِرَاءَات)
	2. อธิบายหลักการของอธิบายอัลกุรอ่านที่กำหนด	2. หลักการอธิบายอัลกุรอ่าน - อัลนาซัค และอัลมันซูค (النَّاسِخُوَالْمَنْسُوحُ) - อัลอาม และ อัลคอค (الْعَامُ وَالْخَاصُّ)
	3. วิเคราะห์ลักษณะความแตกต่างระหว่างอายะฮ์อัลมุหัมม์และอายะฮ์อัลมุตาซาบีย	3. การวิเคราะห์ลักษณะความแตกต่างของอายะฮ์ อัลมุหัมม์ (المُحْكَم) และอายะฮ์อัลมุตาซาบีย (الْمُنْتَضَب)
อป.1-3	นำหลักคำสอนของอายะฮ์ (โองการ) อัลกุรอ่านเกี่ยวกับเรื่องที่กำหนด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข	หลักคำสอนอายะฮ์ (โองการ) อัลกุรอ่านเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ - ห้ามจากการได้มาซึ่งทรัพย์สินที่ไม่เป็นธรรม

ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
		<ul style="list-style-type: none"> - ห้ามจากการได้มาซึ่งทรัพย์สินที่ไม่เป็นธรรม - การไม่ซิริก (ตั้งภาคี) ต่ออัลลอฮ - การรักษาอามานะฮ (สัญญา) ความยุติธรรม - ทัศนคติของมนุษย์เมื่อสงครามเป็นสิ่งจำเป็น - การดำรงไว้ซึ่งสัจธรรมและความเป็นธรรม - ผู้มีสิทธิ์เข้าสวรรค์ไม่ได้มาจากการเพื่อฝัน - การดูแลเด็กกำพร้า สตรีและการสร้างความเข้าใจระหว่างสามิภรรยา - ผลตอบแทนของผู้ที่ซิริก (ตั้งภาคี) ต่ออัลลอฮและผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮ

ที่มา : (โรงเรียนยะลาวิทยปัญญาสุรณ, 2557: 26)

2. การอธิบายอัลกุรอาน

อัลกุรอานนั้นเปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญแรกของคนที่ศรัทธาว่าอัลลอฮองค์เดียวเป็นผู้อภิบาลแห่งสากลโลกซึ่งอัลกุรอานนั้นเป็นคำบัญญัติของพระองค์ที่มีความหมายซับซ้อนจำเป็นต้องมีการตีความเพื่อให้ได้นำมาซึ่งความเข้าใจที่ถูกต้อง ด้วยเหตุผลนี้การตีฟซีรอัลกุรอานจึงมีบทบาทสำคัญในการอธิบายความหมายที่ซับซ้อนนั้นได้อย่างถูกต้องที่สุด

2.1 ความหมายตีฟซีร (การอธิบายอัลกุรอาน)

อัลกุรอานนั้นเป็นคู่มือของการดำเนินชีวิตซึ่งนำพาความสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้าหรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าเป็นรัฐธรรมนูญแรกที่สมบูรณ์ที่สุดในบรรดาคำภีร์ที่มาจากฟากฟ้าที่ยังคงอยู่ในเวลานี้ และการที่จะเข้าใจคู่มือหรือคัมภีร์ที่สมบูรณ์นี้ ก็ด้วยความรู้ที่สมบูรณ์ในตีความหมายของอัลกุรอานนั่นก็คือ วิชาอรรถตีฟซีร ดังนั้นอะไร คือ ตีฟซีร สามารถสรุปความหมายของตีฟซีร ดังนี้

2.1.1 ความหมายตัฟซีรเชิงภาษาศาสตร์

อับดุลเลาะ การีนา (2556: 63) ได้อธิบายคำว่าตัฟซีร (تفسير) ว่าตัฟซีรมาจากภาษาอาหรับจากรากศัพท์ว่า “فسر يفسر تفسيرا” ฟัชชะรอ ยูฟุซซึรฺ ตัฟซีรอน แปลว่า การอธิบายหรือเปิดเผยความหมายของคำหรือประโยค การนำเอาคำว่าตัฟซีรมาใช้กับการอธิบายอัลกุรอานได้จากคำตรัสของอัลลอฮฺว่า

وَلَا يَأْتِيَنَّكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا. (الفرقان: 33)

ความว่า “และพวกเขาจะไม่นำข้อเปรียบเทียบ (ข้อสงสัย) ไต ๆ มายังเจ้าเว้นแต่เราจะได้นำมาให้เจ้าและอารอธิบายอย่างดียิ่ง”

(อัลฟุรกอณ: 33)

คำตรัสว่า (وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا) ท่านอิบนุ อับบาส ได้ให้คำอธิบายว่า การอธิบายตามหลักภาษาศาสตร์นั้นมักจะแสดงถึงลักษณะทั่วไปไม่ได้เจาะจงกับคนใดคนหนึ่ง

2.1.2 ความหมายตัฟซีรเชิงวิชาการ

อูละมะฮอ บางท่านได้ให้ความหมายว่า วิชาที่ว่าด้วยการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการกล่าวถึงอัลกุรอานเพื่อรู้ถึงจุดประสงค์ของอัลกุรอาน อัซซาร์กาซี (Al-Zarkasyi, 1935: 174)

ฟาติมะห์ มุซอาละห์ (2558: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้ให้ความหมายของตัฟซีรว่า ตัฟซีร คือ การเผยความหมายของคำหนึ่งที่ซ่อนอยู่ภายในเพื่อให้รู้แก่นแท้ของคำ ๆ นั้น โดยการอธิบายความเป็นมา เบื้องหลัง และประโยคที่มีความเกี่ยวข้องกับมัน

สรุปว่า ตัฟซีรอัลกุรอานมาจากรากศัพท์ภาษาอาหรับ (ف س ر) ฟาอฺ สีนฺ รออฺ ที่มีความหมายว่าการเปิดเผย การอธิบาย การให้แตกฉาน เพื่อให้เข้าใจคัมภีร์อัลลอฮฺได้อย่างถูกต้อง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เพื่อให้เกิดความสันติสุขในโลกนี้และโลกหน้า

2.2 ยุคสมัยของการตัฟซีร อัลกุรอาน

อับดุลเลาะ การีนา (2556: 22) ได้กล่าวว่า การตัฟซีรอัลกุรอานแบ่งออกเป็น 4 ยุคสมัย ดังนี้

- 1) การตัฟซีรในสมัยท่านนบีมุฮัมมัด
- 2) การตัฟซีรในสมัยเศาะหะบะฮฺ
- 3) การตัฟซีรในสมัยตาบียีน
- 4) การตัฟซีรในสมัยการรวบรวมและการบันทึก

รายละเอียดของการตีฟซีร์ในแต่ละสมัย ดังนี้

ยุคที่ 1 การตีฟซีร์ในสมัยท่านนบีมุฮัมมัด

อะห์หมัด บันฮาวีย์ (2013 : 15) ได้กล่าวว่า เป็นที่รู้โดยทั่วกันว่า ท่านนบีมุฮัมมัดเข้าใจอัลกุรอานความหมาย เจตนารมณ์และเป้าหมายของแต่ละอายะ ไม่ว่าจะเป็นอายะฮ์โดยรวม และเจาะจง ท่านได้สอนบรรดาศอฮาบะฮ์ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับอัลกุรอาน ตั้งแต่เริ่มต้นการประทาน อายะแรก จนถึงอายะสุดท้ายโดยไม่มีตกบกพร่องใด ๆ ทั้งสิ้น ในทุกสถานการณ์ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ของตัวท่าน

ท่านนบีมุฮัมมัด ได้อธิบายอายะฮ์ให้แก่บรรดาศอฮาบะฮ์ ด้วยการพูดและการปฏิบัติเมื่อท่านได้รับวะฮยูมาจากมลาอิกะฮ์ญิบรีล ดังนั้นการตีฟซีร์ของท่าน พร้อมกับการถ่ายทอดอัลกุรอาน แต่ท่านได้ห้ามบรรดาศอฮาบะฮ์ทำการบันทึกทุกสิ่งทุกอย่างที่ออกมาจากท่าน เว้นแต่บันทึกอัลกุรอานเท่านั้นที่ท่านอนุญาตให้บันทึกได้ เนื่องจากท่านนบีมุฮัมมัดไม่ต้องการให้อ่านอัลกุรอานปะปนกับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่เป็นคำตรัสของอัลลอฮ์ แม้แต่ทุกสิ่งทุกอย่างที่ออกมาจากท่านออกจากศอฮาบะฮ์ที่มีความจำได้ดีเท่านั้นดังหะดีษรายงาน โดยอะบูสะอีดกล่าวว่

لَا تَكْتُبُوا عَنِّي وَمَنْ كَتَبَ عَنِّي غَيْرَ الْقُرْآنِ فَلْيَمْحُهُ وَحَدِّثُوا عَنِّي وَلَا حَرَجَ

(رواه مسلم رقم 5326)

ความว่า พวกเจ้าจงอย่าบันทึกคำพูดจากฉันและผู้ใดก็ตามที่ทำการบันทึกจากฉันที่ไม่ใช่อัลกุรอานก็จงลบมันเสีย และพวกเจ้าจงเล่าหะดีษจากฉันแทนได้

(รายงานโดย มุสลิม หมายเลข 5326)

การตีฟซีร์ในสมัยท่านนบีมุฮัมมัดมีท่านเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ให้การตีฟซีร์โดยใช้วิธีการตีฟซีร์อัลกุรอานโดยอัลกุรอาน และการตีฟซีร์อัลกุรอานโดยสุนนะห์ให้แก่บรรดาศอฮาบะฮ์ วิธีการทั้งสองจะมีการนำเสนอโดยท่านนบีมุฮัมมัดเล่าให้แก่บรรดาศอฮาบะฮ์ของท่านที่ไปถามท่านเมื่อไม่เข้าใจอายะใดอายะฮ์หนึ่ง หรือตามจำนวนอายะที่ได้รับฟังจากท่าน ทั้งสองวิธีการตีฟซีร์ถูกจดจำและบันทึกไว้เป็นอย่างดีในกลุ่มสาวกของท่านเท่าที่พวกเขาได้ยินมาจากท่านนบีมุฮัมมัด โดยไม่มีการเพิ่มเติมและไม่มีการตัดต่อแต่ประการใดแม้แต่ชนิดเดียว अबดุลละห์ บิน มุสอูดกล่าวว่าพวกเราบรรดาศอฮาบะฮ์ ได้แต่ปฏิบัติตามท่านนบีมุฮัมมัด และเพราะเราไม่เคยคิดที่จะประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเองจากความคิดของบรรดาศอฮาบะฮ์ และที่สำคัญยิ่งจะไม่นำสิ่งที่มาจากตัวเขาเองไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่มาจากท่านนบีมุฮัมมัดโดยเด็ดขาดนอกจากการจะอยู่ในกรอบที่ทำได้เท่านั้น

ยุคที่ 2 การตีฟซีร์ในสมัยเศาะฮาบะฮ์

เมื่อท่านนบีมุฮัมมัดได้เสียชีวิตลง บรรดาเศาะฮาบะฮ์รับช่วงทำหน้าที่แทนท่านนบีมุฮัมมัด รายงานถ่ายทอดวิชาการศึกษาด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ทั้งที่มาจากอัลกุรอาน และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอัลกุรอาน เช่นเดียวกันกับอัลหะดีษ โดยผ่านการเรียนด้วยวิธีการตะลักีญ จากท่านนบีมุฮัมมัด

บรรดาเศาะฮาบะฮ์จะดำเนินการตีฟซีร์อัลกุรอานด้วยการปฏิบัติ 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การตีฟซีร์อัลกุรอานด้วยกุรอาน คือ บรรดาเศาะฮาบะฮ์จะรายงานมาจากท่านนบีมุฮัมมัดว่าท่านได้ตีฟซีร์อายะฮ์ด้วยการยกอายะฮ์อื่นมาอธิบาย เว้นแต่อายะฮ์นั้นถูกยกเลิก (มันศุค) ไปแล้ว

2) การตีฟซีร์อัลกุรอานด้วยอัลหะดีษ คือ เศาะฮาบะฮ์รายงานจากท่านนบีมุฮัมมัดว่าท่านได้อธิบายอายะฮ์ด้วยหะดีษใดของท่าน

3) การตีฟซีร์อัลกุรอานโดยเศาะฮาบะฮ์ คือ บรรดาเศาะฮาบะฮ์ได้ทำการอิจญ์ติฮาดโดยใช้ความพยายาม ความสามารถของตนเองมาประยุกต์ใช้ในการตีฟซีร์ของท่านนบีมุฮัมมัด หรือสังเคราะห์จากอายะฮ์

ในยุคของเศาะฮาบะฮ์ยังไม่มีการบันทึกการตีฟซีร์อัลกุรอานเป็นรายลักษณ์อักษร แต่จะใช้วิธีการท่องจำ เป็นประเพณีสืบทอดกันมาในกลุ่มด้วยกันตั้งแต่แรก จนถึงสิ้นสุดของสมัยเศาะฮาบะฮ์ ทั้งนี้เพราะบรรดาเศาะฮาบะฮ์ ส่วนใหญ่มีความจำดีถึงระดับดีเยี่ยม มีเพียงบางท่านเท่านั้นที่มีความจำอยู่ในระดับไม่ค่อยดีเท่าไร ซึ่งได้รับการยินยอมจากท่านนบีมุฮัมมัดให้ทำการบันทึกอัลกุรอาน และอัลหะดีษ และอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของพวกเขาเอง และสังคมมุสลิม (อับดุลเลาะการีนา, 2556: 24-26)

ยุคที่ 3 การตีฟซีร์อัลกุรอานในสมัยของตาบิอิน

ความหมายของตาบิอิน คือ ผู้ที่พบเห็นเศาะฮาบะฮ์ มีความศรัทธาต่อท่านนบีมุฮัมมัด และเสียชีวิตในอิสลาม

อุลามาฮ์ตาบิอินได้เรียนรู้ อัลกุรอานและการตีฟซีร์อัลกุรอานมาจากบรรดาเศาะฮาบะฮ์ทั้งที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการอ่านอัลกุรอาน การท่องจำ การวินิจฉัย ข้อบัญญัติของอัลกุรอาน และเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอัลหะดีษเกี่ยวกับการตีฟซีร์อัลกุรอานของตาบิอินโดยอาศัยความคิด และวินิจฉัยของพวกเขาเอง พบว่า บรรดาอุลามาฮ์มุสลิม มีความเห็นที่ต่างกันในเรื่องของการนำไปใช้เป็นหลักฐานได้หรือไม่ ดังนี้

ทัศนะที่ 1 มีความเห็นว่า การตีฟซีร์ของตาบิอิน สามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานไม่ได้ เนื่องจากตาบิอินไม่ได้ฟังจากท่านนบีมุฮัมมัด และไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ของการประทานอัลกุรอาน

ทัศนะที่ 2 มีความเห็นว่า การตีฟซีรของตาบิอิน สามารถนำไปเป็นหลักฐานได้ โดยไม่ต้องสงสัยใด ๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากตาบิอินส่วนมากแล้วจะรับหลักการและวิธีการตีฟซีรอัลกุรอาน จากบรรดาเศาะฮาบะฮ

เมื่อพิจารณาทั้งสองทัศนะข้างต้นพบว่า การตีฟซีรอัลกุรอานโดยตาบิอินนั้น สามารถนำไปเป็นหลักฐานได้เมื่อได้รับการเห็นชอบจากตาบิอินด้วยกัน ทั้งนี้เมื่อเขาได้ดำเนินการตีฟซีรอัลกุรอาน โดยผ่านกระบวนการรายงานจากบรรดาเศาะฮาบะฮมีสายจนถึงท่านนบีมุฮัมมัด และไม่มี การคัดค้านแต่ประการใดจากท่านตาบิอินร่วมสมัยเดียวกัน อะห์หมัด บันฮาวีย์ (2013: 26-32)

ยุคที่ 4 การตีฟซีรอัลกุรอานในยุคของการบันทึก

การบันทึกการตีฟซีรอัลกุรอานได้เริ่มมีการบันทึกในช่วงปลายการปกครองราชวงศ์อุมัยยะฮและช่วงต้นการปกครองของราชวงศ์อับบาสิยะฮ ในศตวรรษที่ 2 อิจเราะห์ศักราช การตีฟซีรในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจากการตีฟซีรในสมัยตาบิอิน พอสรุปได้ ดังนี้

1) การตีฟซีรอัลกุรอานโดยวิธีรายงาน การตีฟซีรโดยวิธีนี้จะมีแนวทางปฏิบัติ 2 แนวทางด้วยกัน

- การบรรยายสิ่งที่มาจากท่านนบีมุฮัมมัดโดยไม่คำนึงถึงรูปแบบแต่อย่างใด
- การบรรยายในรูปแบบตามลำดับ ซูเราะห์อัลกุรอาน

2) การตีฟซีรอัลกุรอานโดยใช้ความคิด หมายถึงการใช้ความคิด (เราะยู) ที่ตั้งอยู่บนรากฐานความรู้ทางวิชาการ การตีฟซีรโดยวิธีนี้จะมีแนวทางการปฏิบัติ 2 แนวทางด้วยกัน

- การตีฟซีรอัลกุรอานโดยการตรึง (ให้น้ำหนัก) ระหว่างทัศนะอุลามาฮด้วยกัน
- การตีฟซีรโดยการยึดหลักภาษาอาหรับและหลักทั่วไปของบทบัญญัติอิสลาม

3) การตีฟซีรอัลกุรอานโดยใช้อารมณ์ การตีฟซีรโดยวิธีนี้จะมีลักษณะการตะอัสศุบ และการสนับสนุนพวกพ้อง ซึ่งแต่ละคนที่ทำการตีฟซีรนั้นเน้นในเรื่องของการสนับสนุน และให้ความสำคัญแก่เฉพาะพวกพ้องของเขาเท่านั้น

4) การตีฟซีรอัลกุรอานโดยการอิงจิตฮาด วิธีนี้จะเน้นในด้านของบทบัญญัติ หุก่ม บางครั้งจะทำการตีฟซีรอัลกุรอานโดยการตรึง (ให้น้ำหนักทัศนะใดพรรคหนึ่ง) ระหว่างทัศนะอุลามาฮ ซึ่งพวกเขาเห็นว่าสมควรทำ การหยิบยกหลักฐานจากหะดิษบางครั้งไม่ได้ระบุสายรายงาน ด้วยเหตุผลนี้การตีฟซีรอัลกุรอานลักษณะนี้ ไม่สามารถแยกระหว่างทัศนะที่เศาะฮาบะฮกับทัศนะที่เฎาะอ์ฟ

5) การตีฟซีรอัลกุรอานโดยใช้สัญญาณที่ซ่อนเร้นในความหมายของแต่ละอายะ การตีฟซีรโดยวิธีนี้จะพิจารณาด้านความหมายเพียงอย่างเดียว ไม่ได้คำนึงถึงด้านอื่น ๆ เช่น ริวายะห์ ดิรอยะห์ หลักภาษาอาหรับ และหลักทั่วไปของบทบัญญัติอิสลาม (อัลดุลเลาะ การินา, 2556: 51)

สรุปได้ว่าการตีฟซีรอัลกุรอานในยุคที่มีการจดบันทึกสามารถแบ่งออกเป็น 5 วิธี ดังนี้ 1) การตีฟซีรโดยวิธีการรายงาน 2) การตีฟซีรโดยใช้ความคิดของผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับอัลกุรอาน อย่างลึกซึ้ง 3) การตีฟซีรโดยใช้อารมณ์ 4) การตีฟซีรโดยการอิจติฮาดของอุลามา และ 5) การตีฟซีรโดยใช้สัญญาณที่ซ่อนเร้นในความหมายของอัลกุรอาน

2.3 ประเภทของการอธิบายอัลกุรอาน (ตีฟซีรอัลกุรอาน)

การอธิบายอัลกุรอานเพื่อให้เข้าใจอัลกุรอานได้ง่ายขึ้นและชัดเจนมากขึ้น ต้องใช้หลาย ๆ ศาสตร์มาส่งเสริมและร่วมกัน ซัยยิด มุฮัมหมัด และคณะ (2548: 35) ได้เรียบเรียงในงานเขียนของเขา Tafsir Ibnu Kasir ว่า เราสามารถสรุปพื้นฐานการตีฟซีรของอิบนุ กาศีร์ที่ได้ดำเนินการในของงานเขียน ดังนี้

1) ตีฟซีรอัลกุรอานด้วยกุรอาน (تفسير القرآن بالقرآن) อิบนุ กาศีร์ได้กล่าว ถ้ามีผู้ถาม ถามว่า “แนวทางใดในการตีฟซีรอัลกุรอานที่ดีที่สุด ? ตอบว่า แท้จริงแล้วแนวทางที่ดีที่สุดในการตีฟซีรอัลกุรอาน คือ ตีฟซีรอัลกุรอานด้วยกุรอาน”

2) ตีฟซีรอัลกุรอานด้วยซุนนะฮฺ (تفسير القرآن بالسنة) อิบนุ กาศีร์ได้กล่าวว่า “แท้จริงแล้วผู้ที่สนับสนุนเจ้าในแนวทางนั้น (แนวทางการตีฟซีรอัลกุรอาน) จงยึดหมั่นกับซุนนะฮฺ เขาเหล่านั้นเป็นผู้อธิบายอัลกุรอานที่ชัดเจนสำหรับเขา

3) ตีฟซีรอัลกุรอานด้วยคำพูดของบรรดาเศาะฮาบะฮฺ (تفسير القرآن بأقوال الصحابة) อิบนุ กาศีร์ได้กล่าวว่า “เมื่อเราไม่พบคำตอบการตีฟซีรอัลกุรอานด้วยกุรอาน เราย้อนไปหาในอัลหะดีษ และถ้าไม่เจอในอัลหะดีษ เราย้อนดูคำพูด (การรายงาน) ของเศาะฮาบะฮฺ แท้จริงแล้วพวกเขาเป็นที่รู้ยิ่งกับสิ่งเหล่านั้น เพราะพวกเขาได้เป็นพยานหลาย ๆ สมัยเกี่ยวกับสิ่งนั้นเฉพาะ และเขามีความเข้าใจยิ่ง”

4) ตีฟซีรอัลกุรอานด้วยคำพูดของตาบิอีน (أقوال التابعين) อิบนุ กาศีร์ ได้กล่าวว่า “เมื่อเราไม่พบการตีฟซีรด้วยกุรอานและอัลหะดีษ และจากคำกล่าวของเศาะฮาบะฮฺ แท้จริงแล้วอุลามาหลาย ๆ ท่านได้ย้อนไปดูคำกล่าวของตาบิอีนในการตีฟซีร”

5) สัจเคราะห์จากอิสราอีลียะฮฺ (نقد الإسرائيليات) และให้ข้อระวังในการนำไปเป็นหลักฐาน

6) ห่างไกลการตีฟซีรอัลกุรอานด้วยความคิดของตนเอง อิบนุ กาศีร์ ได้กล่าวว่า “การตีฟซีรอัลกุรอานด้วยความคิดของตนเองอย่างเดียวโดยไม่มีหลักฐานจากอัลกุรอาน และหะดีษ คำกล่าวของเศาะฮาบะฮฺ คือฮารอม (เป็นสิ่งที่ห้าม) ท่านนบีได้กล่าวว่า

مَنْ قَالَ فِي الْقُرْآنِ بِرَأْيِهِ فَلْيَتَّبِعْهُ مِنَ النَّارِ (رواه الترمذي رقم 2951)
 ความว่า ผู้ใดก็ตามที่กล่าวในกุรอาน (ตัฟซีรอัลกุรอาน) ด้วยความคิด
 ของเขา (โดยปราศจากความรู้) จงเตรียมที่พำนักในไฟนรก

(รายงานโดย อัดดัมมีซีห์ หมายเลข 2951)

ในแต่ละประเภทตัฟซีรที่ได้กล่าวมา มีรายละเอียดที่แตกต่างกันสรุปได้ ดังนี้

1) การตัฟซีร บิล อัลริวายะฮฺ หรือ บิล อัลมะอฺชูร (التفسير بالرواية أو بالمأثور)

การตัฟซีรประเภทนี้ หมายถึง การตัฟซีรอัลกุรอานโดยอัลกุรอาน อัสสุนนะห์
 ของท่านนบีมุฮัมมัดหรือโดยเศาะฮาบะฮฺ ตัวอย่างการตัฟซีรอัลกุรอานโดยอัลกุรอาน อัลลอฮฺตรัสว่า

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْمُبَارَكَةِ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ (الدخان: 3)

ความว่า แท้จริงแล้วเราได้ลงคัมภีร์มาในค่ำคืนหนึ่งที่มงคลยิ่ง
 แท้จริงเราเป็นผู้ตักเตือน

(อัดดุกอน: 3)

การตัฟซีรคำตรัสว่า (إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ) แปลว่า คำคืบที่มงคล คือ คำอัลก้อดฺร (القدر)
 ซึ่งปรากฏในอายะฮ์อื่นดังที่อัลลอฮฺตรัสว่า

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ (القدر: 1)

ความว่า แท้จริงเราได้ลงอัลกุรอานมาให้ในค่ำคืนอัลก้อดฺร

(อัลก้อดฺร: 1)

การตัฟซีรโดยวิธีนี้เป็นการตัฟซีรที่ดีที่สุด เพราะเป็นการตัฟซีรโดยอัลกุรอาน
 เอง ซึ่งเป็นคำตรัสที่บริสุทธิ์ปราศจากข้อผิดพลาดและไม่ปะปนกับอารมณ์ใฝ่ต่ำโดยหลักการแล้ว
 บรรดาตัฟซีรทั้งหลาย จำเป็นที่จะต้องใช้ความพยายามสูงในการศึกษาอายะฮ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
 อายะฮ์ที่ต้องการตัฟซีร หรือจะศึกษาจากหนังสือต่าง ๆ โดยเฉพาะหนังสือประเภท มะอฺชูรหรือจาก
 หนังสืออัลหะดีษ

2) การตัฟซีร บิ อัดดิรอยะฮฺ หรือ บิ อ์เราะอะอฺญู (التفسير بالرأى أو بالدراية أو بالرأي)

ความหมายการตัฟซีร บิ อ์เราะอะอฺญู ซึ่งความหมายของอ์เราะอะอฺญูคือ การใช้
 ความพยายามที่มีพื้นฐานที่ถูกต้องและมีหลักเกณฑ์ที่ใช้ได้ทีจำเป็นสำหรับผู้ที่จะตัฟซีรอัลกุรอานหรือ
 อธิบายความหมายไม่ใช่ความคิด หรืออารมณ์เพียงอย่างเดียว หรือตัฟซีรอัลกุรอานตามความต้องการ
 ของนักตัฟซีร

การตีฟซีรประเภทนี้อาจจำแนกได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การตีฟซีรโดยยึดหลักภาษาอาหรับและการเข้าใจสำนวนภาษาอาหรับตามวิธีการของคนอาหรับโดยอาศัยความรู้ที่จำเป็นต่อการอธิบายอัลกุรอาน เช่น บะลาเฆาะฮฺ (غلب) หลักการฟิคว์ และอุลุมกุรอาน

2) การตีฟซีรโดยยึดความคิดทางสมองเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ไม่ได้ยึดหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ

อิหม่ามอัลกุฎฎีบีย (1987: 265) ได้อธิบายว่าผู้ใดก็ตามที่พูดตามเกี่ยวกับอัลกุรอานด้วยสิ่งที่เขานึกขึ้นมาหรือคิดขึ้นมาเองโดยปราศจากหลักฐานหรือไม่ได้ยึดหลักการที่ถูกต้อง เขาคือคนที่ผิด ท่านอิบนุ อับบาส รายงานว่า

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ قَالَ : اتَّقُوا الْحَدِيثَ عَنِّي إِلَّا مَا عَلِمْتُمْ ، فَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ ، وَمَنْ قَالَ فِي الْقُرْآنِ بِرَأْيِهِ فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

(رواه الترمذي : رقم 2894)

ความว่า จงเกรงกลัวต่อหะดีษจากฉัน นอกจากสิ่งที่เขาได้เรียนรู้มา ดังนั้น ผู้ใดก็ตามที่กล่าวเท็จต่อฉันด้วยความเต็มใจก็จงเตรียมที่พำนักของเขาในนรกเกิด และผู้ใดก็ตามที่กล่าวเกี่ยวกับอัลกุรอานด้วยความคิดของเขาเองก็จงเตรียมที่นั่งของเขาในนรกเกิด

(รายงานโดย ตัรมีซีฮฺ หมายเลข 2894)

ดังนั้น การอธิบายอัลกุรอานต้องยึดหลักการที่ถูกต้อง เช่น การตีฟซีรของท่านนบีมุฮัมมัด เศาะฮาบะฮฺ ตาบีอีน และอุลามาฮฺท่านอื่น ๆ ตัวอย่างการตีฟซีรที่มาจากพวกที่ไม่มีความรู้บางคนที่อ้างว่า พวกเขามีความรู้ เช่น การตีฟซีรอัลกุรอาน

يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوِّيَ كِتَابُهُ يَمِينِهِ فَأُولَئِكَ يَفْرُقُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا (الإسراء: 71)

ความว่า วันที่เราจะเรียกร้อยมหาชนทั้งหลายพร้อมด้วยบันทึกของพวกเขา ดังนั้นผู้ใดที่บันทึกของเขาถูกยื่นให้ทางขวาของเขา เขาเหล่านั้นก็จะได้อ่านบันทึกของพวกเขา โดยที่เขาจะไม่ถูกลอกรรม แม้แต่น้อย

(อัลอิสรออฺ: 71)

แท้จริงแล้วผู้ที่ไม่มีความรู้ในอายะฮ์นี้ได้อธิบายคำว่า (ملا) คือมารดาและเขาคิดว่า (ملا) เป็นคำพหูพจน์ของคำว่า (أم) ที่มีความหมายว่า “แม่” ทั้ง ๆ ที่หลักภาษาอาหรับไม่ใช่คำนี้เพราะว่าพหูพจน์ของคำว่า (أم) ที่มีความหมายว่า “แม่” นั้นคือ (أمهات) ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

(النساء: 23) ... الأية (النساء: 23) حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ

ความว่า ไม่เป็นที่อนุมัติสำหรับพวกเจ้าบรรดามารดาของพวกเจ้าและบรรดาลูกสาวของพวกเจ้า....

(อันนิสาอ: 23)

ความเห็นต่างของอุลามาเกี่ยวกับการตีฟซีรอัลกุรอานด้วยความคิด (التفسير بالرأي) แบ่งออกเป็น 2 ทศนะ ดังนี้

ทศนะที่ 1 ไม่อนุญาตให้มีการตีฟซีร บิ อรรถะอ์ยู เพราะว่าการตีฟซีรนั้นจะต้องได้รับรายงานจากท่านนบีมุฮัมมัด เศาะฮาบะฮฺ หรือตาบิอิน

หลักฐานของผู้ที่ไม่อนุญาตให้มีการตีฟซีร เช่นนี้

1) แท้จริงการตีฟซีร บิ อรรถะอ์ยูนั้นเป็นพุดที่เท็จต่ออัลลอฮ์โดยไม่มีความรู้และสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกห้ามด้วยคำตรัสของอัลลอฮ์ว่า

إِنَّمَا يُأْمُرُكُم بِالسُّوِّ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

(البقرة: 169)

ความว่า ที่จริงมันเพียงแต่จะใช้พวกเจ้าให้ประกอบสิ่งชั่วและสิ่งลามกเท่านั้น และจะให้พวกเจ้ากล่าวต่ออัลลอฮ์ในสิ่งที่พวกเจ้าไม่รู้

(อัลบาคอเราะฮฺ: 169)

2) มีสัญญาการลงโทษที่หนักสำหรับผู้ที่ทำการตีฟซีรอัลกุรอานด้วยความคิด ดังอิหม่ามัตริมีซีฮ์ได้รายงานว่

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " اتَّقُوا الْحَدِيثَ عَنِّي إِلَّا مَا عَلِمْتُمْ ، فَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَدًّا فَلْيَتَّبِعُوا مُقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ ، وَمَنْ قَالَ بِي الْقُرْآنَ بِرَأْيِهِ فَلْيَتَّبِعُوا مُقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ

(رواه الترمذي: 2894)

ความว่า จงเกรงกลัวต่อหะดีษจากฉัน นอกจากสิ่งที่เขาได้เรียนรู้มาตั้งนั้นผู้ใดก็ตามที่กล่าวเท็จต่อฉันด้วยความเต็มใจก็จงเตรียมที่พำนักของเขาในนรกเถิดและผู้ใดก็ตามที่กล่าวเกี่ยวกับอัลกุรอานด้วยความคิดของเขาเองก็จงเตรียมที่นั่งของเขาในนรกเถิด”

(รายงานโดย อัตตัรมีซีฮ์ หมายเลข 2894)

ทัศนะที่ 2 อนุญาตให้มีการตีฟซีรด้วยความคิด (التفسير بالرأي)

หลักฐานกลุ่มที่อนุญาตให้มีการตีฟซีร เช่นนี้

1) แท้จริงแล้วอัลลอฮ์ได้ส่งเสริมพวกเราให้มีการพิจารณาเกี่ยวกับอัลกุรอานดังที่

พระองค์ได้ตรัสว่า

كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ (ص: 29)

ความว่า (อัลกุรอานนี้) เป็นคัมภีร์ที่เราได้ลงมาให้เจ้า ซึ่งมีคุณอนันต์ เพื่อพวกเจ้าจะได้ใคร่ครวญในโองการต่าง ๆ ของคัมภีร์นี้ และเพื่อบรรดาผู้มีวิจาร์ณญาณทั้งหลายจะได้สำนึก

(29: ซูเราะห์ซอด)

การพิจารณาและการสำนึกจะเป็นไปไม่ได้ นอกจากจะต้องค้นคว้าอย่างจริงจังถึงความลึกกลับ (หิกมะฮฺ) ของอัลลอฮ์ และพยายามทำความเข้าใจเป็นอย่างดีถึงความหมายอัลกุรอาน แต่ไม่สมควรเป็นอย่างยิ่งหากคิดว่า อัลลอฮ์องค์เดียวที่รู้ห้ามบรรดาอูลามะดำเนินการตีฟซีรทั้ง ๆ ที่มันเป็นหนึ่งในวิธีที่จะได้รับความรู้

การตีฟซีร บิ อัลอิซาเราะฮฺหรือบิ อัลอาลามะฮ์ (التفسير بالإشارة أو بالعلامة)

การตีฟซีร บิ อัลอิซาเราะฮฺ คือ การอธิบายอัลกุรอานที่อยู่เหนือความหมายภายนอกของอายะฮฺ หรือการอธิบายอัลกุรอานกับความหมายภายนอก

การตีฟซีรประเภทนี้ นักตีฟซีรจะเห็นความหมายอื่นที่ไม่ใช่ความหมายภายนอกของอายะฮฺ และความหมายนี้ไม่ใช่ว่ามนุษย์ทุกคนจะเห็น แต่จะเห็นได้โดยที่อัลลอฮ์ได้ทรงเปิดใจและให้แสงสว่างแก่เขาโดยตรง และให้เข้าใจในกลุ่มบ่าวที่ดี ณ อัลลอฮ์เท่านั้น ดังที่อัลลอฮ์ได้ทรงตรัสว่า

فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا (الكهف: 65)

ความว่า แล้วคนทั้งสองก็พบว่าคนหนึ่งจากบรรดาบ่าวของเรา (คือ นบิคิฎร) ซึ่งเราได้ให้ความกรุณาจากเราแก่เขา และเราได้สอนความรู้จากเราแก่เขา

(อัลกะฮ์ฟี: 65)

ตัวอย่างของการตีฟซีร์ บี อัลอิซารีย คือการตีฟซีร์อายะฮ์ที่ 1 สุเราะฮ์ อันนัศร ท่านอิหม่ามบุคอรียได้รายงานว่า จากอับดุลเลาะ บิน อับบาส ได้รายงานว่า อุมร์ บิน คือฎุออบ เคยให้ฉันนั่งร่วมกับบรรดาเศาะฮาบะฮ์อาวุโสที่ได้ทำการรบในสมรภูมิบัตร์ ในจำนวนนั้นมีคนไม่ค่อยชอบฉันซึ่งพวกเขาได้กล่าวกับอุมร์ว่า “ทำไมท่านจึงนำเด็กคนนี้นั่งกับเราในเมื่อเราก็มีลูกชายเหมือนกับเขา อุมร์ตอบพวกเขาว่า “เพราะพวกท่านก็รู้ถึงฐานะของเขา (คือความรู้ทางศาสนา)” วันหนึ่งอุมร์ได้เรียกฉันและให้ฉันนั่งลงในที่ชุมนุมของคนเหล่านั้นอีก และฉันคิดว่าเขาเรียกฉันมาเพียงเพื่อโอ้อวด (ความรู้ทางศาสนาของฉัน) แก่พวกเขาเหล่านั้น แล้วอุมร์ก็ถามพวกเขาต่อหน้าฉันว่า ท่านจะพูดอย่างไรเกี่ยวกับการตีความคำตรัสของอัลลอฮ์ที่ว่า

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ (النصر: 1)

ความว่า เมื่อการช่วยเหลือของอัลลอฮ์ได้มาและชัยชนะ

(อันนัศร: 1)

พวกเขาบางคนกล่าวว่า “เราถูกสรรเสริญอัลลอฮ์และขออภัยโทษจากพระองค์ เมื่อความช่วยเหลือของอัลลอฮ์และการพิชิต (นครมักกะฮ์) มาถึงเราบางกึ่งหนึ่งเจ็บไม่พูดอะไรเลย ดังนั้น อุมร์จึงถามฉันว่า โอ้ อิบน์ อับบาส เจ้าจะพูดเหมือนกับพวกเขาหรือเปล่า? ฉันจึงตอบว่า “ไม่” ท่านอุมร์จึงกล่าวว่า แล้วเจ้าจะว่าอย่างไร ฉันได้ตอบว่า นั่นเป็นสัญญาณแห่งความตายของท่าน รอซูลที่อัลลอฮ์ได้แจ้งให้ท่านรอซูลของพระองค์ได้รับรู้ อัลลอฮ์ได้กล่าวความว่า “เมื่อการช่วยเหลือของอัลลอฮ์ได้มีมาและชัยชนะนั้นเป็นสัญญาณอะฮ์ฎุล (กำหนดการสิ้นสุดชีวิต) ของเจ้า (รอซูลุลลอฮ์) ดังนั้น จงสวดดีด้วยการสรรเสริญพระผู้อภิบาลของสุเจ้าและจงขออภัยโทษจากพระองค์ แท้จริงแล้วพระองค์เป็นผู้ทรงนิรโทษโดยปราณีเสมอ หลังจากนั้น อุมร์จึงกล่าวว่า “ฉันไม่รู้อะไรมากไปกว่านี้ที่เจ้าได้พูดไปแล้ว” (อับดุลเลาะ การีนา, 2556: 24-26)

สรุปได้ว่า ในศตวรรษที่ 2 ฮิจเราะห์ศักราชมีการตีฟซีร์อัลกุรอานสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) การตีฟซีร์อัลกุรอาน บิล อัลมะฮ์ซุร การตีฟซีร์ประเภทนี้เป็นการตีฟซีร์ที่ดีที่สุดและเป็นที่ยอมรับในบรรดาอุลามะทุกคน

2) การตีฟซีร์อัลกุรอาน บิล อีรเราะฮ์ญ การตีฟซีร์ประเภทนี้อูลามะมีความเห็นต่างกันสามารถแบ่งออกเป็น 2 ทศนะ คือ ทศนะที่ไม่เห็นด้วย เพราะการตีฟซีร์นั้นจะต้องได้รับการรายงานจากท่านนบีมุฮัมมัดผู้เดียวเท่านั้น และทศนะที่สองคือเห็นด้วยกับการตีฟซีร์ประเภทนี้ ด้วยเหตุผลว่าอัลลอฮ์ได้ส่งเสริมพวกเราให้มีการพิจารณาเกี่ยวกับอัลกุรอาน

3) การตีฟซีร์ บิล อัลอาลามะห์ การตีฟซีร์ประเภทนี้ไม่ใช่ว่ามนุษย์ทุกคนสามารถทำได้แต่จะสามารถทำได้เฉพาะคนที่อัลลอฮ์ทรงเปิดใจในกลุ่มบ่าวที่ดี สำหรับพระองค์เท่านั้น

2.4 เงื่อนไขของนักตีฟซีร

ชัยยิต อัสกุลตูป (Sai-ed, 1988: 172-175) ได้ให้ทัศนะว่าอุลามาตีฟซีรได้บอกถึงเงื่อนไขสำหรับนักตีฟซีรที่ดีสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) มีความเชื่อที่ถูกต้องมั่นคงอาภีตะหั้นั้น มีผลอันยิ่งใหญ่ในจิตใจของมนุษย์ และอาภีตะหั้นั้นไม่มั่นคงนั้นอาจทำให้มนุษย์ก็ทำการบิดเบือนหลักฐาน (อัลกุรอาน) ไม่มีความรับผิดชอบต่อการรายงานหะดีษ

2) ไม่ได้ใช้แต่เพียงความคิดเห็น/ไม่ปฏิบัติตามอารมณ์

3) เริ่มต้นการตีฟซีรอัลกุรอานด้วยอัลกุรอาน บางอายะฮ์ที่เห็นว่ากล่าวไม่ชัดเจนในบางตอน เนื่องจากความรู้ยังไม่ถึงหรือมีความรู้เล็กน้อยเกี่ยวกับอายะฮ์นั้น จะต้องคิดเสมอว่ายังมีอายะฮ์หรืออาจจะมียายะฮ์อื่นที่กล่าวอย่างชัดเจน

4) หากทางนำจากคำพูดและการอธิบายอ่านของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ แท้จริงแล้วหะดีษเป็นการอธิบายความกระจ่างหรือขยายความอัลกุรอานอย่างสมบูรณ์ ในอัลกุรอานได้ระบุอย่างชัดเจนว่า หุกุมที่ออกมาจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ

5) ถ้าหากไม่พบการตีฟซีรจากสุนนะฮ์จะต้องอ้างถึงรายงานจากบรรดาเศาะหาบะฮ์ซึ่งมีความรู้เรื่องตีฟซีรมากกว่าคนอื่น ๆ เพราะบรรดาเศาะหาบะฮ์อยู่ในเหตุการณ์การประทานจะมีความเข้าใจที่สมบูรณ์และถูกต้อง

6) ถ้าหากไม่พบการตีฟซีรจากอัลกุรอาน อัสสุนนะฮ์และการตีฟซีรของเศาะหาบะฮ์ ส่วนมากจะพิจารณารายงานจากตาบีอิน

7) มีพื้นฐานความรู้ภาษาอาหรับและเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาอาหรับเป็นอย่างดี

8) มีพื้นฐานความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอัลกุรอานพื้นฐานความรู้ที่เข้มแข็งนับเป็นเรื่องสำคัญมาก เช่น ความรู้เรื่องสายรายงาน ความรู้เกี่ยวกับวิธีการอ่าน ความรู้เรื่องเตาฮีด

9) มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การทำความเข้าใจอายะฮ์ แต่ละอายะฮ์อย่างลึกซึ้งเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการตีฟซีรอัลกุรอานทั้งนี้เพื่อให้ นักตีฟซีรสามารถตีฟซีรได้อย่างถูกต้องหรือสามารถเลือก (حجج) ในการตีฟซีรหากมีการขัดแย้งในการตีฟซีรออกเป็นหลายแง่มุมพร้อมกับตัดสินเลือกความหมายใดความหมายหนึ่ง

อาบู ซูรีย (1999 : 29) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเงื่อนไขของนักตีฟซีรอัลกุรอานที่ดีนั้นควรมี ดังนี้

1) มีความรู้ในด้านภาษาอย่างลึกซึ้ง

2) มีความรู้เกี่ยวกับประวัติการประทานอัลกุรอานและความรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับอัลกุรอาน

3) มีหลักศรัทธาที่ถูกต้อง

4) ห่างไกลความชอบตัวเอง และไม่สุดโต่งกับมัซฮับที่นับถือ

นอกจากนั้นแล้วยังนักวิชาการอิสลามได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเงื่อนไขที่จะทำกับดัตฟิรอัลกูรานต้องมี ดังนี้ (2011: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

1) ต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาษาอาหรับและวิชาที่มีความสัมพันธ์ด้านหลักภาษาอาหรับ เช่น วิชาอันนะฮฺว วิชาอซซอรัฟ วิชาบะลาเฆาะฮฺ และอื่น ๆ

2) ต้องมีความรู้ในด้านอซซุลฟิกฮ์ เพื่อสามารถแยกแยะบทที่อาม (โดยรวม) เคาะซ (โดยเจาะจง) และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอซซุลฟิกฮ์

3) ต้องมีความรู้ด้านประวัติการประทานของอัลกูราน

สรุปได้ว่า นักวิชาการอิสลามได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ดัตฟิรอัลกูรานนั้นมีหลายที่ทัศนะแตกต่างกันไป ส่วนในทัศนะที่เหมือนกันก็มี เช่น ต้องมีความเชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับ ต้องรู้เกี่ยวกับประวัติการประทานอัลกูรานเป็นต้น เพื่อให้ได้มาซึ่งการดัตฟิรที่ดีที่สุดนั้นจำเป็นต้องมีความรู้หลาย ๆ ด้าน

2.5 มารยาทของนักดัตฟิร

มูฮัมหมัด ซายซ์ (Mohamad Sais, 2015: 5-7) ได้กล่าวว่า นักดัตฟิรที่ดีนั้นจำเป็นต้องถือปฏิบัติตามมารยาทต่าง ๆ ต่อไปนี้

1) มีเจตนาที่ดีและมีจุดประสงค์ที่ถูกต้อง นักสิทธิจะระดับอยู่เสมอว่าแท้จริงการทำงานทุกชิ้นขึ้นอยู่กับเจตนาและความรู้เกี่ยวกับศาสนาผู้แต่ง (หนังสือดัตฟิร) จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบริสุทธิ์จากผลประโยชน์ทางดุนยา

2) มีมารยาทที่ดี นักดัตฟิรเปรียบเสมือนผู้ฝึกอบรมมารยาทที่ดีงาม และการฝึกอบรมนั้นจะไม่ได้รับผลสำเร็จนอกจากผู้นั้นเป็นแบบอย่างที่ดีด้านมารยาทและการกระทำความดีให้แก่ผู้ฟังหรือผู้อ่าน ดังนั้น การมีมารยาทที่ดีของนักดัตฟิรจะเป็นชี้แนะทางที่ถูกต้อง พร้อมกับสร้างกำลังใจให้กับผู้ฟังหรือผู้อ่าน

3) มีการปฏิบัติตามที่พูด นักดัตฟิรไม่ควรลืมน่า แท้จริงความรู้จะอยู่กับผู้รู้ที่ปฏิบัติตามมากกว่าผู้ที่มีความรู้สูงแต่ไม่ปฏิบัติกับความรู้ ทั้งยังสามารถช่วยให้นักดัตฟิรเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับสิ่งที่เขาบอกกล่าวในเรื่องศาสนา

4) มีความซื่อสัตย์และระมัดระวังในการรายงาน นักดัตฟิรจะต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ทุก ๆ ด้านทั้งที่เป็นคำพูดหรือการบอกกล่าว การปฏิบัติตน การรายงาน การอธิบาย เป็นต้น

5) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน นักดัตฟิรจะต้องเป็นคนนอบน้อมถ่อมตนตลอดเวลา ไม่หยิ่งยะโสด้วยความรู้ที่มีในตัวเขา เพราะการยกย่องตัวเองในด้านความรู้เป็นสิ่งที่มาขวางกั้นระหว่างคนที่มีความรู้กับการใช้ประโยชน์จากความรู้ของเขา

6) มีจิตใจที่นำเคารพยกย่อง นักตفسيرเป็นผู้ที่มีความรู้สูงส่งตั้งคนอาลิม ดังนั้นคนอาลิมสมควรหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีประโยชน์และสิ่งไร้สาระและไม่กล่าวการดูถูกจากคนอื่น

7) การพูดความจริง นักตفسيرจะต้องมีความกล้าในการอธิบายอายะฮ์ด้วยความจริง แม้ว่าจะกระทบกับความรู้สึกของปัจเจกชนหรือสังคมโดยรวม

8) มีความประพฤติที่ดี การประพฤติที่ดีนั้นจะช่วยให้นักตفسيرเป็นที่น่าเคารพและนับถือ และความประพฤติที่ดีนั้นจะรวมถึงการนั่ง การยืนและการเดินของเขา โดยไม่ใช่เป็นการสื่อแข่ง

9) ให้เกียรติแก่ผู้ที่อาลิมกว่าเขา นักตفسيرที่ดีนั้นมักจะทำให้เกียรติผู้ที่อาลิมมากกว่าเสมอ โดยการอ้างอิงคำพูดของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือพยายามอธิบายในสิ่งที่ยังไม่ได้อธิบายมาก่อน (ฮัมซะฮ์ อัลนัจรีย, 2001)

10) มีการเตรียมการและวิธีการอธิบายที่ดี การเตรียมการและวิธีการอธิบายที่ดี เช่น เริ่มตفسيرด้วยการบอกสาเหตุการประทาน หลังจากนั้นบอกความหมายของคำแต่ละคำ อธิบายประโยค โดยใช้วิธีการเน้นหนัก และใช้หลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับหรือวิชาชะหฺวุที่มีความเกี่ยวข้องกับการเข้าใจความหมายของอายะฮ์หลังจากนั้นอธิบายถึงความหมายทั่ว ๆ ไป และพยายามเชื่อมโยงข้อบัญญัติที่ได้จากอายะฮ์กับชีวิตประจำวันของแต่ละสังคมในแต่ละสมัยหลังจากนั้นจึงสรุปบทเรียนที่ได้จากอายะฮ์ (อาบู ซูรีย, 1999: 31)

สรุปได้ว่า การจะเป็นนักตفسيرอัลกุรอานที่ดีนั้นต้องมีมารยาท เช่น มีเจตนาที่ดี มีการปฏิบัติตามที่พูดให้เกียรติแก่ผู้ที่อาลิมกว่าเขา และอื่น ๆ ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น

2.6 ความสำคัญของการตفسيرอัลกุรอาน

อับดุลเลาะ การีน่า (2556: 56) ได้อธิบายความสำคัญของการตفسيرอัลกุรอานว่ามี 5 ประการดังนี้

1) ช่วยให้เข้าใจความหมายของอัลกุรอานทั้งที่เป็นอายะฮ์สุหฺมาต และอายะฮ์มุตะซาบิฮาต

2) ช่วยให้สามารถนำคำสั่งใช้ของอัลลอส มาใช้ได้อย่างถูกต้อง

3) ช่วยให้ทราบถึงความพยายามของอูลามาฮ์ในการอธิบายความหมายของอัลกุรอาน

4) ช่วยให้ทราบข้อบิดเบือนของผู้ที่ไม่หวังดีต่ออัลกุรอาน

5) ช่วยให้สามารถแยกแยะความดีออกจากความชั่วได้อย่างถูกต้องมากที่สุด

นอกจากจะช่วยให้เข้าใจความหมาย เจตนารมณ์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัอัลกุรอาน บรรดาอูลามาฮ์ได้มีการอธิบายว่า การตفسيرอัลกุรอานจัดอยู่ในหุคัมฟัรฎู กิฟายะฮ์ อิมามอัลอัศบะฮานีย กล่าวว่า สิ่งทีประเสริฐสุดที่สามารถให้ความรู้แก่สังคม คือ การตفسيرอัลอาน

จะได้รับหลักการ แนวทางวิธีการตีพิมพ์ และการนำอายุขัยไปใช้เป็นหลักฐาน เราติบ อัลนะบะลุซีย (Ratib Annablusi, 2014: 198)

สรุปได้ว่า การที่เราเรียนตีพิมพ์อัลกุรอานนั้นมีความสำคัญในการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก เช่น ช่วยให้เราได้ทราบถึงบทบัญญัติของอัลลอฮ์ต่อบ่าวของพระองค์ และที่สำคัญช่วยให้เราได้รู้เท่าทันของผู้คนไม่หวังดีต่ออัลกุรอานซึ่งเราสามารถรับมือ และตั้งตัวได้เท่าทัน

3. แผนการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับชั้นต่างก็มีจุดหมายเดียวกันคือมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญาที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มศักยภาพให้ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างมีความสุขบนพื้นฐานที่มีความเป็นไทยและสากล สามารถประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับต่อไปตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคนและความสามารถของแต่ละบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 32)

การจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้นควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคล เพราะความแตกต่างของแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างตั้งแต่เกิดอันเนื่องมาจากมีความแตกต่างของยีนและดีเอ็นเอ จึงทำให้สภาพของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านรูปร่างลักษณะ ค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจ มีความสามารถ สติปัญญา ความถนัด หรืออาจกล่าวได้ว่ามีบุคลิกภาพและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน หากวิเคราะห์จะพบได้ว่า การที่บุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยหลัก คือ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2554: 58)

3.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้หรือแผนการเรียนรู้ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ พอสรุปได้ ดังนี้

สงบ ลักษณะ (2533: 23) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือ การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำแผนการจัดการเรียนรู้ตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อ อุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล โดยจัดเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตรสภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุ อุปกรณ์ และตรงกับชีวิตจริงในห้องเรียน

เอกรินทร์ ลีมหาศาล (2552: 12) การจัดการเรียนรู้ หมายถึง วัสดุหลักสูตรที่ควรพัฒนาที่มาจากหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เป็นส่วนที่จะแสดงการจัดการเรียนการสอนตามบทเรียน และประสบการณ์การเรียนรู้เป็นรายวันหรือรายสัปดาห์หรือรายเดือน

กรมวิชาการ (2548: 55) การจัดการเรียนรู้ คือ แผนการสอนนั่นเองแต่เป็นแผนที่เน้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองด้วยวิธีที่หลากหลาย มีเป็นครูเป็นผู้แนะนำให้แก่กนักเรียน

ชวลิต ชูกำพวง (2553: 118) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ว่า เอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรของผู้สอนซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งโดยใช้สื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เต็มประสิทธิภาพ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2553: 22) ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือ แผนการจัดการกิจกรรมการเรียน การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง จัดการเรียนรู้อย่างไร ใช้อะไรในการสอน และมีวิธีการวัดประเมินผลอย่างไร

จากความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดนี้สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้หมายถึง แผนในการจัดการเรียนการสอนที่ครูหรือผู้สอนเป็นผู้จัดทำขึ้นมาจากแนวการจัดการเรียนการสอนของคู่มือครู โดยกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ สื่อการเรียนรู้ และวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545: 11) ได้อธิบายความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้สามารถสรุปได้ ดังนี้

- 1) เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
- 2) เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการของนักเรียน
- 3) เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถเตรียมอุปกรณ์ สื่อการสอนก่อนการจัดการเรียนรู้
- 4) เพื่อให้ผู้สอนมีความใจ และความเชื่อมั่นใจในการจัดการเรียนรู้
- 5) เพื่อให้เกิดการปรับปรุงข้อเสียของวิธีการจัดการเรียนรู้ที่พบ
- 6) เพื่อให้ผู้อื่นสอนแทนได้ในกรณีจำเป็น
- 7) เพื่อให้เป็นหลักฐานสำหรับการพิจารณาผลงาน และหาคุณภาพในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้

8) เพื่อให้เป็นเครื่องมือที่บ่งชี้ความเป็นวิชาชีพครู

สุพล วังสินธ์ (2536: 5-6) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นกุญแจดอกสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งสรุปความไว้ ดังนี้

- 1) ทำให้เกิดการวางแผนวิธีเรียนที่ดี ผสมผสานความรู้และจิตวิทยาการศึกษา
- 2) ช่วยให้ครูมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้ามีความมั่นใจในการสอน

3) ส่งเสริมให้ครุมีความรู้ความเข้าใจในด้านของหลักสูตร วิธีสอนการวัดผลและประเมินผล

4) เป็นคู่มือสำหรับผู้มาสอนแทน

5) เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรง เป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษา

6) เป็นผลงานทางวิชาการแสดงความชำนาญความเชี่ยวชาญของผู้ทำ ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนการสอนสรุปได้ว่า การเตรียมการล่วงหน้าในการจัดการเรียน การสอนนั้นมีความสำคัญยิ่ง หนึ่งในนั้นเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตรเกิดความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการสอน เป็นคู่มือสำหรับผู้มาสอนแทน เป็นต้น

3.3 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

เอกรินทร์ ลิ้มहाศลา (2552: 36) ได้อธิบายว่า องค์ประกอบของแผนการจัดการ เรียนรู้ที่ดีมี ดังต่อไปนี้

1) สาระสำคัญ เป็นการเขียน ในลักษณะ เป็นความคิดรวบยอด หรือ Concept

2) จุดประสงค์การเรียนรู้ เขียนในลักษณะจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งเมื่อผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติ พฤติกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ คลองน้อยการเรียนรู้ แล้วจะบรรลุผลตาม ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแต่ละน้อย

3) สาระการเรียนรู้ เป็นการเขียนเนื้อหาสาระในลักษณะเป็นประเด็นสำคัญใน ลักษณะเป็นประเด็นสำคัญสั้น ๆ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

4) กิจกรรมการเรียนรู้ ระบุวิธีสอนกระบวนการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอนที่ หลากหลาย เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวครบถ้วนแล้วผู้เรียนจะบรรลุจุดประสงค์ในการเรียนรู้ และเมื่อเรียนจบครบทุกแผน ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครบถ้วน ตามเป้าหมายการเรียนรู้ของตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดย ออกแบบการ จัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติในแต่ละรายชั่วโมงอย่างชัดเจน

5) สื่อ แหล่งการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้จะกำหนดสื่อการเรียนรู้ที่ ใช้ประกอบการสอนไว้อย่างชัดเจน มีใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ เอกสารเพิ่มเติม สำหรับผู้สอนตามความเหมาะสม และบอกแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่จะช่วยในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

6) การวัดและการประเมินผล ทุกแผนการจัดการเรียนรู้จะระบุรายละเอียด เกี่ยวกับเรื่องการวัดและประเมินผล คือ หลักฐานการเรียนรู้ร่องรอยการเรียนรู้ วิธีการวัดและ ประเมินผล เครื่องมือในการวัดและประเมินผล

7) บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ หัวข้อนี้สำหรับผู้สอนได้บันทึกผลการจัดการ เรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปปรับปรุง และพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตาม เป้าหมายต่อไป

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2553: 38) ได้อธิบายองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากคำถาม ดังนี้

- 1) การจัดการเรียนรู้อะไร (หน่วย หัวเรื่อง ความคิดรวบยอด หรือสาระสำคัญ)
 - 2) เพื่อเป้าหมายอะไร (เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม)
 - 3) ตัวสาระอะไร
 - 4) ใช้วิธีการใด ในการจัดการเรียนรู้
 - 5) ใช้เครื่องมืออะไร เป็นสื่อการเรียน การจัดการเรียนรู้
 - 6) ทราบได้อย่างไรว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ หรือวัดและประเมินผลอย่างไร
- ครูดำรง (ม.ป.ป.: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้ระบุว่าองค์ประกอบของแผนการสอน

ที่ตีนั้นควรประกอบด้วย ดังนี้

1) ส่วนหัวของแผน ประกอบด้วย ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ชื่อเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้ ชั้นที่สอน และจำนวนคาบที่ใช้ในการสอน

2) สาระสำคัญ เป็นการบรรยายกรอบความคิดหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแผน การจัดการเรียนรู้แต่ละแผนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยผู้สอนได้ระบุมุมความคิดรวบยอดของเนื้อหาที่เรียน ทักษะหรือกระบวนการทางภาษาที่ฝึก และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติภาระงานตามตัวชี้วัด

3) ตัวชี้วัด

4) สาระการเรียนรู้ เป็นสาระการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในตัวชี้วัด และเป็นสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

5) จุดประสงค์การเรียนรู้ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน ต้องกำหนดให้มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มาจากการวิเคราะห์มาตรฐาน และตัวชี้วัดที่กำหนดตามตารางการวิเคราะห์หลักสูตร ผู้สอนควรกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน

- ด้านความรู้
- ด้านทักษะ/กระบวนการ
- ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์

6) ภาระงาน เมื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้แล้ว ผู้สอนต้องกำหนดภาระงานเพื่อใช้เป็นหลักฐานหรือร่องรอยการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าอยู่ในระดับใด ดังนั้น ภาระงานจึงเป็นภาระงานหรือชิ้นงานที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้

7) การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับภาระงานที่กำหนด เช่น ภาระงานด้านการอ่าน วัดและประเมินผลจากหลักฐานที่ผู้เรียนสร้างไว้จากการอ่านบทอ่านประเภทต่าง ๆ ได้แก่ แบบเติมคำ แบบทดสอบ การตอบคำถาม เป็นต้น

8) สื่อและอุปกรณ์ การจัดการเรียนรู้แบบมุ่งเน้นภาระงาน สื่อและอุปกรณ์เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9) กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องเป็นไปตามขั้นตอนของเทคนิควิธีการสอนที่เลือก และควรเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่กำหนด

10) เกณฑ์การประเมินความก้าวหน้าในการเรียน เป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนควรสร้างขึ้นเพื่อวัดและประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้น จึงควรสร้างให้มีความเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดและสอดคล้องกับเรื่องที่สอน ผลการวัดและประเมินผลทั่วไปแบ่งระดับคุณภาพออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับ 4 3 2 1 และ 0 การแปลความหมาย คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และปรับปรุง (ไม่มีผลงาน)

11) ข้อเสนอแนะ เป็นหัวข้อที่กำหนดไว้สำหรับการเสนอทางเลือกหรือแนวทางอื่น ๆ ในการปฏิบัติภาระงาน

12) บันทึกหลังสอน เป็นหัวข้อที่ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากผู้สอนต้องบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนว่าเป็นอย่างไร ผู้สอนได้ให้ตัวป้อนเข้า (Input) อะไร และผลออกมาเป็นอย่างไร ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่มีอุปสรรคหรือปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียน เป็นต้น

จากองค์ประกอบการเรียนรู้ ทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้สาระการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ หรือแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กิจกรรมเสนอแนะความคิดผู้บริหาร และบันทึกหลังสอน

3.4 หลักในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

อารมณ์ ใจเที่ยง (2542: 112) ได้กล่าวถึงหลักในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1) เขียนให้ชัดเจน ชัดเจนในทุกหัวข้อเพื่อให้ความกระจ่างแก่ผู้อ่าน มีอะไรละเอียดพอสมควร

2) ใช้ภาษาเขียนที่สื่อความหมายให้เข้าใจได้ตรงกัน เป็นประโยคที่ได้ใจความ

3) เขียนทุกข้อทุกหัวเรื่องให้สอดคล้องกัน

4) สารระสำคัญต้องสอดคล้องกับเนื้อหา

5) จุดประสงค์ต้องสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผล

6) สื่อการสอน ต้องสอดคล้องกับกิจกรรมและการวัดผล

7) เขียนให้เป็นลำดับขั้นตอน

8) เขียนหัวข้อให้ถูกต้อง ต้องเขียนให้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

9) จัดเนื้อหา กิจกรรม ให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดให้

10) คิดจัดกิจกรรมที่น่าสนใจอยู่เสมอ

11) เขียนให้เป็นระเบียบ ง่ายต่อการอ่านและสะอาดชวนอ่าน

12) เขียนในสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้จริง และสอนตามที่วางแผนไว้

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง (2545: 102-104) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนในการทำแผนจัดการเรียนรู้มีขั้นตอน ดังนี้

1) มีความละเอียด ชัดเจน ครบถ้วน ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการออกแบบแผนจัดการเรียนรู้โดยสามารถตอบคำถามได้ว่าสอนอะไร มีจุดประสงค์อย่างไร โดยวิธีไหน และวัดผลเช่นไร

2) แผนการสอนควรเกิดจากการสร้างสรรค์และคิดค้นขึ้นมา โดยตัวครูผู้สอนเอง และคำนึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญควบคู่กับสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนตามหลักสูตร และที่สำคัญที่สุด คือ แผนจัดการเรียนรู้นั้น จะต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3) ส่วนประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ต้องมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่งในการจัดทำแผนการเรียนรู้อาจจำเป็นต้องมีการจัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรก่อน เพื่อกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่เราต้องการวัดในหน่วยการเรียนรู้นั้น ๆ จากนั้นก็นำมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ได้ไปกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมถึงนำจุดประสงค์การเรียนรู้ระบุในการประเมินผล

4) มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน โดยมีการบูรณาการความคิด ทักษะกระบวนการ และการปฏิบัติเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งในการเขียนแบบการจัดการเรียนรู้นั้นต้องแยกเป็นขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป เพื่อให้เห็นกระบวนการที่ชัดเจน และควรจะต้องออกแบบให้ผู้อื่นสามารถใช้แทนตัวเราได้

5) มีการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรม รวมถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลาย ตามรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้วางไว้

6) มีการวัดผลและประเมินผลที่ชัดเจน สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งควรมีการจัดทำเครื่องมือในการวัด และระบุเกณฑ์ที่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนตามหลักสูตร

7) มีการบันทึกหลังการสอน โดยระบุผลของการจัดการเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ดีในการออกแบบแผนการสอนในครั้งต่อไป

8) มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัย

9) มีความสมบูรณ์ถูกต้อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

สรุปได้ว่าหลักการในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จะต้องมีการวางแผนล่วงหน้าก่อนการเรียน โดยศึกษาเนื้อหาที่จะเขียน แบ่งหน่วย เนื้อหาย่อย แล้วเวลาที่ใช่วางแผน กิจกรรมและสื่อที่ใช้และเขียนแผนให้ละเอียดและตามลำดับขั้นตอนของกิจกรรมการสอนทุกหัวข้อ มีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกัน ใช้ภาษาที่ง่าย รวมทั้งต้องมีการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ในหัวข้อนี้

4. ชุดการเรียน

4.1 ความหมายของชุดการเรียน

ชุดการสอนหรือชุดการเรียนมาจากคำว่า Instructional Package หรือ Learning Package เดิมทีเดิยวมักใช้คำว่าชุดการสอนเพราะเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอน แต่ต่อมาแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น นักการศึกษาจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่าชุดการเรียน (Learning Package) บางครั้งเรียกรวมกันว่าชุดการเรียน การสอน เพราะการเรียนรู้เป็นกิจกรรมของนักเรียน และการสอนเป็นกิจกรรมของครู กิจกรรมของครูกับนักเรียนจะต้องเกิดคู่กัน บางครั้งก็จะพบคำว่า “ชุดกิจกรรม” เพื่อจะได้คลุมถึงกิจกรรมของครู และนักเรียนซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้

คณะอนุกรรมการพัฒนาการสอนและผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนคณิตศาสตร์ (2524: 249) ได้ให้ความหมายว่า ชุดกิจกรรมเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างหนึ่งมีลักษณะเป็นสื่อประสม (Multimedia) ซึ่งครูนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสอนหรือผู้เรียนใช้เรียนด้วยตนเอง หรือทั้งผู้เรียนและผู้สอนใช้ร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามจุดมุ่งหมาย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525: 185) กล่าวว่าชุดกิจกรรมเป็นระบบการผลิตและการนำสื่อการเรียนหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการเรียนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อความเร้าความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดการเสาะแสวงหา อันจะนำไปสู่ความเข้าใจลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด สื่อการเรียนเหล่านี้เรียกรวมกันว่าสื่อประสมที่เรานำมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วีระ ไทยพานิช (2529: 134) กล่าวว่าชุดการเรียนมีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ชุดการสอน (Instruction Package) ชุดการเรียนเบ็ดเสร็จ (Self-Instruction Package) ชุดการเรียนรายบุคคล (Individualized Learning Package) ซึ่งเป็นชุดของสื่อประสม (Multi-Media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียน หัวข้อเนื้อหา และอุปกรณ์ของแต่ละหน่วยที่จัดไว้เป็นชุดกล่องหรือซอง ชุดการเรียนอาจมีรูปแบบ (Formats) ที่แตกต่างกันออกไปส่วนมากจะประกอบด้วยคำชี้แจงหัวข้อ

จุดมุ่งหมายการประเมินผล การกำหนดกิจกรรมและการประเมินผลขั้นสุดท้ายจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคลคือให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนของตนเอง

ยุพิน พิพิธกุล (2530: 176) ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลว่าเป็นชุดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองในชุดการเรียนจะประกอบด้วยบัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม บัตรเนื้อหาบัตรแบบฝึกหัดหรือบัตรงานพร้อมเฉลยและบัตรทดสอบพร้อมเฉลยในชุดการเรียนการสอนนั้นจะมีสื่อการเรียนการสอนไว้พร้อมเพื่อที่ผู้เรียนจะใช้ประกอบการเรียนในเรื่องนั้น ๆ

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545: 1) ได้อธิบายความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่าเป็นสื่อประเภทหนึ่งซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่จะสอนเท่านั้น ชุดกิจกรรมจึงเป็นนวัตกรรมการใช้สื่อการสอนแบบประสมโดยอาศัยระบบบูรณาการสื่อหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ก๊อต (Good, 1973: 306) ได้กล่าวว่าชุดการสอนเป็นโปรแกรมทางการสอนที่ทุกอย่างจัดไว้โดยเฉพาะ ประกอบด้วย วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ภายในการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน คู่มือครู เนื้อหา แบบทดสอบ ข้อมูลที่เชื่อถือได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนไว้อย่างครบถ้วนชุดการสอนนี้ครูเป็นผู้จัดให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษาและฝึกฝนตนเอง โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำเท่านั้น

จากการศึกษาความหมายในข้างต้นพอสรุปได้ว่าชุดกิจกรรม คือ ชุดการเรียนหรือชุดการสอนนั่นเอง ซึ่งหมายถึง สื่อการสอนที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้นด้วยวัสดุอุปกรณ์หลายชนิดและองค์ประกอบอื่นเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือและมีการนำหลักการทางจิตวิทยามาใช้ประกอบในการเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จ

4.2 ประเภทของชุดการเรียน

ในการจัดแบ่งประเภทของชุดการเรียนมีผู้แบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532: 114) ได้แบ่งประเภทของชุดการสอนไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1) ชุดการสอนประกอบการบรรยายเป็นชุดการสอนที่มุ่งช่วยขยายเนื้อหา สาระการสอนแบบบรรยายให้ชัดเจนขึ้นช่วยให้ผู้สอนพูดน้อยลงและให้สื่อการสอนทำหน้าที่แทน นิยมใช้กับการฝึกอบรมและการสอนในระดับอุดมศึกษา

2) ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรมเป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มเช่นในการสอนแบบศูนย์การเรียนการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

3) ชุดการสอนแบบเอกัตภาพหรือชุดการสอนแบบรายบุคคลเป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามความแตกต่างระหว่างบุคคลอาจเป็นการเรียนในโรงเรียนหรือเรียนที่บ้านก็ได้เพื่อให้ผู้เรียนก้าวไปข้างหน้าตามความสามารถความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน

4) ชุดการสอนทางไกลเป็นชุดการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนนั้นอยู่ต่างถิ่นต่างเวลากันมุ่งสอนให้ผู้เรียนศึกษาได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนเช่นชุดการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สุนันท์ สัจจ์อ่อง (2526 : 134) แบ่งชุดการสอนออกเป็นประเภทได้ 3 ประเภท ดังนี้

- 1) ชุดการสอนประกอบการบรรยายประกอบด้วยสื่อหลายอย่างเช่นแผ่นใส ฯลฯ
- 2) ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่มเป็นชุดการสอนที่ผลิตเป็นศูนย์การเรียนรู้
- 3) ชุดการสอนรายบุคคลเป็นชุดการสอนที่ผลิตขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองจากประเภทของชุดการสอน

สรุปได้ว่าชุดการสอนมีหลายประเภทที่แตกต่างออกไปตามลักษณะของการใช้ เช่น ชุดการสอนทางไกล ชุดการสอนสำหรับผู้ปกครอง ชุดการสอนซ่อมเสริม ชุดการสอนสำหรับผลิตรายการโทรทัศน์ ชุดการสอนแบบสื่อประสม เป็นต้น

4.3 องค์ประกอบของชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532 : 118) ได้จำแนกส่วนประกอบของชุดการสอนไว้ 4 ส่วน คือ

- 1) คู่มือสำหรับครูหรือผู้ใช้ชุดการสอนและผู้เรียนที่ต้องการเรียนจากชุดการสอน
- 2) คำสั่งหรือการมอบงานเพื่อกำหนดแนวทางการเรียนให้ผู้เรียน
- 3) เนื้อหาสาระและสื่อการเรียนการสอนโดยจัดอยู่ในรูปของสื่อการเรียนการสอนแบบประสมกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่มและรายบุคคลตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 4) การประเมินผลการประเมินผลของกระบวนการ ได้แก่ แบบฝึกหัดการค้นคว้า รายงาน และผลของการเรียนรู้ในรูปแบบของแบบทดสอบต่าง ๆ

กิตานันท์ มลิทอง (2536: 181) กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดการสอน ดังนี้

- 1) คู่มือสำหรับผู้สอนในการใช้ชุดการสอนและสำหรับผู้เรียน
- 2) คำสั่งเพื่อกำหนดแนวทางในการเรียนการสอน
- 3) เนื้อหาสาระบทเรียนจะจัดอยู่ในรูปสื่อต่าง ๆ เช่น สไลด์ เทป ฯลฯ
- 4) กิจกรรมการเรียนเป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรายงาน/ค้นคว้าต่อจากที่เรียน
- 5) การประเมินผลเป็นแบบทดสอบที่เกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนนั้น

บุญชมศรีสะอาด (2337: 93) ได้แบ่งองค์ประกอบของชุดการสอนออกเป็น 4 ส่วนที่สำคัญ ดังนี้

- 1) คู่มือการใช้ชุดการสอนเป็นคู่มือที่ให้ผู้ที่ใช้ชุดการสอนศึกษาและปฏิบัติตาม
- 2) บัตรงานเป็นบัตรที่มีคำสั่งให้ผู้เรียนปฏิบัติตามกิจกรรมนั้น ๆ
- 3) การทดสอบวัดผลความก้าวหน้าของผู้เรียน
- 4) สื่อการเรียนต่าง ๆ

โดยสรุปแล้วองค์ประกอบของชุดการสอนมีส่วนที่สำคัญอยู่ 4 ส่วน คือ 1) คู่มือครูหรือคู่มือการใช้ชุดการสอน 2) คำสั่งหรือการกำหนดแนวทางในการเรียนการสอน 3) เนื้อหาสาระและสื่อการเรียน และ 4) แบบฝึกหัดและแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

4.4 ประโยชน์และคุณค่าของชุดการสอน

ชุดการสอนมีคุณค่าต่อการเพิ่มคุณภาพในการเรียนการสอนหากได้มีระบบการผลิตที่ดีและมีการประเมินการใช้มีผู้สรุปประโยชน์และคุณค่าของชุดการสอนไว้ ดังนี้

ยุพิน พิพิธกุล (2523: 294-293) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้ชุดการสอน ดังนี้

- 1) ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจไม่เบื่อหน่ายเพราะมีการเปลี่ยนสิ่งเร้าอยู่ตลอดเวลา
- 2) ทำให้นักเรียนได้รับความรู้กว้างขวางและเข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น
- 3) เป็นการประหยัดเวลาและทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วเพราะได้เรียนจากสื่อการเรียนการสอนที่แตกต่างกันหลาย ๆ อย่าง
- 4) เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งวิธีสอบกลวิธีเทคนิค วิธีการและการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกัน

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2553: 26) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอนว่า

- 1) ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความมั่นใจในการดำเนินการสอน เพราะลดเวลาในการเตรียมล่วงหน้า
 - 2) ช่วยแก้ปัญหาในการขาดแคลนครู
 - 3) สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างแท้จริง
- จากชุดการสอนรายบุคคลและชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม
- 5) ช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบ เพราะชุดการสอนเอื้อต่อการใช้ทั้งในแง่เวลาและสถานที่
 - 6) มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู่มากที่บูรณาการเป็นอย่างดีจึงทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2551: 25) ให้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของชุดการสอนสรุปได้ ดังนี้

- 1) ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาสาระประสบการณ์ที่สลับซับซ้อนและมีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดได้ด้วยการบรรยายได้ดี
- 2) ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษาเพราะชุดการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเองและสังคม
- 3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือการตัดสินใจการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
- 4) ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอนเพราะแยกการสอบเป็นหมวดหมู่สามารถหยิบไปใช้ได้ทันที
- 5) ทำให้การเรียนการสอนของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ผู้สอน
- 6) ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของผู้สอน
- 7) ในกรณีขาดครูครูคนอื่นก็สามารถสอนแทนได้โดยใช้ชุดการสอน
- 8) สำหรับชุดการสอนรายบุคคลและชุดการสอนทางไกลจะช่วยให้การศึกษามวลชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพราะผู้เรียนสามารถเรียนได้เองที่บ้าน

นอกจากนี้ยังมีข้อสรุปของผู้รู้ทั้งหลายท่านที่ได้แสดงให้เห็นข้อดีและประโยชน์ของชุดการสอนที่มีผลต่อการเรียนการสอน เช่น วาสนา ชาวหา (2525: 139) ได้สรุปประโยชน์ของชุดการสอนไว้ว่าให้ความสะดวกและสร้างความมั่นใจในตนเองแก่ครูทำให้การเรียนการสอนมีมาตรฐานในระดับเดียวกันทำให้ครูมีเวลาเพียงพอในการเตรียมการสอนในการเตรียมถ่วงหน้า

จากความเห็นต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า ชุดการสอนมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนมากมาย กล่าวคือ ช่วยทำให้ผู้สอนมีความสะดวกและมั่นใจในการสอนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนประหยัดเวลาสามารถแก้ปัญหาเรื่องการขาดครูสอน โดยใช้ชุดการสอนแทนให้ทำให้การเรียนการสอนเป็นมาตรฐานเดียวกันและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.5 การสร้างชุดการสอน

มีผู้ทรงคุณวุฒิด้านชุดการสอนหลายท่านได้สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างชุดการสอนไว้ ดังนี้

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2545: 199) กล่าวว่า การสร้างชุดการสอนมีหลักเกณฑ์และทฤษฎี ดังนี้

- 1) ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคลชุดการสอนเป็นสื่อและกรรมการเรียนที่จัดขึ้นเพื่อสนองความสามารถความสนใจและความต้องการของผู้เรียนสำคัญทฤษฎีที่ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงนำมาใช้เป็นทฤษฎีพื้นฐานในการทำและการใช้ชุดการสอน

2) หลักการเกี่ยวกับสื่อประสมจากความหมายของชุดการสอนซึ่งหมายถึงการใช้สื่อหลาย ๆ อย่างเสริมซึ่งกันและกันอย่างมีระบบมาใช้เป็นแนวทางการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อซึ่งสื่อสร้างโดยอาศัยหลักการแนวคิดทฤษฎีหลากหลาย เช่น

ก. ทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยง (S-R Bond Theory or Connectionism Theory) ของธอร์นไดค์ (Edward Lee Thorndike) ซึ่งกล่าวว่าการเรียนรู้จะเกิดจากปฏิกิริยาโต้ตอบสนอง กล่าว คือ การเรียนรู้ของมนุษย์หรือสัตว์จะเกิดขึ้นได้เมื่อสามารถเลือกตอบสนอง (Response) ที่ครุณาเข้ามาเชื่อมโยง (Connect) เข้ากับสิ่งเร้า (Stimulus) ได้อย่างเหมาะสมเกิดสิ่งเชื่อมโยง (Bone) ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง

ข. กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ ได้เสนอกฎการเรียนรู้ไว้ 3 ข้อ ดังนี้

- กฎแห่งผล (Law of Effect) จากการจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนได้ตอบสนองถ้าเราสามารถสร้างสภาพอันพึงพอใจแก่ผู้เรียนผู้เรียนจะมีความแน่ใจว่าการตอบสนองการกระทำของตนถูกลีงสภาพดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ด้วยการจัดแรงจูงใจหรือรางวัลเช่นให้คำตอบที่ถูกต้องทันทีเมื่อผู้เรียนได้ตอบสนองเพื่อเขาจะได้เปรียบเทียบกับคำตอบของคนว่าถูกหรือไม่ ดังนั้น จึงควรจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบถูกต้องมากที่สุด

- กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมีการเชื่อมโยงกันระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองการสร้างสถานการณ์หรือปัญหาแบบเดียวกันเกิดขึ้นอีกให้ผู้เรียนได้ตอบสนองจะเป็นการสร้างให้เกิดการเรียนรู้ที่มั่นคงยิ่งขึ้นนั่นคือยิ่งได้ทำแบบฝึกหัดมากเท่าใดการเรียนรู้จะมั่นคงยิ่งขึ้น

- กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) เมื่อร่างกายพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกมาถ้ามีโอกาสได้กระทำสิ่งนั้นย่อมเป็นที่พึงพอใจแต่ถ้าไม่ได้กระทำสิ่งนั้นก็เกิดความไม่พอใจหรือร่างกายไม่พร้อมที่จะกระทำแต่ถูกบังคับให้ทำก็จะเกิดความไม่พอใจเช่นกัน ดังนั้น บทเรียนใด ๆ จะต้องมีการเตรียมความพร้อมเสียก่อน

ค. ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ของสกินเนอร์ (B. K. Skinner) ซึ่งอธิบายว่าการเสริมแรงทางบวกจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดและการเสริมแรงจะต้องเกิดขึ้นทันทีภายหลังที่ผู้เรียนได้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างถูกต้อง

ง. ทฤษฎีสิ่งเร้าและการตอบสนอง (S-R Theory) ของสกินเนอร์ซึ่งกล่าวไว้ว่า ขบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ ประกอบด้วย ขั้นตอนย่อยต่อเนื่องกัน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเสนอสิ่งเร้า ขั้นตอนการตอบสนอง และขั้นตอนการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อเนื่องกัน

จ. กฎการเรียนรู้เพื่อรู้แจ้ง (Mastery Learning) ของบลูม (Benjamin S. Bloom) ซึ่งกล่าวว่าคนเราทุกคนสามารถเรียนรู้แจ้งได้ ทำพฤติกรรมได้ 80% ขึ้นไป ถ้าจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เขาอย่างเหมาะสม ดังนี้

- มีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบว่าเมื่อเรียนจบ แล้วเขาจะทำอะไรได้บ้างเป็นการบอกให้รู้ทั้งขนาดและทิศทางของการเรียนในครั้งนั้น
- ให้ความรู้ในการเรียนรู้ตามความสามารถของแต่ละบุคคลคนเก่ง ก็เรียนได้เร็วคนไม่เก่งก็เรียนได้ช้า
- ให้เรียนเนื้อหาที่ละน้อยเป็นขั้นตอนมีการถามให้ผู้เรียนตอบเป็นระยะ
- ให้ได้ทราบผลการเรียนการปฏิบัติเป็นระยะเพื่อเป็นการปรับปรุงข้อบกพร่องของผู้เรียน

- ให้ผู้เรียนมีโอกาสประสบผลสำเร็จอันจะเป็นตัวเสริมแรงอาจโดยวิธีการเรียนที่ง่าย ๆ ก่อนแล้วค่อย ๆ เพิ่มความยากขึ้นทีละน้อย

- ให้การฝึกฝนที่เพียงพอจนสามารถมั่นใจได้ว่าเขาสามารถแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2536: 1 15-116) กล่าวถึงแนวคิดในการผลิตชุดการสอนไว้ดังนี้

1) การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยยึดหลักว่า มนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกันด้านความสามารถสติปัญญาความจ้องการความสนใจร่างกาย อารมณ์ สังคมและความแตกต่างในปลีกย่อยอื่น ๆ ดังนั้น การนำหลักการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ความพยายามที่จะเปลี่ยนการเรียนการสอนจากเดิมที่เคยยึด “ครู” เป็นแหล่งความรู้หลักมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนด้วยการใช้แหล่งความรู้จากสื่อต่าง ๆ

3) ด้านการใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสื่อการสอนในรูปแบบสื่อประสมให้เป็นชุดการสอนอันจะมีผลต่อการใช้ของครูคือเปลี่ยนจากการใช้สื่อ “เพื่อช่วยครูสอน” เป็นการใช้สื่อ “เพื่อช่วยนักเรียนเรียน”

4) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนักเรียนกับนักเรียนและนักเรียนกับสภาพแวดล้อมแนวคิดนี้จะมีการนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกันทฤษฎีกระบวนการกลุ่มจึงเป็นแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ซึ่งนำมาสู่การจัดระบบการผลิตสื่อออกมาในรูปชุดการสอน

5) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้จัดสภาพการณ์ในการสอนเป็นการสอนแบบโปรแกรม คือ

- ได้เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง
- มีทางทราบว่า การตัดสินใจหรือการทำงานของตนถูกหรือผิดอย่างไร
- มีการเสริมแรงบวกที่ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจ
- ได้เรียนรู้ไปทีละขั้นตอนตามความสามารถและความสนใจของนักเรียน

นอกจากนี้ แนวคิดของสุนันท์ สังข์อ่อง (2526: 134) คือ

- 1) คำนึ่งถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2) เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง
- 3) การใช้สื่อที่ศนุปรกรณ์ได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นในรูปของสื่อการสอน
- 4) ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ครูนักเรียนต่างจากเดิมครูทำหน้าที่อำนวยความสะดวก

สะดวกช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ

จากแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุดการสอนนั้นสรุปได้ว่าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุดการสอนจะคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 1) ความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยชุดการสอนจะต้องผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2) การใช้สื่อการสอนจะเป็นลักษณะของการใช้แบบสื่อประสมที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
- 3) พฤติกรรมในการเรียนจะมีการจัดลำดับการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน
- 4) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้สอนจะเป็นผู้คอยช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ

ดังนั้น ถ้าหากการสร้างชุดการสอนได้คำนึงถึงหลักการและทฤษฎีดังกล่าวจะทำให้ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง

4.6 การประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอน

การประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอน ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2521: 130-133) ได้กล่าวถึงการประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนเอาไว้ว่า ชุดการสอนที่ครู-อาจารย์ผลิตขึ้นใช้ในโรงเรียนแต่ละหัวเรื่อนั้นนับว่ามีคุณค่าต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างยิ่งควรจะมีการส่งเสริมให้มีการผลิตให้มาก ครอบคลุมเนื้อหาวิชาอย่างไรก็ดีเพื่อเป็นหลักประกันว่าชุดการสอนที่ผลิตขึ้นนั้นดีมีคุณภาพจะต้องผ่านการตรวจสอบและวิเคราะห์คุณลักษณะที่เป็นเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการสอนแต่ละประเภทเสียก่อนการประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนมี 2 ลักษณะ คือ

- 1) การประเมินโดยผู้ชำนาญการเป็นการนำชุดการสอนที่ผลิตขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับชุดการสอนเป็นผู้ประเมินซึ่งมักเป็นคุณลักษณะทางกายภาพเช่นความถูกต้องเชิงเนื้อหาการผลิตการใช้คุณภาพของสื่อการออกแบบเป็นต้นผู้ชำนาญการที่จะประเมินอาจประกอบด้วยผู้ชำนาญการค่านเนื้อหาผู้ชำนาญการค่านเทคโนโลยีทางการศึกษาผู้ชำนาญการในด้าน การวัดผลและประเมินผล

2) การประเมินประสิทธิภาพการเรียนรู้ชุดการสอนจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อนำไปสอนนักเรียนแล้วนักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สูงขึ้นตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนด ดังนั้น การประเมินประสิทธิภาพลักษณะนี้จึงต้องนำสื่อการสอนไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับที่ระบุในสื่อการสอน การทดลองต้องทำหลาย ๆ ครั้งและนักเรียนมีจำนวนมากที่ก่งสภาพแวดล้อมกันจึงจะได้ผลที่เป็นมาตรฐานทั่ว ๆ ไป

การประเมินผลประสิทธิภาพชุดการสอนถ้าเป็นสื่อเดี่ยวผู้ผลิตสื่อการสอนนั้นจะต้องสร้างแบบทดสอบขณะเรียนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจประสิทธิภาพด้วยส่วนสื่อการสอนที่เป็นสื่อประสมซึ่งมีแบบทดสอบอยู่แล้วเมื่อนำไปทดลองใช้จะนำผลของการทำแบบทดสอบต่าง ๆ มาคำนวณประสิทธิภาพได้เลย

สำหรับการประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนในเรื่องการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2521: 134 -133) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องหาประสิทธิภาพของชุดการสอนสรุปได้ ดังนี้

- 1) เป็นการประกันคุณภาพของชุดการสอนว่าอยู่ในขั้นสูงเหมาะสมที่จะลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก
- 2) เป็นการช่วยให้ได้ชุดการสอนที่มีคุณค่าทางการสอนจริงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
- 3) ทำให้ผู้ผลิตมั่นใจได้ว่าเนื้อหาสาระที่บรรจุลงในชุดการสอนเหมาะสมง่ายต่อการเข้าใจ

นอกจากนี้ ชัยยงค์พรหมวงศ์ และคณะ (2521: 49-52) ได้กล่าวถึง การกำหนดเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนไว้ ดังนี้

การกำหนดเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนต้องคำนึงถึงกระบวนการและผลลัพธ์โดยกำหนดตัวเลขเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยมีค่าเป็น $E V/E2$

E1 คือ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการคิดเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนได้รับโดยเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดและการประกอบกิจกรรม

E2 คือ ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวนักเรียนหลังเรียน) คิดเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนได้รับจากการทดสอบหลังเรียน

การกำหนดเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนโดยปกติแล้วเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะต้องตั้งไว้ 80/80 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพโดยใช้สูตรดังกล่าวข้างต้นต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1) แบบเดี่ยว (1: 1) นำชุดการสอนไปทดลองใช้กับนักเรียน จำนวน 1-3 คน โดยทดลองกับนักเรียนเก่งปานกลางและอ่อนการทดลองแต่ละครั้งต้องปรับปรุงสื่อการสอนให้ดีขึ้น

2) แบบกลุ่ม (1: 10) นำชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับนักเรียน จำนวน 4-6 คน ที่มีความสามารถละกันแล้วทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น

3) ภาคสนาม (1: 100) นำชุดการสอนไปทดลองใช้ในชั้นเรียนที่มีนักเรียน ตั้งแต่ 30-100 คน หากการทดสอบภาคสนามให้ค่า E1 และ E2 ไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้จะต้องปรับปรุงชุดการสอนและทำการทดสอบหาประสิทธิภาพซ้ำอีก

ในกรณีที่ประสิทธิภาพของชุดการสอนที่สร้างขึ้นไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้เนื่องจากมีตัวแปรที่ควบคุมไม่ได้ เช่น สภาพห้องเรียนความพร้อมของนักเรียนบทบาทและความชำนาญในการใช้ชุดการสอนของครูเป็นต้นอาจจะอนุโลมให้ผิดพลาดให้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2.50% ประสิทธิภาพชุดการสอนจะปรากฏใน 3 ลักษณะ คือ

1) สูงกว่าเกณฑ์เมื่อประสิทธิภาพชุดการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีค่าเกินกว่า 2.50% ขึ้นไป

2) พอถึงเกณฑ์เมื่อประสิทธิภาพชุดการสอนพอถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่ไม่เกิน 2.50

3) ต่ำกว่าเกณฑ์เมื่อประสิทธิภาพชุดการสอนต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่ไม่ต่ำกว่า 2.50%

สรุปได้ว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการสอนคำนวณความรู้ความจำ E1/E2 ต้องมีค่า 80/80 ส่วนด้านทักษะปฏิบัติ E1/E2 ต้องมีค่า 70/70 ขึ้นไปโดยที่ค่า E1/E2 ต้องไม่ต่างกันเกินกว่าร้อยละ 5 เมื่อ E1 คือค่าประสิทธิภาพของกระบวนการคิดเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนได้จากการวิเคราะห์หว่างเรียนและ E2 คือค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยในการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievement) เป็นผลที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้และเป็นอีกประการหนึ่งที่สามารถบอกถึงคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสำคัญกับการศึกษาอย่างไรนั้นซึ่งผู้วิจัยนำเสนอ ดังนี้

5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากนักเรียนได้รับประสบการณ์จากกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยครูต้องศึกษาแนวทางในการวัดและประเมินผล การสร้างเครื่องมือวัดให้มีคุณภาพนั้น ได้มีผู้นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้สามารถสรุปได้ ดังนี้

สมพร เชื้อพันธ์ (2547: 53) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถ ความสำเร็จและสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาวี ยินดีสุข (2548: 125) ได้อธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน

ปราณี กองจินดา (2549: 42) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

ศศิธร ศรีวิเชียร (2539: 31) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถหรือความสำเร็จของบุคคลอันเป็นผลที่เกิดจากการเรียนการสอนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การตอบสนองของผู้เรียนที่มีต่อสื่อและอุปกรณ์การสอนในแต่ละชนิดที่มีการตอบสนองที่แตกต่างกันไป

สุวิทย์ หิรัญยกานต์ สิริวรรณ เมทีวีรัตน์ และชนินทร์ อินทிரามภรณ์ (2540: 5) ได้เรียบเรียงความหมายของผลสัมฤทธิ์หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ในพจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษา สรุปได้ว่า หมายถึง ความสำเร็จที่ได้รับจากความสามารถ ความรู้หรือทักษะ หรือหมายถึงผลของการเรียนการสอนหรือผลงานที่เด็กได้จากการประกอบกิจกรรมส่วนนั้น ๆ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2540: 15-24) ได้ให้ความหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการศึกษา ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้นและมีทักษะพื้นฐานบางอย่าง

สุดา มากบุญ (2542: 13) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถที่บุคคลจะพัฒนาให้ดีขึ้น อันเกิดจากกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยวิธีการสอนและอบรม ซึ่งประกอบด้วยความสามารถทางสมอง ความรู้ ทักษะ ความรู้สึกร ค่านิยมต่าง ๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 13) ได้ให้ความหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ในหนังสือประมวลศัพท์ทางการศึกษาว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จหรือความสามารถในการกระทำใด ๆ ที่ต้องอาศัยทักษะหรือมีฉะนั้นก็ต้องอาศัยความรู้ในวิชาหนึ่งวิชาใดได้โดยเฉพาะ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถวัดได้โดยการแสดงออกมาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

5.2 แนวคิดเกี่ยวข้องกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวข้องกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้หลายท่านสามารถสรุปพอสังเขปได้ ดังนี้

เยาวตี วิบูลย์ศรี (2540: 28) ได้ให้แนวคิดที่ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบสอบความรู้เชิงวิชาการมาใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวัดความรู้ความสามารถจากการเรียนในอดีตหรือในสภาพปัจจุบันของแต่ละบุคคล

กรอนลันด์ (Gronlund: 1993) ได้กล่าวสรุปว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นกระบวนการเชิงระบบเพื่อการวัดพฤติกรรมหรือวัดผลการเรียนรู้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีหน้าที่หลักสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

สรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบที่ใช้ความรู้ทักษะและความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่าบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างไร

5.3 ประเภทแบบทดสอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมพร เชื้อพันธ์ (2547: 54) ได้กล่าวว่า ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูนิยมสร้างมี ดังนี้

1) ข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง (Subjective or Essay Test) เป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถามแล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้และเขียนข้อคิดเห็นของแต่ละคน

2) ข้อสอบแบบกากบาทถูก-ผิด (True-False Test) คือข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น

3) ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion Test) เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ตอบเติมคำหรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้นั้น เพื่อให้มีใจความสมบูรณ์และถูกต้อง

4) ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ (Short Answer Test) เป็นข้อสอบที่คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้นๆเขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์ (ข้อสอบเติมคำเป็นประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์) แล้วให้ผู้ตอบเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง

5) ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบชนิดหนึ่งโดยมีคำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 คู่แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่าแต่ละข้อความในชุดหนึ่งจะคู่กับคำหรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งตามที่คุณออกข้อสอบกำหนดไว้

6) ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test) คำถามแบบเลือกตอบ โดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตอนเลือก (Choice) ในตอนเลือกนั้นจะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกหลง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้พิจารณา แล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียวจากตัวเลือกอื่น ๆ และคำถามแบบเลือกตอบที่นิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกัน

สุภกิจ โสทัต (2558: 54) ได้แบ่งประเภทแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอนเป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียนซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

ก. แบบทดสอบอัตนัยเป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ความคิดจิตคติได้อย่างเต็มที่ ซึ่งหลักการสร้างแบบทดสอบแบบอัตนัย พิชิต ฤทธิ์จรูณ (2553: 101-103) ได้ให้หลักการ ดังนี้

- เขียนคำสั่งหรือคำชี้แจงให้ชัดเจน
- คนถามเฉพาะเรื่องที่สำคัญ ๆ
- ควรระบุให้ชัดเจนว่าแบบทดสอบนั้นเป็นแบบทดสอบจำกัดคำตอบหรือไม่
- ควรกำหนดขอบเขตของคำถามเพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดมุ่งหมายในการวัด และสามารถตอบได้ตรงประเด็นการวัด
- ถ้าเป็นคำถามที่เป็นประเด็นขัดแย้งยังหาข้อยุติไม่ได้ควรมุ่งทดสอบความสามารถในการหาหลักฐานมายืนยันมากกว่าทดสอบอย่างอื่นไม่ควรจะเน้นว่าถูกหรือผิดใช้ได้หรือไม่ไม่ควรจะทดสอบการหาเหตุผลมาอธิบายหรือการสนับสนุนมากกว่า
- พยายามใช้คำถามหลาย ๆ แบบหลีกเลี่ยงคำถามประเภทความรู้ความจำ เช่น ใคร อะไร ที่ไหนเมื่อไร ควรใช้คำถามที่วัดสมรรถภาพขั้นสูง เช่น ทำไม อย่างไร หรือให้อธิบาย อภิปราย เปรียบเทียบ และการประเมินผลเป็นต้น

ข. แบบทดสอบแบบปรนัยหรือให้ตอบสั้น ๆ เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้เขียนตอบแบบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำนวนจำกัดของคำตอบซึ่งผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ความคิดได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ แบบทดสอบถูกผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2) แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่ว ๆ ไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญมีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพมีมาตรฐานกล่าวคือมีมาตรฐานในการดำเนินการสอบวิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

ดังนั้นในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถสรุปได้ว่าเป็นวิธีการวัดประเมินผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ซึ่งมีการสร้างแบบทดสอบหลากหลาย ได้แก่ ข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง ข้อสอบแบบกาถูกกาผิด ข้อสอบแบบเติมคำ ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ ข้อสอบแบบจับคู่ และข้อสอบแบบเลือกตอบ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเลือกตอบเนื่องจากเป็นแบบทดสอบที่สามารถวัดพฤติกรรมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความเข้าใจ ด้านการนำไปใช้ ด้านการวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์และด้านการประเมินค่า

5.4 หลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะมีคุณภาพได้นั้นจะต้องอาศัยหลักการสร้างที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกรอนลันด์ (Gronlund, 1993: 8-11) ได้ให้หลักการสร้างไว้ ดังนี้

1) ต้องนิยามพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจนโดยกำหนดในรูปของจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนหรือรายวิชาด้วยคำที่เฉพาะเจาะจงสามารถวัดและสังเกตได้

2) โครงสร้างแบบทดสอบวัดให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ทั้งหมดทั้งในระดับความรู้ความจำความเข้าใจการนำไปใช้และระดับที่ซับซ้อนมากขึ้น

3) แบบทดสอบที่สร้างขึ้นควรจะวัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่เป็นตัวแทนของกิจกรรมการเรียนรู้โดยจะต้องกำหนดตัวชี้วัดและขอบเขตของผลการเรียนรู้ที่จะวัดแล้วจึงเขียนข้อสอบตามตัวชี้วัดจากขอบเขตที่กำหนดไว้

4) แบบทดสอบที่สร้างขึ้นควรประกอบด้วยข้อสอบชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการวัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด ซึ่งได้เพิ่มหลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อจากนี้ (สุภกิจ โสทัต, 2558: 54-55)

5) ควรสร้างแบบทดสอบโดยคำนึงถึงแผนหรือวัตถุประสงค์ของการนำผลการทดสอบไปใช้ประโยชน์จะได้ข้อสอบให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แนะนำใช้ตามแผนที่กำหนดไว้เช่นการใช้แบบทดสอบก่อนเรียนสำหรับตรวจสอบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนเพื่อการสอนซ่อมเสริมการใช้แบบทดสอบระหว่างเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการใช้แบบทดสอบหลังเรียนเพื่อตัดสินผลการเรียน

6) แบบทดสอบที่สร้างขึ้นจะต้องทำให้การตรวจให้คะแนนไม่มีความคลาดเคลื่อนจากการวัดซึ่งไม่ว่าจะนำแบบทดสอบไปทดสอบกับผู้เรียนในเวลาที่แตกต่างกันจะต้องได้ผลการวัดเหมือนเดิม

สรุปได้ว่า หลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสองทัศนะมีความคล้ายคลึงกันซึ่งแบบทดสอบที่ดีนั้นล้วนมีหลักการสร้างที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้แบบทดสอบทางการเรียนมีประสิทธิภาพสูง และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

5.5 หลักการเลือกใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์

กรอนแลนด์ (Gronlund, 1993: 36-37) ได้เสนอหลักการใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

- 1) คนเลือกชนิดของข้อสอบให้ตรงกับลักษณะของพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่ต้องการจะวัดให้มากที่สุด
- 2) เขียนข้อสอบที่จะวัดผลการปฏิบัติให้สอดคล้องกับพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้การปฏิบัติ
- 3) เขียนข้อสอบแต่ละข้อให้ชัดเจนเฉพาะเจาะจงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- 4) เขียนข้อสอบเพื่อให้วัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมืออุปกรณ์อย่างอื่นช่วย เช่น เขียนข้อสอบโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ใช้วัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมืออุปกรณ์ช่วย
- 5) พยายามป้องกันสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อสอบแต่จะมีผลต่อคำตอบของผู้สอบ เช่น แบบทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ที่ใช้ภาษาซับซ้อนที่ต้องตีความและยากเกินวัยของผู้สอบ
- 6) หลีกเลี่ยงคำข้อความหรือร่องรอยต่าง ๆ ที่จะแนะนำตอบถูก
- 7) เขียนข้อสอบที่มีความยากง่ายพอเหมาะกันแล้วหรือพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ที่จะวัดวัยของผู้เรียนและการนำผลการทดสอบไปใช้
- 8) เขียนข้อสอบให้สามารถหาคำตอบที่ถูกต้องได้หรือคำตอบที่ดีที่สุดโดยไม่มีข้อโต้แย้งในการตัดสินคำตอบถูก
- 9) เขียนข้อสอบไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้มีเวลาในการทบทวนตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้ข้อสอบมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 10) ควรเขียนข้อสอบให้มีจำนวนข้อเกินกว่าที่จะต้องการใช้จริงเพราะอาจจะต้องตัดข้อสอบบางข้อที่ไม่เหมาะสมออกภายนอกออกภายหลัง

พรเพ็ญ ฤทธิ์สัน (2554) ได้กล่าวว่าการเลือกข้อสอบที่ดีนั้นต้องได้จากข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดี ซึ่งข้อสอบที่ดีนั้น มี ดังนี้

- 1) ควรมีความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นความคงเส้นคงวาของคะแนนที่ได้จากการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบนั้นหลาย ๆ ครั้งกับผู้เข้าสอบกลุ่ม ซึ่งความเชื่อมั่นมากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 หมายความว่าความน่าเชื่อถือยอมรับได้

2) ควรมีความเที่ยงตรง (Validity) เป็นความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ในการวัด คือ วัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะวัดความเที่ยงตรงแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถวัดเนื้อหาวิชาได้ตรงตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

- ความเที่ยงตรงตามเกณฑ์ (Criterion-Related Validity) หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถนำคะแนนจากการทดสอบนั้นมาใช้ในการพยากรณ์ผลการเรียนได้

- ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถวัดสมรรถภาพของสมองด้านต่าง ๆ ได้ ซึ่งความเที่ยงตรงทั้ง 3 ประเภทนั้นต้องอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

3) ต้องมีความเป็นปรนัย (Objectivity) เป็นคุณสมบัตินี้ของแบบทดสอบ 3 ประการ คือ

- อ่านแล้วเข้าใจตรงกัน
- การตรวจให้คะแนนตรงกัน
- การแปลความหมายของคะแนนตรงกัน

4) ความยาก ควรเลือกค่าความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80

5) อำนาจจำแนก ค่าอำนาจจำแนกที่ดีนั้น ควรมีค่าเป็นบวก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป สรุปได้ว่า หลักการเลือกใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้นั้นควรให้ครอบคลุมประกอบของแบบทดสอบที่ดี เช่น มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ที่ 0.20 ขึ้นไป มีความเที่ยงตรงตามโครงสร้างที่กำหนด เป็นต้น เพื่อการนำไปใช้แบบทดสอบกับผู้เรียนจะได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

6. การวัดและการประเมินผล

การวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังผู้สอนจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้งที่มีการสอน ครูต้องมีการวัดและประเมินผล นั่นคือ ครูจำเป็นต้องเรียนรู้หลักการและกระบวนการวัดและประเมินผลดังนี้

6.1 ความหมายของการวัด

การวัดผลการศึกษา หมายถึงกระบวนการ ในการกำหนดหรือหาจำนวนปริมาณ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมความสามารถของบุคคล โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักเป็นหลักในการวัดกระบวนการดังกล่าว จะทำให้ตัวเลขหรือข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ที่ใช้แทนจำนวนและลักษณะที่วัดนั้น ๆ ปกติการวัดผล โดยทั่วไปมี 2 ด้าน คือ (ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ, ม.ป.ป.: 1)

1) การวัดทางกายภาพ เป็นการวัดเพื่อหาจำนวนปริมาณของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม มีตัวตนแน่นอน เช่น ความยาวน้ำหนักพื้นที่ ปริมาตร ขนาดส่วนใหญ่เป็นการวัดวัตถุสิ่งของ

2) การวัดทางสังคมศาสตร์ เป็นการวัดเพื่อหาจำนวน หรือคุณภาพของสิ่งเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตนแน่นอน ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย เครื่องมือที่ใช้ในการวัด มักคนขาดคุณภาพ ให้ผมเชื่อถือได้ต่ำ เช่นการวัดความรู้ การวัดการปรับตัวของนักเรียน การวัดผลการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการวัดทางด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบันนี้ การวัดทางด้านนี้พยายามปรับปรุง วิธีการโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นรากฐาน เพื่อให้ได้ผลการวัดที่แน่นอนและถูกต้องมากขึ้น

6.2 ความหมายของการประเมินผล

ณรงค์ศักดิ์ ครอบขอบ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินใจ ตีราคา ลงสรุปเพื่อพิจารณาความเหมาะสม เนื้อหาคุณค่าของลักษณะ และพฤติกรรมอย่างมีกฎเกณฑ์และมีคุณธรรมเช่นผลการเรียน ผลปฏิบัติโดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดเป็นหลัก และใช้วิจารณ์ญาณประกอบการพิจารณา ในการประเมินผลนั้นจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1) การวัดผล ทำให้ทราบสภาพความจริงของสิ่งที่ประเมินว่ามีปริมาณเท่าไร มีคุณสมบัติอย่างไร เพศชายเป็นข้อมูลสำหรับนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์

2) เกณฑ์การพิจารณา ในการที่จะตัดสินว่าสิ่งใดดีเลวใช้ได้หรือใช้ไม่ได้นั้นจะต้องมีกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ต้องการ โดยนำผลการวัดนั้นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3) การตัดสินใจ เป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลที่ได้จากการวัดเทียบกับเกณฑ์การเปรียบเทียบระหว่างผลการปฏิบัติซึ่งได้จากการวัดผลเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าสูงสุดต่ำกว่ากันขนาดไหน ทั้งนี้ตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยพิจารณาอย่างถี่ถ้วนทุกแง่มุมและการกระทำยัง ยุติธรรมโดยอาศัยสภาพและความเหมาะสมต่าง ๆ ประกอบ หรือต้องมีคุณธรรม

ชวาล แพร์ตกุล (2516: 140) ได้ให้ความหมายการประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ครูนำทุก ๆ รายการที่ทราบจากการวัดไปใช้ โดยครูนำผลต่าง ๆ จากการวัดผลเหล่านั้นมารวม มาชั่ง มาผสมเพื่อนำไปใช้ในการวินิจฉัย ตีราคาคุณค่าและชี้ขาดลงเป็นผลสรุปว่า เด็กคนนั้นมีคุณภาพสูงหรือต่ำ ควรให้เป็นประเภทสอบได้หรือสอบตก เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลที่ดีต้องตั้งอยู่บนรากฐานของการวัดที่ดี

สมหวัง พิริยานุวัฒน์ (2520: 176) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

ล้วน สายยศ (2527: 2) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินที่เป็นระบบ ครอบคลุมถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

อีเบล และฟริสบาย (Ebel and Frisbie, 1986: 13) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งอาจพิจารณาจากผลที่ได้จากการวัดเท่านั้นแต่ส่วนมากจะตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยพิจารณาจากผลที่ได้จากการวัดด้านต่าง ๆ ประกอบกับหลักฐานด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงการใช้วิจารณ์ญาณและความรู้สึกนึกคิดของผู้ประเมินมาประกอบในการตัดสินใจด้วย

กรอนลันด์ (Gronlund, 1976: 6) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการอย่างมีระบบ (Systematic Process) ที่อธิบายสิ่งที่ต้องการประเมินทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยประกอบกับการตัดสินคุณค่าให้กับสิ่งนั้น ซึ่งใช้การเปรียบเทียบกับเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

สรุปว่า การประเมินผล คือ กระบวนการในการตัดสินใจของผู้ประเมินเพื่อจะตีค่า ตีราคา หรือให้คุณค่าแก่คุณลักษณะของคน สัตว์ สิ่งของ และสิ่งที่เป็นนามธรรม โดยข้อมูลที่ได้จากการวัดผล เป็นส่วนประกอบในการตัดสินมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์และอาศัยการตัดสินที่มีคุณธรรม

6.3 ระดับของการประเมิน

ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า การวัดผลการศึกษานั้น เป็นการใช้ความพยายามที่จะกำหนดสัญลักษณ์หรือตัวเลขเพื่อใช้แทนปริมาณหรือคุณภาพ พฤติกรรม ความสามารถของบุคคล ผลการวัดที่ได้ในแต่ละครั้งนั้นจะแตกต่างกัน ไม่ได้มีคุณลักษณะหรือคุณภาพเหมือนกันทุกครั้ง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวัดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการวัดดังกล่าวสามารถจำแนกระดับของการวัดออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1) มาตรฐานบัญญัติ เป็นการกำหนดชื่อให้กับเรื่องราว หรือสิ่งของต่าง ๆ เช่น เพศชาย เพศหญิง ชั้นประถมศึกษา เป็นต้น ซึ่งนับว่าที่หยาบที่สุด

2) มาตรการจัดอันดับ เป็นการจัดเรียงลำดับของสิ่งที่อยู่ในหมวดหรือสกุลเดียวกันตามปริมาณหรือคุณภาพ เช่น เก่ง ค่อนข้างเก่ง กลาง หรือการจัดอันดับที่ 1 2 3 เป็นต้น

3) มาตรการนัยภาค การกำหนดตัวเลขการวัดในระดับนี้ เป็นการแบ่งที่อยู่ในลักษณะเดียวกันออกเป็นประเภท หรือช่วงที่เท่า ๆ กัน เช่น 1 ชั่วโมงมี 60 นาที 1 วันมี 24 ชั่วโมง ซึ่งกลางแบ่งเป็นช่วงช่วงเท่า ๆ กัน ในลักษณะนี้ทำให้ข้อมูลที่ได้จากการวัดมีความหมาย

4) มาตรการอัตราส่วน เป็นมาตรการวัดที่สมบูรณ์ คุณสมบัติของการกำหนดตัวเลขในมาตรการวัดนี้ คือ มีศูนย์แท้และมีช่วงที่เท่ากันเรียงขึ้นลงตามลำดับสม่ำเสมอ เช่น การวัดความยาวของสิ่งของ เป็นต้น

กรีดีชกู๊ดส์ (Gredisgoods, 2018) ได้ระบุว่าระดับของมาตราวัดระดับของมาตราวัดตัวแปรแบ่งออกเป็น 4 ระดับ

- 1) มาตรการวัดนามบัญญัติ
- 2) มาตรการวัดอันดับ
- 3) มาตรการอันตรภาค หรือมาตรการวัดแบบ ช่วง
- 4) มาตรการวัดอัตราส่วน

มาตรการวัดนามบัญญัติ Nominal Scale มาตรการวัดนามบัญญัติคือมาตรการที่หยาบที่สุดและเป็นระดับต่ำที่สุดเป็นแค่การกำหนดสัญลักษณ์หรือตัวเลขขึ้นมาเพื่อจำแนกสิ่งของหรือคุณลักษณะต่าง ๆ ออกเป็นกลุ่มแต่จะไม่ได้แสดงถึงปริมาณ ไม่สามารถจัดลำดับก่อนหลังได้และถ้าตั้งชื่อกลุ่มเป็นเลขก็ไม่สามารถนำมาคำนวณได้เช่นการแบ่งเพศ แบ่งออกเป็นกลุ่มได้ 2 กลุ่ม คือ เพศชายและเพศหญิง

มาตรการวัดอันดับ Ordinal Scale มาตรการวัดอันดับคือมาตรการที่ละเอียดมากขึ้นมาจากมาตรการวัดแบบนามบัญญัติ Nominal Scale แต่จะสามารถจัดลำดับก่อนหลังได้ เช่น การแบ่งวุฒิการศึกษาเป็น 3 กลุ่ม คือ ประถม มัธยม และอุดมศึกษา ซึ่งการที่สามารถจัดอันดับหรือเรียงลำดับได้ทำให้เราสามารถรู้ได้ว่า การเรียนมัธยมจะต้องผ่านการเรียนประถมมาก่อน นอกจากนี้ มาตรการวัดอันดับจะไม่สามารถนำไปคำนวณระยะทาง หรือบอกความสูงต่ำได้เหมือนกับมาตรการวัดแบบนามบัญญัติประเภทเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน และจัดลำดับได้

มาตรการวัดแบบช่วง Interval Scale มาตรการวัดแบบช่วง คือ มาตรการที่แบ่งตัวแปรออกเป็นกลุ่มและจัดลำดับได้ แบบช่วงแตกต่างกันออกไป คือ ช่วงการวัดจะมีระยะห่างที่เท่ากัน แม้ว่า การเริ่มต้นของ 0 อาจจะไม่เท่ากัน ค่าของมาตรการวัดแบบช่วงสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้แต่ไม่สามารถนำมาคำนวณได้ว่ากลุ่มที่ 1 เป็นกี่เท่าของกลุ่มที่ 2 เช่น เกรด a b c d และ f ที่จะแบ่งเป็นช่วงเท่า ๆ กัน รู้ว่าเกรดเอสูงกว่าเกรด b และแต่ละเกรดหากเป็นช่วงเท่า ๆ กัน (ห่างกัน 10 คะแนน) ประเภทเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน จัดลำดับได้ ช่วงห่างเท่ากัน

มาตรการวัดอัตราส่วน Ratio Scale มาตรการวัดอัตราส่วน คือ มาตรการที่คุณภาพสูงที่สุดจากทั้ง 4 แบบ สามารถสื่อความหมายของค่าที่วัดได้อย่างชัดเจนมาคำนวณ เช่น หาค่าเฉลี่ยหาสัดส่วนมาตรการวัดอัตราส่วน คือ ทุกอย่างที่วัดเป็นเลขได้ เช่น น้ำหนัก ระยะทาง ความสูง อายุ ยอดขาย ประเภทเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน จัดลำดับได้ช่วงห่างเท่ากัน เป็นค่าที่ไม่ได้สมมติขึ้นมา

สรุปว่า ระดับของการประเมินผลแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ มาตรการนามบัญญัติ มาตรการจัดอันดับ มาตรการอันตรภาค หรืออันตราช่วง และมาตรการอัตราส่วน

6.4 หลักการวัดผลทางการศึกษา

ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวหลักการวัดผลทางการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การที่จะดำเนินการตามความต้องการวัดผลทางการศึกษาจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ที่ดีสำหรับ

ยึดถือเป็นแนวทางของการปฏิบัติ หลักเกณฑ์ หรือองค์ประกอบสำคัญที่ถือว่าเป็นหลักการของการวัดผลการศึกษา สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) วัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์ การวัดผล ควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัด ต้องรู้จะนำผลการสอบไปเพื่อทำอะไรบ้างเพื่อใช้เครื่องมือและกำหนดวิธีการให้เหมาะสม ถ้าจุดมุ่งหมายทางการเรีย ต่างกันแบบทดสอบที่ใช้ก็ควรต่างกัน

2) ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ ผลการวัดจะเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับเครื่องมือที่ใช้ ถ้าเครื่องมือที่ใช้วัดมีคุณภาพไม่ดีพอการวัดนั้น ก็ให้ผลที่ไม่เกิดคุณค่าใด ๆ เช่น การสอบถ้าใช้ข้อสอบที่มีคุณภาพไม่ดีไปทดสอบผู้เรียนผลหรือคะแนนที่เกิดจะไม่มีคามหมายอะไร

3) มีความยุติธรรม การวัดผลการศึกษา ซึ่งจัดได้ว่า เป็นการวัดทางด้านจิตวิทยา จะได้ผลดีต้องมีความยุติธรรมในการวัดสิ่งที่ถูกวัดนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ตั้งนาฬิกาเป็นไปเหมือน ๆ กัน ไม่มีการลำเอียง

4) แปลผลได้ถูกต้องการวัดทุกครั้ง ผลที่ได้ออกมาย่อมเป็นตัวแทนของจำนวน หรือระดับคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดนั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผลของการวัดมักจะออกมาในรูปแบบของคะแนนหรืออันดับที่แล้วจึงนำผลไปอภิปรายหรือเปรียบเทียบกันจึงจะทำให้ผลการวัดนั้นมีความหมาย และเกิดประโยชน์

5) ใช้ผลการวัดให้คุ้มค่าการวัด ที่นอกจากจะเป็นการตรวจสอบว่าสิ่งที่วัด มีคุณภาพเช่นไร แล้วยังมุ่งหวังที่จะนำผลที่ได้รับจากการวัด เปิดเป็นแนวทางในการปฏิบัติและปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าการศึกษาให้ดีขึ้นด้วย

สรุปว่า หลักการวัดผลทางการศึกษาจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ที่ดีเพื่อเป็นที่ยึดถือในการปฏิบัติกรวัดผล เช่น วัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ มีความยุติธรรมในการวัด แปลผลได้ถูกต้อง เป็นต้น

เพชรราตรี จงประดับเกียรติ (2556: 12-23) ได้กล่าวว่เกี่ยวกับหลักการวัดผลทางการศึกษาไว้ ดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดให้ชัดเจน ในการวัดผลแต่ละครั้งต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดให้ชัดเจนอย่างน้อย 3 ประการ คือ

- ต้องการวัดผลอะไร เช่น ถ้าวัดความรู้จะวัดความรู้ในวิชาอะไร
- ต้องการวัดผลใคร เช่น ถ้าต้องการวัดความรู้นักเรียนจะวัดความรู้นักเรียนชั้นอะไร มีคุณสมบัติพิเศษอะไรหรือไม่
- ต้องการวัดผลเพื่ออะไร เช่น ต้องการวัดความรู้เพื่อจุดมุ่งหมายใด จัดตำแหน่ง เปรียบเทียบ พยากรณ์ วินิจฉัย หรือประเมินผล การกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนจะช่วยให้ผลการวัดที่ได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2) ดำเนินการวัดให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดไว้อย่างชัดเจนตามที่กล่าวไว้ในขั้นที่ 1 แล้ว ครูต้องมุ่งวัดผลการเรียนรู้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพราะถ้าวัดไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จะทำให้ผลการวัดไม่มีความหมาย หากนำผลการวัดไปใช้จะทำให้เกิดความผิดพลาดได้

3) เลือกเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลมีหลายชนิด แต่ละชนิดเหมาะสมกับลักษณะการวัดที่แตกต่างกัน ครูต้องเลือกเครื่องมือวัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น ต้องการวัดพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย จะต้องให้นักเรียนปฏิบัติแล้ววัดผลโดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน หากต้องการวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จะต้องวัดโดยใช้แบบทดสอบ

4) ใช้เครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวัดผลทุกชนิดต้องมีคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการวัดที่ถูกต้องแม่นยำ เชื่อถือได้มากที่สุด ดังนั้น ก่อนดำเนินการวัดผลครูควรตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเสียก่อน หากพบว่าเครื่องมือไม่มีคุณภาพจะต้องปรับปรุงให้มีคุณภาพเสียก่อน เช่น ก่อนวัดผลโดยใช้แบบทดสอบครูต้องตรวจสอบว่า แบบทดสอบถามตรงเนื้อหาหรือไม่ คำถามชัดเจนหรือไม่ ยากง่ายเกินไปหรือไม่ ให้ผลการวัดคงที่หรือไม่ เป็นต้น

5) ทำการวัดอย่างระมัดระวัง ในระหว่างดำเนินการวัดผลจะต้องดำเนินการวัดอย่างระมัดระวัง ไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อน เช่น จัดสภาพห้องสอบให้เหมาะสม ชี้แจงวิธีการสอบให้ชัดเจน ไม่ปล่อยให้ผู้สอบลอกกัน ระหว่างการตรวจให้คะแนนต้องระวังการตรวจ หรือการกรอกคะแนนผิดพลาด ระวังความลำเอียงในการตรวจให้คะแนน

6) แปลความหมายผลการวัดอย่างถูกต้อง เมื่อได้ผลการวัดที่ดำเนินการอย่างระมัดระวังมาแล้วจะต้องนำไปแปลความหมายโดยคำนึงถึงความถูกต้อง และคำนึงถึงความสมเหตุสมผล เช่น ไม่นำผลการวัดที่เป็นคะแนนดิบมาแปลความหมายทันที เนื่องจากคะแนนดิบมีหน่วยวัดไม่เท่ากัน หากต้องการแปลความหมายเพื่อเปรียบเทียบความสามารถของผู้สอบในกลุ่มต้องแปลงให้เป็นคะแนนมาตรฐานเสียก่อนหรือหากต้องการแปลความหมายเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนเพียงใด ต้องกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนอย่างระมัดระวัง นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงความยุติธรรมไม่นำความรู้สึกส่วนตัวมาเกี่ยวข้องกับการแปลความหมายผลการวัดอีกด้วย

7) ใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า ผลการวัดที่ได้จากการดำเนินการวัดที่ถูกต้องเป็นผลการวัดที่มีคุณค่า ครูควรนำผลการวัดที่ได้มาใช้ให้คุ้มค่า นั่นคือ เมื่อครูนำผลการวัดมาใช้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว ไม่ควรทิ้งหรือเก็บผลการวัดนั้นไว้เฉย ๆ เพราะยังมีประโยชน์ต่อด้านอื่น ๆ อีก เช่น หลังจากทีครูนำผลการวัดมาใช้เพื่อตัดสินผลการเรียนของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้ว ยังสามารถนำมาใช้ตัดสินผลการสอนของครูเอง หรือนำมาใช้ตัดสินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนได้

สรุปได้ว่า การวัดผลทางการศึกษาจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ที่ดีสามารถยึดถือได้ในการวัดผล เช่น วัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ใช้เครื่องมือที่ดี เป็นต้น ซึ่งการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้เป็นหัวใจสำคัญของการวัดผลทางการเรียน

6.5 ขั้นตอนในการวัดผลการศึกษา

ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ (ม.ป.ป.) ได้อธิบายขั้นตอนในการวัดผลการศึกษา ดังนี้

1) ขั้นการวางแผน การวางแผนการวัดผลและประเมินผลการศึกษาที่ดีนั้นควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

- กำหนดจุดมุ่งหมาย เป็นการกำหนดขอบข่ายกว้าง ๆ ว่าจะวัดบุคคลใดวัดเพื่ออะไรจุดประสงค์ อะไร และจะว่าอะไรจะเขา

- กำหนดสิ่งที่จะวัด เป็นการกำหนดเนื้อหา และพฤติกรรม หรือคุณลักษณะที่จะวัดแต่ละเนื้อหา หรือพฤติกรรมนั้น ๆ จะวัดมากน้อยเพียงใด

- กำหนดเครื่องมือ เป็นการกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยของเครื่องมือที่จะใช้ เช่น รูปแบบคำถามที่จะใช้จำนวนข้อความและเวลา วิธีการที่จะตรวจคุณภาพเครื่องมือ เป็นต้น

2) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือวัดผล ประกอบด้วย

- เขียนข้อความ เป็นการเขียนคำถามแต่ละข้อโดยคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านพฤติกรรมและเนื้อหาในเรื่องนั้น

- พิจารณาคัดเลือกข้อความ เป็นการนำข้อความทั้งหลายมาวิจารณ์ และตรวจสอบเป็นรายข้อว่า แต่ละข้อวัดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการได้จริงหรือไม่

- พิจารณาข้อความทั้งหมดที่เลือกใช้ เพื่อตรวจสอบจำนวนข้อความว่าครบหรือไม่ วัดพฤติกรรมและเนื้อหาต่าง ๆ ได้ถูกต้องสอดคล้องกับแผนที่กำหนดไว้หรือไม่

- พิมพ์ และอัดสำเนาเครื่องมือที่จะใช้ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ซึ่งจะต้องมาตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อนทำการอัดสำเนาเป็นเล่ม

- ทำเฉลย เพื่อเป็นการตรวจสอบความบกพร่องต่าง ๆ ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปใช้จริง จัดเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ โดยแยกตามแต่ละห้อง และอาคาร

3) ขั้นใช้เครื่องมือ การใช้เครื่องมือเป็นการนำเครื่องมือไปสอบตัวจะต้องดำเนินการสอบให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้เข้าร่วมสอบเหมือนกันทุกคน พยายามหลีกเลี่ยงการรบกวนเวลา ในการคิดของผู้สอบ คุณชื่อและวิธีตอบ พร้อมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้สอบก่อนลงมือทำข้อสอบ และให้เวลาสอบตามเวลาที่กำหนดไว้

4) ขั้นตรวจและใช้ผลการวัด การตรวจและใช้ผลการวัด การตรวจและใช้ผลการวัด เป็นการรวมคำตอบของผู้สอบ หมอตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5) ขั้นตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการวัดมาตรวจสอบ หรือหาคุณภาพของ

เครื่องมือทั้งฉบับและเป็นรายชื่อ เช่น ความเที่ยงตรงความเชื่อมั่น ถ้าอำนาจจำแนก ระดับความยากง่าย เพื่อพิจารณาว่าเครื่องมือที่ใช้ นั้น มีคุณภาพดีเพียงใด และควรแก้ไขปรับปรุง ในเรื่องใดรวมทั้งจะช่วยให้ทราบสภาพคำถามเป็นไรเพื่อแก้ไขข้อที่บกพร่อง และเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดีไว้ใช้ในครั้งต่อไป

ในข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการวัดผลการศึกษาคำเป็นต้องมีการวางแผนการการลงมือวัดโดยมีขั้นตอนของการทำงาน เช่น การกำหนดจุดมุ่งหมายในการวัดเพื่อตอบจุดประสงค์ของการวัดได้อย่างถูกต้อง ซึ่งในการวางแผนนั้นจำเป็นต้องวางแผนทีละขั้นตอน เช่น ขั้นตอนวางแผน ขั้นตอนดำเนินการสร้างเครื่องมือ ขั้นตอนการใช้เครื่องมือ ขั้นตอนตรวจสอบเครื่องมือ เป็นต้น

6.6 ลักษณะของการวัดผลการศึกษา

ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ (ม.ป.ป.) ได้อธิบายลักษณะของการวัดผลว่า การวัดผลการศึกษามีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) การวัดผลการศึกษาโดยทางอ้อม การวัดผลการศึกษาทางอ้อม เป็นกลางวัดนำมาทำที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง เพราะไม่สามารถสังเกต เห็นหรือสัมผัสได้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติปัญญา ความถนัด ความสนใจบุคลิกภาพ เจตคติ เป็นต้น

2) การวัดผลการศึกษาที่ไม่สมบูรณ์ การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นการจัดตามเนื้อหาและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรระดับชั้นต่าง ๆ ในการวัดเช่นนี้ ครูจะปฏิบัติ เลือกข้อสอบบางข้อที่เป็นตัวแทนของเนื้อหาหรือครูสุ่มเรื่องถามนักเรียน

3) การวัดผลการศึกษา เป็นการวัดเชิงปริมาณ เป็นการวัดผลที่ใช้เครื่องมือเพื่อตรวจสอบคนลักษณะที่ต้องการจะแสดงผลในรูปแบบจำนวนหรือตัวเลข โดยเฉพาะการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูนิยมใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือหลัก รายการวัดผลที่ได้คือคะแนนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผล ซึ่งผลการประเมินผลจะแสดงในเชิงคุณภาพ เช่น ผ่าน ไม่ผ่าน เป็นต้น

4) การวัดผลการศึกษา แบบเชิงสัมพันธ์ เช่น ผู้เรียนที่สอบได้คะแนน 0 จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบฉบับข้อสอบไม่ถูกเลยแม้แต่ชนิดเดียว เพราะแบบทดสอบที่ใช้วัดผลไม่สามารถจะบรรจุเนื้อหาทั้งหมด ทูบประเด็นที่ผู้สอนสอนไว้ แต่ใช้ตัวอย่างของเนื้อหาและพฤติกรรมมาสอบว่าเท่านั้น

5) การวัดผลการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีความคลาดเคลื่อน การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดด้านจิตวิทยา ซึ่งมีตัวแปรที่เข้ามาเกี่ยวข้องมาก โอกาสที่จะเกิดความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดซึ่งมีอยู่สูง เนื่องจากผู้ดำเนินการวัดไม่สามารถควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ได้ครบถ้วน

อนันต์ ธงศรี (2555: 20-39) ได้กล่าวว่า ลักษณะการวัดทางการศึกษาการวัดทางการศึกษาเป็นการวัดคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมมีลักษณะการวัด ดังนี้

1) เป็นการวัดทางอ้อม คือ ไม่สามารถวัดคุณลักษณะที่ต้องการวัดได้โดยตรง ต้องนิยามคุณลักษณะดังกล่าวให้เป็นพฤติกรรมที่วัดได้ก่อน จากนั้นจึงวัดตามพฤติกรรมที่นิยาม เช่น การ

วัดความรับผิดชอบของนักเรียน ต้องให้นิยามคุณลักษณะความรับผิดชอบเป็นพฤติกรรมที่วัดได้ โดยอาจจะแยกเป็นพฤติกรรมย่อย เช่น ไม่มาโรงเรียนสาย ทำงานทุกงานที่ได้รับมอบหมาย นำวัสดุอุปกรณ์การเรียนที่ครูสั่งมาครบทุกครั้ง ส่งงานหรือการบ้านตามเวลาที่กำหนด เป็นต้น

2) วัดได้ไม่สมบูรณ์ การวัดทางการศึกษาไม่สามารถทำการวัดคุณลักษณะที่ต้องการวัดได้ครบถ้วนสมบูรณ์ วัดได้เพียงบางส่วนหรือวัดได้เฉพาะตัวแทนของคุณลักษณะทั้งหมด เช่น การวัดความสามารถการอ่านคำของนักเรียน ผู้วัดไม่สามารถนำคำทุกคำมาทำการทดสอบนักเรียน ทำได้เพียงนำคำส่วนหนึ่งที่คิดว่าเป็นตัวแทนของคำทั้งหมดมาทำการวัด เป็นต้น

3) มีความผิดพลาด สืบเนื่องจากการที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง และการนิยามสิ่งที่ต้องการวัดก็ไม่สามารถนิยามให้เป็นพฤติกรรมที่วัดได้ทั้งหมด จึงวัดได้ไม่สมบูรณ์ ตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่ได้จากการวัดเป็นการประมาณคุณลักษณะที่ต้องการวัด ซึ่งในความเป็นจริงคุณลักษณะดังกล่าวอาจจะมีมากหรือน้อยกว่า ผลการวัดจึงมีความผิดพลาดของการวัดหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง การวัดที่ดีจะต้องให้เกิดการผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

4) อยู่ในรูปความสัมพันธ์ การที่จะรู้ความหมายของตัวเลขที่วัดได้ ต้องนำตัวเลขดังกล่าวไปเทียบกับเกณฑ์หรือเทียบกับคนอื่น เช่น นำคะแนนที่นักเรียนสอบได้เทียบกับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเทียบกับคะแนนของเพื่อนที่สอบพร้อมกันหรือเทียบกับคะแนนของนักเรียนเองกับการสอบครั้งก่อน ๆ ถ้าคะแนนสูงกว่าเพื่อน แสดงว่ามีความสามารถในเรื่องที่วัดมากกว่าเพื่อนคนนั้นหรือถ้ามีคะแนนสูงกว่าคะแนนที่ตนเองเคยสอบผ่านมาแสดงว่ามีพัฒนาการขึ้น เป็นต้น

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ดังนี้ การวัดผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1) การวัดโดยทางอ้อม 2) การวัดโดยการเลือกข้อสอบบางข้อเพื่อเป็นตัวแทนของเนื้อหา 3) การวัดเชิงปริมาณ 4) การวัดแบบเชิงสัมพันธ์ และ 5) การวัดผลการศึกษาโดยอาศัยการวัดด้านจิตวิทยา

6.7 ประเภทของการประเมินผล

ดวงรัตน์ เรื่องอะไร (2555: 12) ได้กล่าวเกี่ยวกับประเภทของการประเมินว่า การประเมินผลสามารถจำแนกได้หลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะยึดเกณฑ์อะไรเป็นหลักในการแบ่งประเภท การประเมินผลสามารถจำแนกประเภทได้ ดังต่อไปนี้

1) จำแนกตามระบบการวัด แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- การประเมินแบบอิงตน (Self Referenced Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อที่จะดูว่าตนเองมีความก้าวหน้าหรือไม่ อย่างไร เช่น การสอบก่อนเรียน-สอบหลังเรียน

- การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Evaluation) เป็นการประเมินผลโดยเอาคะแนนที่ได้จากการสอบไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วพิจารณาตัดสินไปตามนั้น

- การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Evaluation) เป็นการประเมินผลโดยเอาคะแนนที่ได้จากการสอบไปเปรียบเทียบกับความสามารถของกลุ่ม

2) จำแนกตามจุดประสงค์ของการประเมิน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- การประเมินผลก่อนเรียน (Pre-assessment or Pre-evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาข้อบกพร่องของความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะว่าทุกคนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล การประเมินผลก่อนเรียนนี้มีประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน หรือจัดสถานการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละบุคคล

- การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative Evaluation) การประเมินผลวิธีนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขการเรียนการสอนระหว่างเรียนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ของเรื่องนั้น ๆ ทั้งนี้อาจจะทำโดยการสอนซ่อมเสริม

- การประเมินผลหลังสิ้นสุดการเรียนหรือการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลภายหลังที่ครูได้สอนจบกระบวนการเรียนการสอนทั้งวิชาแล้ว หรือที่เรียกว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินผลการเรียน

ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ (ม.ป.ป.) ได้แบ่งประเภทการประเมินผลว่า การประเมินผลที่รูปแบบที่ต่างกักันขึ้นอยู่กับการใช้เกณฑ์ในการแบ่ง ดังนี้

1) จำแนกตามจุดประสงค์ของการประเมิน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- การประเมินผลก่อนสอน
- การประเมินผลส่วนย่อย
- การประเมินผลส่วนรวม

2) จำแนกตามระบบการวัดผล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- การประเมินแบบอิงกลุ่ม
- การประเมินแบบอิงเกณฑ์

จากข้อความดังกล่าวเราสามารถสรุปได้ว่าการประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอน ว่านักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ ถ้าหากพบว่านักเรียนมีข้อบกพร่องก็จะพิจารณาว่าบกพร่องในเรื่องใด เพื่อที่จะปรับปรุงแก้ไขได้อย่างถูกต้อง

6.8 ประโยชน์ของการวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการพิจารณาว่าผู้เรียนเกิดคุณภาพการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้ที่วางไว้

จากประเภทของการประเมินโดยเฉพาะการแบ่งประเภทโดยใช้จุดประสงค์ของการประเมินเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภท จะเห็นว่า การวัดและประเมินผลการเรียนนอกจากจะมีประโยชน์โดยตรงต่อผู้เรียนแล้ว ยังสะท้อนถึงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครู และเป็นข้อมูลสำคัญ

ที่สะท้อนคุณภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาด้วย ดังนั้น ประโยชน์ของการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้สามารถจำแนกเป็นด้าน ๆ ดังนี้ (ทิวต์ล มณีโชติ, 2549: 10)

1) ด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

ก. เพื่อจัดตำแหน่ง (Placement) ผลจากการวัดบอกได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใดของกลุ่มหรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วอยู่ในระดับใด การวัดและประเมินเพื่อจัดตำแหน่งนี้ มักใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

- เพื่อคัดเลือก (Selection) เป็นการนำผลการวัดเพื่อคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนเข้าร่วมกิจกรรม-โครงการ หรือเป็นตัวแทนเช่นของชั้นเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อการทำกิจกรรมหรือการให้ทุน ผลการวัดและประเมินผลลักษณะนี้คำนึงถึงการจัดอันดับที่เป็นสำคัญ

- เพื่อแยกประเภท (Classification) เป็นการนำผลการวัดและประเมินเพื่อแบ่งกลุ่มผู้เรียน เช่น แบ่งเป็นกลุ่มอ่อน ปานกลาง และเก่ง แบ่งกลุ่มผ่าน-ไม่ผ่านเกณฑ์ หรือตัดสินได้-ตก เป็นต้น เป็นการวัดและประเมินที่ยึดเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มเป็นสำคัญ

ข. เพื่อวินิจฉัย (Diagnostic) เป็นการนำผลการวัดและประเมินเพื่อค้นหาจุดเด่น-จุดด้อยของผู้เรียนว่ามีปัญหาในเรื่องใด จุดใด มากน้อยแค่ไหน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจการวางแผนการจัดการเรียนรู้และการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งประโยชน์ของการวัดและประเมินประเภทนี้นำไปใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้

- เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการวัดผู้เรียนด้วยแบบทดสอบวินิจฉัยการเรียนจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องจุดใด มากน้อยเพียงใด ซึ่งครูผู้สอนสามารถแก้ไขปรับปรุงโดยการสอนซ่อมเสริม (Remedial Teaching) ได้ตรงจุด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้

- เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ผลการวัดด้วยแบบทดสอบวินิจฉัยการเรียน นอกจากจะช่วยให้เห็นว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องเรื่องใดแล้ว ยังช่วยให้เห็นจุดบกพร่องของกระบวนการจัดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น ผู้เรียนส่วนใหญ่มีจุดบกพร่องจุดเดียวกัน ครูผู้สอนต้องทบทวนว่าอาจจะเป็นเพราะวิธีการจัดการเรียนรู้ไม่เหมาะสมต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

ค. เพื่อตรวจสอบและปรับปรุง หรือการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้เทียบกับจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ผลจากการประเมินใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ง. เพื่อการเปรียบเทียบ (Assessment) เป็นการนำผลการวัดและประเมินเปรียบเทียบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการจากเดิมเพียงใด และอยู่ในระดับที่พึงพอใจหรือไม่ อย่างไร

จ. เพื่อการตัดสิน คือ ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินผลการเรียนว่าผ่าน-ไม่ผ่าน หรือให้ระดับคะแนน

2) ด้านการแนะแนว ผลจากการวัดและประเมินผู้เรียน ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนมีปัญหาและข้อบกพร่องในเรื่องใด มากน้อยเพียงใดซึ่งสามารถแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียนให้แก้ปัญหา มีการปรับตัวได้ถูกต้องตรงประเด็น

3) ด้านการบริหาร ข้อมูลจากการวัดและประเมินผู้เรียน ช่วยให้ผู้บริหารเห็นข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามักใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินใช้ในการตัดสินใจหลายอย่าง เช่น การพัฒนาบุคลากร การจัดครูเข้าสอน การจัดโครงการ การเปลี่ยนแปลงโปรแกรมการเรียน นอกจากนี้การวัดและประเมินผลยังให้ข้อมูลที่สำคัญในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) เพื่อรายงานผลการจัดการศึกษาสู่ผู้ปกครอง สาธารณชน หน่วยงานต้นสังกัด และนำไปสู่การรองรับการประเมินภายนอก

4) ด้านการวิจัย การวัดและประเมินผลมีประโยชน์ต่อการวิจัยหลายประการสามารถสรุปได้ ดังนี้

- ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลนำไปสู่ปัญหาการวิจัย เช่น ผลจากการวัดและประเมินพบว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องหรือมีจุดที่ควรพัฒนาการแก้ไขจุดบกพร่องหรือการพัฒนาดังกล่าวโดยการปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีสอนหรือทดลองใช้นวัตกรรมโดยใช้กระบวนการวิจัย การวิจัยดังกล่าว เรียกว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) นอกจากนี้ผลจากการวัดและประเมินยังนำไปสู่การวิจัยในด้านอื่น ระดับอื่น เช่น การวิจัยของสถานศึกษาเกี่ยวกับการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน เป็นต้น

- การวัดและประเมิน เป็นเครื่องมือของการวิจัย การวิจัยใช้การวัดในการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาผลการวิจัย ขั้นตอนนี้เริ่มจากการหาหรือสร้างเครื่องมือวัด การทดลองใช้เครื่องมือ การหาคุณภาพเครื่องมือ จนถึงการใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพแล้วรวบรวมข้อมูลการวัดตัวแปรที่ศึกษาหรืออาจต้องตีค่าข้อมูล

สรุปจะเห็นว่า การวัดและประเมินผลมีบทบาทสำคัญมากในหลาย ๆ ด้านเพราะการวัดไม่ดี ใช้เครื่องมือไม่มีคุณภาพ ผลที่ได้รับก็ขาดความน่าเชื่อถือและยากอาจมีข้อบกพร่องในการพัฒนาองค์กรนั้น ๆ

7. ความพึงพอใจ

วิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคนิคเล่าเรื่องในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องศึกษาความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย ซึ่งรายละเอียดความพึงพอใจผู้วิจัยได้ค้นคว้า ดังนี้

7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย ความพึงพอใจ สามารถสรุปได้ ดังนี้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2543: 19-23) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความพึงพอใจตรงกับภาษาอังกฤษเรียกว่า Satisfaction ซึ่งมีความหมายโดยทั่ว ๆ ไปว่า ระดับความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เทพนม เมืองแมน และสวีน สุวรรณ (2540: 98) ให้ความหมายความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจหรือภาวะที่มีอารมณ์ในทางบวกที่เกิดขึ้น เนื่องจากการประเมินประสบการณ์ของหนึ่งสิ่งซึ่งขาดหายไประหว่างการเสนอให้กับสิ่งที่ได้รับจะเป็นรากฐานของการพอใจและไม่พอใจได้

สุพล ทองศรี (2540: 27) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกความคิดเห็นในลักษณะเชิงบวกของบุคคลเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการหรือได้รับสิ่งตอบแทนที่คาดหวังไว้

สุภาลักษณ์ ชัยอนันต์ (2540: 17) ได้ให้ความหมาย ความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกส่วนตัวที่รู้สึกเป็นสุข หรือยินดีที่ได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ขาดหายไป หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สมดุลความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกของบุคคลซึ่งมีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมใด ๆ นั้น

อุทัยพรรณ สุขใจ (2545: 7) ให้ความหมายของคำว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาจจะเป็นไปในเชิงประเมินค่า ว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นเป็นไปตามทางบวกหรือทางลบ

อรรถพร ศรีสุข (2546: 29) ได้สรุปความพึงพอใจว่า ทัศนคติหรือระดับความพึงพอใจของบุคคลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมนั้น ๆ โดยเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ค่านิยมและประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับระดับของความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมนั้น ๆ สามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้นได้

สายจิต บัวแก้ว (2546: 14) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งบวกและลบ แต่ถ้าเมื่อสิ่งใด สิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ก็จะเกิดความรู้สึกทางบวก แต่ในทางตรงข้ามกัน ถ้าสิ่งใดสร้างความรู้สึกผิดหวังไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบเป็นความรู้สึกไม่พอใจ

วิชัย เหลืองธรรมชาติ (2531) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจว่า หนึ่งมีความพึงพอใจมีส่วนเกี่ยวข้องกับความต้องการของนก หรือกล่าวอีกนัยยะหนึ่งว่า ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนองซึ่งมนุษย์ไม่ว่าอยู่ในที่ใดย่อมมีความต้องการขั้นพื้นฐานไม่ต่างกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น แม้ว่าจะมีผู้ให้ความหมายคำว่า ความพึงพอใจแตกต่างกัน ผู้วิจัยสรุปว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หมายถึง การประเมินค่า ซึ่งจะเห็นได้ว่า แนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจนี้เกี่ยวข้องกับทัศนคติอย่างแยกกันไม่ออก ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่ดีของบุคคล ซึ่งมักเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการของตน ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้นแต่ในตรงกันข้ามกัน หากความต้องการของตนไม่ได้รับการตอบสนองความพึงพอใจก็จะไม่เกิดขึ้น

7.2 ความสำคัญของความพึงพอใจ

วิกรม (2008) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้งานสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ นอกจากผู้บริหารจะดำเนินการให้ผู้ปฏิบัติงานให้บริการเกิดความพึงพอใจในการทำงานแล้ว ยังจำเป็นต้องดำเนินการที่จะให้ผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจด้วย เพราะความเจริญเติบโตของงานบริการ ปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้ คือ จำนวนผู้มาใช้บริการ ดังนั้นผู้บริหารที่ชาญฉลาดจึงควรอย่างยิ่งที่จะศึกษาให้ลึกซึ้งถึงปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

7.3 การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจนั้นนับเป็นว่ามีความสำคัญทางทัศนคติในทางบวกหรือทางลบของแต่ละบุคคลกับบุคคลหนึ่งหรือองค์กรหนึ่ง ซึ่งการที่จะได้รับข้อมูลของความพึงพอใจที่เที่ยงตรงเหล่านั้นจำเป็นต้องมีการวัดความพึงพอใจ นักวิชาการได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจ ดังนี้

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2529: 41) ได้อธิบายเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติหรือจิตคติที่เป็นนามธรรม เป็นการแสดงออกค่อนข้างซับซ้อนจึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรง แต่เราสามารถที่จะจัดทัศนคติได้โดยทางอ้อม โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทนฉะนั้นการวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตจำกัด อีกด้วยอาจมีความคลาดเคลื่อนขึ้นถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งความคลาดเคลื่อนเหล่านั้นย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาของการวัดโดยทั่ว ๆ ไป

ภนิดา ชัยปัญญา (2541: 7) ได้กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

- 1) การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความจริงสามารถกระทำได้ในลักษณะ เช่น กำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวมีความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ

- 2) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะได้ข้อมูลเป็นที่จริง

3) การสังเกตเป็นวิธีวัดความพึงพอใจโดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กิริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจังและสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

สารโจนน์ ไสยสมบัติ (2534: อ้างถึงใน วิจิต บัวปรอท, 2556: 7) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจว่า การวัดความพึงพอใจกระทำได้หลายวิธี ดังนี้

- 1) การใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากอย่างแพร่หลาย
- 2) การสัมภาษณ์ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ที่จะได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้องและแท้จริง

ถวิล ชาราโกชน์ (2536: อ้างถึงใน ผุสดี ศรีพจนารถ, 2551: 23-24) ได้กล่าวว่า วิธีการวัดความพึงพอใจนั้นมีหลายวิธี สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) วิธีการสังเกตเป็นวิธีการใช้ตรวจสอบบุคคลอื่นโดยเฝ้ามองและจดบันทึกอย่างมีแบบแผนวิธีนี้เป็นการศึกษาที่เก่าแก่และยังเป็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบันแต่ก็เหมาะสมกับการศึกษาเป็นรายกรณีเท่านั้น

2) วิธีการสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถามโดยการพูดคุยกับบุคคลนั้น ๆ โดยมีการเตรียมแผนงานล่วงหน้าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริงมากที่สุด

3) วิธีการใช้แบบสอบถามวิธีนี้จะเป็นการใช้แบบสอบถามที่มีข้อคำถามไว้อย่างเรียบร้อยเพื่อให้ผู้ตอบทุกคนตอบมาเป็นแบบแผนเดียวกันมักใช้ในกรณีที่ต้องการข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ๆ วิธีนี้นับเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการวัดทัศนคติรูปแบบของแบบสอบถามจะใช้มาตรวัดทัศนคติซึ่งนิยมใช้ในปัจจุบันวิธีหนึ่ง คือ มาตรส่วนแบบลิเคิร์ต (Likert Scales) ประกอบด้วย ข้อความที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วมีคำตอบที่แสดงถึงระดับความรู้หาคำตอบ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

สรุปได้ว่า จากทัศนะของนักวิชาการเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจ เป็นทัศนคติหรือจิตคติที่เป็นนามธรรม หรือเป็นการแสดงออกค่อนข้างซับซ้อนจึงการยากที่จะวัดได้โดยตรง แต่สามารถที่จะจัดทัศนคติได้โดยทางอ้อม ซึ่งมีหลายวิธีที่นิยมใช้กัน เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม เป็นต้น

7.4 รูปแบบของแบบวัดพึงพอใจ

รูปแบบของความพึงพอใจนั้นสามารถสร้างขึ้นได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับการกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะวัดกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่จะวัดซึ่งนักวิชาการได้นำเสนอ ดังนี้

พรธณี ลีกิจวัฒน์ (2554: 176) อธิบายว่า แบบวัดความพึงพอใจมี ดังนี้

1) แบบวัดเจตคติตามแบบของ Thurstone ประกอบด้วย คำถามจำนวนมากประมาณ 100 ข้อขึ้นไป เพื่อวัดเจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ระดับของเจตคติหรือความรู้สึกตามแบบของโทสตันน์ แบ่งออกเป็น 11 ระดับ เริ่มจากระดับต่ำสุดซึ่งเป็นความรู้สึกทางลบระดับไม่เห็น

ด้วยอย่างยิ่ง = 1 ไปจนถึงระดับสูงสุดซึ่งเป็นความรู้สึกทางบวกระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง = 11 ส่วนระดับกลางเป็นความรู้สึกที่เป็นกลาง = 6

2) แบบวัดเจตคติตามแบบของ Osgood เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วิธีหาความแตกต่างของความหมายประกอบด้วยคำถามที่เป็นคำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้ามเป็นคู่ในการวัดเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งประกอบด้วยมโนทัศน์เกี่ยวกับเจตคตินั้นแต่ละมโนทัศน์ประกอบด้วยข้อคำถามที่เป็นคำคุณศัพท์ 3 ประเภทหรือประเภทใดประเภทหนึ่งต่อไปนี้

- คำคุณศัพท์แสดงการประเมินผล เช่น ดี-เลว ชอบ-เกลียด สวย-ซั้เหร่ เป็นต้น
- คำคุณศัพท์แสดงศักยภาพ เช่น แข็งแรง-อ่อนแอ หนัก-เบา ใหญ่-เล็ก
- คำคุณศัพท์แสดงกิจกรรม เช่น ร่าเริง-ซึมเศร้า เร็ว-ช้า มีด-สว่าง

3) แบบวัดเจตคติตามแบบของ Likert ประกอบด้วย ข้อคำถามที่แสดงความรู้สึกหรือท่าทีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางบวกหรือทางลบ ในจำนวนเท่ากันระดับปกติหรือความรู้สึกแบบของ Likert นี้สามารถแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง การตอบของผู้ตอบจะตอบทุกข้อโดยแต่ละข้อที่เลือกอยู่ที่ระดับตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงมากที่สุด ซึ่งผู้ตอบได้ให้คะแนนระดับที่เลือกตอบแต่ละข้อ แล้วนำคะแนนทุกข้อมาหาค่าเฉลี่ยทั้งฉบับได้เป็นคะแนนเจตคติของผู้นั้น ถ้าการให้คะแนนนั้นเป็นข้อความทางบวก (+) จะมีคะแนน 5 4 3 2 1 แต่ถ้าเป็นข้อความทางลบ (-) จะมีคะแนนกลับกัน คือ 1 2 3 4 5 ตามลำดับ เมื่อนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ยแล้ว สามารถแปลความหมายระดับเจตคติได้ 5 ระดับ แบบวัดเจตคติของแบบ Likert นี้อาจนำไปใช้กับการวัดตัวแปรด้านลักษณะนิสัย หรือด้านจิตพิสัยตัวอื่น ๆ ได้อีก เช่น ความพึงพอใจ ความสนใจ ความตระหนัก เป็นต้น

พรรรณี ลีกิจวัฒน์ (2554 อ้างถึงใน อุดลอายุ ยูโน, 2560: 34-35) การสร้างแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจแบบมาตรประมาณค่า 5 (พัฒนา พรหมณี และคณะ, 2553: 5) ได้ให้ทัศนะว่าวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับมี ดังนี้

1) กำหนดเป้าหมายของความพึงพอใจว่าคืออะไร มีโครงสร้างหรือลักษณะใด ซึ่งควรกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนเป็นเรื่องเรื่องลงไปว่าจะประเมินความพึงพอใจในด้านใดบ้าง จากนั้นให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึงอะไรบ้าง ต่อไปจึงกำหนดโครงสร้างของความพึงพอใจประกอบด้วยด้านใดบ้าง แต่ละด้านจะประกอบด้วยตัวแปรอะไรบ้างซึ่งกำหนดประเด็นกว้าง ๆ เป็นข้อ ๆ

2) รวบรวมข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อเป้าหมาย หลีกเลียงข้อคำถามที่มีความกำกวมไม่น้อยกว่า 20 ข้อ โดยกำหนดข้อคำถามจากโครงสร้างความพึงพอใจที่ได้กำหนดไว้แล้วแบ่งเป็นด้าน ๆ แล้วสร้างและรวบรวมข้อคำถามของแต่ละด้านตามประเด็นที่กำหนดไว้

3) นำข้อคำถามที่สร้างแล้วไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อคำถามว่าตรงตามโครงสร้างของการประเมินความพึงพอใจตามที่ได้กำหนดไว้แล้วในแต่ละด้าน และในแต่ละ

ประเด็นย่อยหรือไม่ หากมีความคลุมเครือหรือไม่ชัดเจนจะได้แก้ไขก่อนสร้างเป็นแบบสอบถาม จากนั้นทดลองใช้กับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 เท่าของจำนวนข้อ ในพื้นที่ที่ใกล้เคียงกัน หรือใกล้เคียงกับพื้นที่ในการเก็บข้อมูลจริง

4) กำหนดน้ำหนักในการต่อแต่ละตัวเลือกโดยกำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 (Know Group Technique) กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่ทราบว่ามี ความพึงพอใจในงานที่ต้องการ ประเมินกับอีกกลุ่มหนึ่งไม่ทราบความพึงพอใจในงาน นำมาเฉลี่ยค่าของคะแนนของ 2 กลุ่ม มาเปรียบเทียบกับด้วยค่าสถิติ (t-Test) หากผลการทดลองใช้แบบสอบถามมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ที่ยอมรับได้ แสดงว่ามีความตรงเชิงโครงสร้าง

7.5 แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นการแสดงถึงความรู้สึกหรือเจตคติในทางดี ชอบ เป็นที่พอใจ หรือประทับใจของบุคคลใดต่อบุคคลหนึ่ง หรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ นักวิชาการได้ให้ทัศนะ ดังนี้

มาสโลว์ (Maslow, 1970: 69-80) ได้เสนอทฤษฎีของว่า สมสมมติฐานเกี่ยวกับ พฤติกรรมของมนุษย์ ดังนี้

1) ลักษณะความต้องการของมนุษย์ ได้แก่

- ความต้องการของมนุษย์เป็นไปตามลำดับชั้นความสำคัญ โดยเริ่มระดับ ความต้องการต่ำไปยังสูงสุด
- มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการสิ่งใหม่เข้ามาแทนที่อีก
- เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่ตั้งใจให้เกิด พฤติกรรมต่อสิ่งนั้นแต่จะมีความต้องการในระดับสูงเข้ามาแทนและเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมนั้น
- ความต้องการที่เกิดขึ้นอาศัยซึ่งกันและกัน มีลักษณะควบคู่ คือ เมื่อต้องการ อย่างหนึ่งยังไม่หมดสิ้นไปก็มีความต้องการอีกอย่างหนึ่งเกิดขึ้นมาทันที

2) ลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ ได้แก่

- ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความ อยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และ ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคุณก็ต่อเมื่อความ ต้องการทั้งหมดนั้นยังไม่ได้รับการตอบสนอง
- ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย เป็นความรู้สึกที่ต้องการความมั่นคง ปลอดภัยในปัจจุบันและอนาคตซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ

- ความต้องการทางสังคม ได้แก่ ความต้องการที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคมเป็นความมิตรและความรักจากเพื่อน

- ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องหรือมีชื่อเสียง เป็นความต้องการระดับสูงของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการอยากเด่นในสังคม รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ ความสามารถ ความเป็นอิสรภาพและเสรี และการเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย

- ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการระดับสูงของมนุษย์ส่วนมากจะเป็นการนึก อยากรจะได้ตามความคิดเห็นของตัวเอง แต่ไม่สามารถแสวงหาได้

ทฤษฎีของ E R G เคลตัน อันเดอร์เฟอร์ (Clayton Alderfer E R G Theory) บารอน และกรีนเบอร์ก (Baron and Greenberg, 1986: 76-78 อ้างถึงใน ผุสดี ศรีพจนรณ, 2551: 19-20) ได้กล่าวถึงทฤษฎีนี้พอสรุปได้ว่า เคลตัน อันเดอร์เฟอร์ เป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุนของทฤษฎีของมาสโลว์ แล้วเขาได้เปลี่ยนจาก 3 ชั้นความพึงพอใจเป็น 5 ชั้น โดยมีรายละเอียดลำดับขั้นว่า ความต้องการของมนุษย์มี 3 ลำดับ ดังนี้

1) ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Experience Needs: E) คือความต้องการเพื่อประทังชีวิตของตนเองเพื่อการอยู่ได้หรืออยู่รอด โดยได้รวมความต้องการขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 ของมาสโลว์ เข้าไว้ด้วยกัน นั่นคือความต้องการทางด้านสรีรวิทยาและความต้องการความมั่นคงปลอดภัย

2) ความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ (Related Needs: R) คือความต้องการความสัมพันธ์กับบุคคลรอบ ๆ ตัว และบุคคลในสังคม ความต้องการนี้ตรงกับขั้นที่ 3 ของมาสโลว์คือความต้องการทางสังคม (Social Needs) ซึ่งอันเดอร์เฟอร์โดยให้ความสำคัญความต้องการขั้นนี้มาก พวกเขาถือว่ามันจะอยู่ได้ไม่ใช่ความต้องการพื้นฐานเท่านั้นเกิดการรวมตัวอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มหรือหมวกพวกนั้นมีความจำเป็น

3) ความต้องการเจริญก้าวหน้า (Growth Needs: G) เป็นความต้องการสูงสุดของคุณ ซึ่งเขาได้รวมเอาขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 คือความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและความต้องการความสำเร็จแห่งต้นของมาสโลว์เข้าไว้ด้วยกัน ความต้องการขั้นนี้จะบ่งบอกถึงความสูงสุดของชีวิตมนุษย์ชาตินั่นเอง

ทฤษฎีของซาเลอร์สนิค (Zelerznik) ความต้องการของมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ (ทองสมัย สุรัชย์, 2536: 8)

1) ความต้องการภายนอก (External Needs) เป็นความต้องการทางกายภาพ เช่น ความสะดวกสบายในสภาพแวดล้อมของที่ทำงาน ความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่ รายได้ตอบแทนที่ได้รับ และการได้งานที่ตนเองถนัด

2) ความต้องการภายใน (Internal Needs) เป็นความต้องการที่มีผลตอบสนองตัวทางด้านจิตใจ เช่น การได้รับการยอมรับจากคณะผู้ร่วมงานความเป็นเพื่อน ความรักใคร่ การได้รับเกียรติและความไว้วางใจจากหมู่คณะ และการประสบความสำเร็จของผลงาน

สรุป ความพึงพอใจนั้นเป็นการแสดงถึงความรู้สึกในทางดี ชอบ เป็นที่ประทับใจ ซึ่งนักวิชาการได้ให้ทัศนะคติหลายท่านบางท่านได้แบ่งความพึงพอใจตามลักษณะความชอบของมนุษย์ ลำดับความต้องการของมนุษย์ เป็นกำหนดค่าความพึงพอใจของแต่ละด้านสัดส่วน และบางนักวิชาการประเมินความพึงพอใจโดยการแยกความต้องการภายนอก และความต้องการภายในของมนุษย์มาเป็นตัวกำหนดค่าลำดับ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กาญจนา ทีปะนะ และชาดา กลิ่นเจริญ (2553: 131) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ 76.43/76.14 และความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิตรา ดวงปรีชา (2554: 83) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ด้านการเขียนสะกดคำ และการเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ และการเข้าใจความหมายของคำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.76/88.53 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ และความสามารถด้านการเขียนสะกดคำ และการเข้าใจความหมายของคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชนิษฐา คำหล้า (2550: 81) ทำการศึกษาชุดการสอนแบบอิงประสบการณ์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง วิถีชีวิตของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลวิจัย พบว่า ชุดการสอนแบบอิงประสบการณ์ที่ผลิตขึ้นมาทั้ง 3 หน่วยประสบการณ์มีประสิทธิภาพ 80.08/77.67 82.08/78.33 และ 82.25/78.67 ตามลำดับเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดการสอนในระดับเห็นด้วยมาก

สุจันทร์ญา อุปกแก้ว (2564: 191) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดกิจกรรม

พบว่า ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เห็นสมควรให้มีการพัฒนาบทเรียนชุดกิจกรรม 2) ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม พบว่า คุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม การเรียนรู้เท่ากับ 86.78/87.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 85/85 และ 3) ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรม พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.745 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน เพิ่มขึ้นร้อยละ 74.50 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิริวิฑู ภู่น้อย (2559 : 245) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กรณีตัวอย่างเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ธุรกิจในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ธุรกิจในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 3 ชุด มีประสิทธิภาพ 80.67/81 85 82.67/82.59 และ 84.00/83.70 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และผลเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ธุรกิจในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิรเดช เหมือนสมาน (2551: 86) ด้านศึกษากการพัฒนาชุดฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์จากสื่อสิ่งพิมพ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์จากสื่อสิ่งพิมพ์มีความสามารถในด้านการคิดวิเคราะห์หลังการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์จากสื่อสิ่งพิมพ์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าการสร้างหรือการพัฒนาชุดการเรียนรู้ นอกจากจะตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2531 แล้วหลังจากนำไปทดลองใช้กับนักเรียนตามระดับชั้นที่กำหนดยังทำให้นักเรียนเกิดทักษะต่าง ๆ ทั้งคิด วิเคราะห์ และยังพอใจกับการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นและนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แกรนดี (Grandy, 1993: 98) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนมัลติมีเดียเพื่อสอนซ่อมเสริมตามหลักสูตรการเรียนร่วมกันในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำสื่อที่สร้างขึ้นไปทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในเบอร์ลิน และเพนนิซิล พบว่าจากการทดลองเครื่องมือชิ้นนี้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

สตอล (stall, 2001: 5270-B) ได้ทำการวิจัยสำรวจประสิทธิภาพของใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบการเรียนการสอนเรื่องการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบการสอนโดยใช้ประชากรที่มีอายุระหว่าง 8-10 ปี จำนวน 23 คน ผลการทดลองพบว่า 1) การสอนโดยใช้กิจกรรม

สร้างสรรค์ประกอบกับการสอนโดยวิธีปกติมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบมีความสามารถด้านการอ่านเพิ่มขึ้น 3) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบมีความสนใจในการอ่านหนังสือเปลี่ยนไปจากเดิม

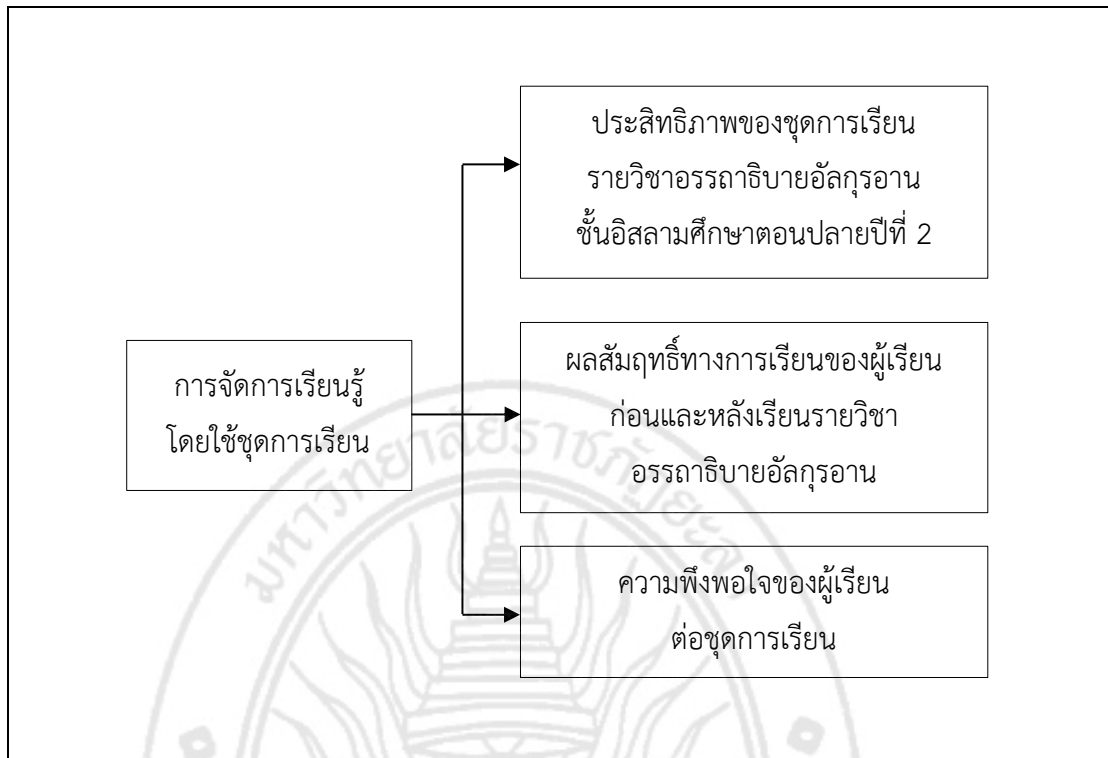
กิลล์ (Giles: 1975) ได้ทำการวิจัย เรื่อง คุณค่าของชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนในระดับประถม พบว่า ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมและสื่อการสอนต่าง ๆ ที่ครูจัดไว้ เป็นการสนองความต้องการของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ส่วนการสอนตามปกติได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ครูผู้สอนมีบทบาทในการเรียนการสอนโดยเป็นผู้บรรยายอธิบายควบคุมให้เป็นไปตามแผนการสอนโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลนักเรียนไม่มีความเป็นอิสระต่อการทำกิจกรรมทำให้นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นและไม่อยากรู้ไม่อยากเห็นในสิ่งที่เรียนในบทเรียนนั้น ๆ

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1982: 4795-A) ได้สร้างชุดการเรียนด้วยตนเองเพื่อหาประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของผู้ที่ฝึกอบรมเป็นครูสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา โดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองกับการสอนแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจากกลุ่มที่สอนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง และการสอนแบบบรรยายทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวางแผนการสอน และวิธีการสอน แต่ไม่มีความแตกต่างกันในด้านทัศนคติที่มีต่อวิชาสังคม และครูฝึกโดยส่วนมากชอบการเรียนด้วยตนเอง

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปว่า การจัดทำชุดการสอนและจัดกิจกรรมการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน ผู้จัดจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น วัยเพศ ความต้องการและความสนใจของเด็ก เพื่อจูงใจให้เด็กได้รับความสนใจและมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น จนสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียน เรื่อง รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้ให้อยู่ในระดับดี/ดีมาก

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

งานวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศึกษาโดยใช้ชุดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนยะลาวิทยปัญญาสุรินทร์ ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1) ชุดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ในวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศึกษา จำนวน 5 ชุด
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ จำนวน 40 ข้อ
- 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1 ชุดการเรียนการสอนในวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศึกษา

การสร้างชุดการเรียนการสอนในวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศึกษาของชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ศึกษาการจัดสาระการเรียนรู้สาระการเรียนรู้บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศึกษาและการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546
- 2) วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และคาบเวลาเรียน เพื่อนำไปประกอบการสร้างแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อัตนวิสัยทัศน์
- 3) ศึกษาวิธีการเขียนแผนการเรียนรู้และชุดการเรียนรู้ที่ถูกต้องจากหนังสือและผู้เชี่ยวชาญ

4) กำหนดโครงสร้างของชุดการเรียนรู้ โดยใช้แผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นแนวทาง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างไว้ ดังนี้

- กำหนดหัวข้อเรื่องแต่ละชุดการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุเรื่องของชุดการเรียนรู้
- คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายวิธีการใช้ชุดการเรียนรู้
- ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ
- เวลาที่ใช้ เป็นส่วนที่ระบุเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละชุด
- กิจกรรม เป็นส่วนที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการจัด

กิจกรรม

- การประเมินผล เป็นส่วนที่ให้ผู้เรียนได้ประเมินความรู้ความสามารถของตนจากการเรียนด้วยชุดการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

5) นำชุดการเรียนรู้ที่ร่างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ เช่น การแบ่งเวลาให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาการจัดรูปแบบ เป็นต้น

6) นำชุดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบด้านความครบถ้วนขององค์ประกอบ ความถูกต้อง และความสอดคล้องขององค์ประกอบ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้และการประเมินที่ถูกต้องโดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง การเขียนองค์ประกอบมีความถูกต้อง/มีความสอดคล้องมากที่สุด

4 หมายถึง การเขียนองค์ประกอบมีความถูกต้อง/มีความสอดคล้องมาก

3 หมายถึง การเขียนองค์ประกอบมีความถูกต้อง/มีความสอดคล้องปานกลาง

2 หมายถึง การเขียนองค์ประกอบมีความถูกต้อง/มีความสอดคล้องน้อย

1 หมายถึง การเขียนองค์ประกอบมีความถูกต้อง/มีความสอดคล้องน้อยที่สุด

แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของหัวข้อที่ต้องการประเมินโดยคัดเลือกหัวข้อการประเมินที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป การหาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตรของ (สมนึก ภัททิยธนี, 2546: 220)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

7) นำชุดการเรียนไปทดลองกับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 โรงเรียนอิสลาฮียะห์ จำนวน 5 คน ใช้เวลา 12 ชม. เพื่อเก็บข้อมูลที่จำเป็นในการปรับปรุงชุดการเรียนซึ่งทำให้ได้พบปัญหาในการทดลองใช้ครั้งนี้ เวลาในการใช้ชุดการเรียนที่ 4 น้อยเกินไป คำศัพท์ในกิจกรรมท่องคำศัพท์หลายคำเกินไป และเรื่องเล่าสอนบทเรียนไม่สามารถดูและฟังซ้ำได้

8) นำชุดการเรียนปรับปรุงแก้ไขในเรื่องกิจกรรมท่องคำศัพท์ปรับใช้คำศัพท์ที่จำเป็นและสำคัญต่อบทเรียนนั้นๆ ลงวิดีโอสอนบทเรียนในโซเซียลมีเดียเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนหรือเอาบทเรียนย้อนหลังได้ และได้เพิ่มเวลาในการเรียนรู้ของแต่ละชุดให้สมควรและเหมาะสม

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษา จัดการเรียนรู้ความรู้ความเข้าใจวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการสอน ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 2 ที่เกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและการวัดประเมินผล

2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3) วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจสาระ

4) วิชาอัตตัจฟิร ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 เพื่อกำหนดจำนวนข้อสอบที่ต้องการวัดให้ครอบคลุม

5) จัดทำร่างแบบทดสอบตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ครอบคลุมเนื้อหาจำนวน 40 ข้อ

6) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข

7) ปรับปรุงแก้ไข แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด จำนวน 3 ท่าน โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

คะแนน +1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนน 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนน -1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของหัวข้อที่ต้องการประเมิน โดยคัดเลือกหัวข้อการประเมินที่มีค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป การหาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตรของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 63-65)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

8) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการประเมินแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ของนักเรียนที่เคยเรียนเนื้อหาที่มาแล้วที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 จำนวน 5 คน ครั้งที่ 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ เพื่อนำมาเป็นบททดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

9) นำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนน แล้วนำผลการตรวจให้คะแนนมาวิเคราะห์หาความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ โดยการวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543: 81)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ระดับความยาก
 R แทน จำนวนผู้ตอบถูกทั้งหมด
 N แทน จำนวนคนที่ทำข้อสอบ

และวิเคราะห์การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 210-211)

$$D = \frac{R_u - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ D แทน ค่าอำนาจจำแนก
 R_u แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
 R_L แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบไม่ถูกในกลุ่มอ่อน
 $\frac{N}{2}$ แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

10) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร K.R. 20 (ประสาธน์ เนิ่งเฉลิม, 2556: 192) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ของ KR-20 ดังนี้

$$Kr-20 = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(1 - \frac{\sum p_i q_i}{S^2} \right)$$

เมื่อ k คือ จำนวนข้อสอบ

p_i คือ สัดส่วนของผู้ตอบถูกกับจำนวนคนทั้งหมดในข้อที่ i

S^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมของนักเรียนทุกคน

เมื่อรู้สูตรแล้ว เราก็สามารถใช้ Excel คำนวณได้โดยคลิกเลือกที่เซลล์ใด ๆ มาใส่สูตรแล้วใส่สูตรดังนี้ =10/9*(1-L16/L12) เราก็จะได้ค่าความเชื่อมั่น KR-20 แล้ว

11) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอธิบายอัลกอราน โดยใช้ชุดการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ไปใช้

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การอธิบายอัลกอราน โดยใช้ชุดการเรียน ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 2 มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาวิธีสร้างแบบวัดความพึงพอใจจากหนังสือการวิจัยเบื้องต้น

2) ร่างแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 10 ข้อ

3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความชัดเจนข้อความและภาษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

คะแนน +1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนน 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนน -1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของหัวข้อที่ต้องการประเมินโดยคัดเลือกหัวข้อการประเมินที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป การหาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตรของ (สมนึก ภัททิยธนี, 2546: 220)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

- 4) ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- 5) พิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการวิจัย
- 6) นำแบบประเมินความพึงพอใจไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 2 โรงเรียนยะลาวิทยปัญญาสรณ์ ในภาคเรียนที่ 2 ใช้เวลาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ. 2565 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียนใช้เวลา 1 ชั่วโมง โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนวิชาอรรถิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียน จำนวน 40 ข้อ
2. ดำเนินการสอนตามแผนที่กำหนดไว้ของวิชาอรรถิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนจำนวน 5 ชุด 12 ชั่วโมง
3. ทำการทดสอบหลังเรียนใช้เวลา 1 ชั่วโมง โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับก่อนเรียนของวิชาอรรถิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการสอน จำนวน 40 ข้อ
4. นำคะแนนที่สอบก่อนเรียนและหลังเรียนไปเปรียบเทียบและบันทึกข้อมูล
5. นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนความรู้ความเข้าใจของวิชาอรรถิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2
6. นำผลที่ได้จากการสรุปมาเป็นรายงานผลการวิจัย เพื่อเผยแพร่ในโรงเรียนต่าง ๆ และในสังกัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์หาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจ วิชาอรรถาธิบายอัลกุรอ่านระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 2 ระหว่างเรียนกับหลังเรียนตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้ค่า E1/E2
- 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการหาค่าที่ Dependent t-Test
- 3) วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยแผนการเรียนรู้ตามหลักสูตร ความรู้ความเข้าใจวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอ่าน ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 2 ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ ดังนี้

- 1) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) คือ ค่า IOC ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 63-65)
 - ค่าความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้สูตรการคำนวณค่า P
 - ค่าอำนาจจำแนก (r) รายชื่อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรการคำนวณค่า r
 - ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (วาโร เฟิงส์วีสติ, 2551: 240)
- 2) ค่าสถิติพื้นฐาน
 - ค่าร้อยละ
 - ค่าเฉลี่ย
 - ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ความรู้ความเข้าใจวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอ่านระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80 (เผชิญ กิจระการ, 2544: 49)
 - การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกลุ่มเดียว แต่มีการทดสอบก่อนและหลังทดลองใช้ t-Test แบบ Dependent Group (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 148)

3. การแปลผลข้อมูล

- 1) เกณฑ์การแปลผลประสิทธิภาพของการพัฒนา ดังนี้
 - คะแนน 0-79.49 มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
 - คะแนน 79.50-80.49 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด
 - คะแนน 80.50-100 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
- 2) เกณฑ์ในการแปลผลระดับความพึงพอใจ
 - ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
 - ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 มีความพึงพอใจในระดับมาก
 - ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
 - ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 มีความพึงพอใจในระดับน้อย
 - ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด
- 3) เกณฑ์การแปลผลความยากง่าย
 - $0.8 < p \leq 1.00$ เป็นข้อสอบง่ายควรตัดทิ้งหรือปรับปรุง
 - $0.60 < p \leq 0.80$ เป็นข้อสอบค่อนข้างง่าย ใช้ได้
 - $0.40 < p \leq 0.60$ เป็นข้อสอบปานกลาง ดีมาก
 - $0.20 \leq p \leq 0.40$ เป็นข้อสอบค่อนข้างยาก ใช้ได้ดี
 - $P < 0.2$ เป็นข้อสอบค่อนข้างยากมากควรตัดทิ้งหรือนำไปปรับปรุง

ฉะนั้นข้อสอบที่ดีควรมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80
- 4) เกณฑ์การแปลผลค่าอำนาจจำแนก (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2544: 75)
 - ได้ $0.40 \leq r$ เป็นข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกดีมาก
 - $0.30 \leq r < 0.40$ เป็นข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกดี
 - $0.20 \leq r < 0.30$ เป็นข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกพอใช้ต้องปรับปรุงหรือตัดทิ้ง
 - $r < 0.19$ เป็นข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำควรตัดทิ้ง

ฉะนั้นค่าอำนาจจำแนกที่ดี ควรมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนนักเรียนประชากร
μ	แทน	คะแนนเฉลี่ย
σ	แทน	ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
X_1	แทน	คะแนนก่อนเรียน
X_2	แทน	คะแนนหลังเรียน

ขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ มีการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนการเรียนและหลังเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2

ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรายวิชาอธิบายอัลกอริทึมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรายวิชาอธิบายอัลกอริทึมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยหาค่าร้อยละของคะแนนจากแบบทดสอบระหว่างเรียนของแต่ละชุดการเรียนทั้ง 5 ชุด และค่าร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียน จำนวน 30 คน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 ผลคะแนนระหว่างเรียนรายวิชาอธิบายอัลกอริทึมโดยใช้ชุดการเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2

ลำดับ	คะแนนระหว่างเรียน					รวม 50 คะแนน	คะแนนหลังเรียน 40 คะแนน
	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5		
1	8	8	8	9	8	41	35
2	7	7	7	8	7	36	35
3	8	8	7	10	8	41	32
4	8	8	7	9	7	39	35
5	7	10	7	9	8	41	30
6	8	9	8	10	9	44	38
7	8	9	7	8	8	40	35
8	8	8	9	9	7	41	33
9	7	8	8	7	8	38	31
10	9	10	8	9	10	46	32
11	7	9	7	8	7	38	35
12	8	8	8	8	8	40	30
13	8	8	8	10	7	41	33
14	7	8	7	9	7	38	35
15	9	10	8	7	8	42	30
16	8	8	7	8	7	38	33

ลำดับ	คะแนนระหว่างเรียน					รวม 50 คะแนน	คะแนนหลังเรียน 40 คะแนน
	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5		
17	7	9	8	10	8	42	35
18	8	10	7	8	10	43	34
19	7	8	8	7	8	38	36
20	8	9	8	10	7	42	39
21	8	7	7	8	9	39	40
22	8	10	7	8	7	40	37
23	8	8	8	7	8	39	35
24	8	9	7	10	9	43	39
25	8	7	8	8	7	38	39
26	9	10	8	10	8	45	37
27	7	9	7	8	9	40	35
28	8	10	9	9	8	44	30
29	9	8	7	10	8	42	33
30	7	8	8	7	7	37	31
รวม	235	258	228	258	237	1216	1032
รวมเฉลี่ย	7.83	8.60	7.60	8.60	7.90	40.53	34.40
ร้อยละ	78.33	86.00	76.00	86.00	79.00	81.07	86.00
$E1 = 81.07 / E2 = 86.00$							

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนจำนวน 30 คน ทำคะแนนแบบทดสอบ (ใบกิจกรรม) รายชุดได้คะแนนเฉลี่ย 40.53 คะแนน จากจำนวนเต็ม 50 คิดเป็นร้อยละ 81.07 และทำคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 34.40 จากคะแนนเต็ม 40 คิดเป็นร้อยละ 86.00 ผลปรากฏว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรายวิชาอธิบายอัลกอรานสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษา ตอนปลายปีที่ 2 เท่ากับ 81.07/86.00 ดังนั้น ชุดการเรียนรายวิชาอธิบายอัลกอรานสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ดีเนื่องจาก คะแนนเฉลี่ยของชุดการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

**ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนการเรียนและหลังเรียนรายวิชา
อรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลาม
ศึกษาตอนปลายปีที่ 2**

เป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนการเรียนและหลังเรียน
รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ปรากฏผล ดังนี้

**ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชา
อรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2**

การเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียน	N	คะแนนเต็ม	μ	σ	t
หลังเรียน	30	40	34.40	2.87	10.62*
ก่อนเรียน	30	40	27.17	5.23	

* $P < 0.05$ ค่า t จากตาราง ($t_{29, 0.05}$) = 1.69 และค่า t ที่คำนวณได้ > ค่า t จากตารางแสดงว่ามี
นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.17 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 34.40 ซึ่งมีค่าความแตกต่างที่ (t) 10.15 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนคะแนน
ก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ .05

ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2

เป็นการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 5 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	N = 30		
		μ	σ	การแปลผล
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้อ				
1.	การเรียนโดยใช้ชุดการสอนทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.50	0.81	มากที่สุด
2.	การเรียนโดยใช้ชุดการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นมากขึ้น	4.20	0.65	มากที่สุด
3.	ชุดการเรียนทำให้นักเรียนเรียนสนุกมากขึ้น	4.53	0.85	มาก
4.	ชุดการเรียนเพิ่มความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น	4.40	0.71	มากที่สุด
ด้านกิจกรรม				
5.	นักเรียนมีโอกาสในการแสดงผลงานหน้าชั้นเรียนมากขึ้น	4.27	0.93	มาก
6.	นักเรียนได้ข้อคิดดี ๆ จากกิจกรรม	4.30	0.97	มาก
7.	นักเรียนได้ร่วมสนุกกับกิจกรรมหน้าห้อง	4.43	0.88	มาก
ด้านผู้สอน				
8.	ผู้สอนจัดกิจกรรมได้สนุกและไม่น่าเบื่อ	4.73	0.57	มากที่สุด
9.	อยากให้ผู้สอนใช้กิจกรรมแบบนี้สอนอีกในครั้งหน้า	4.37	0.95	มาก
10.	ผู้สอนให้โอกาสได้แสดงความคิดเห็นและสอบถามข้อสงสัย	4.27	1.06	มาก
เฉลี่ยโดยรวม		4.40	0.84	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อผลการจัดเรียนรู้รายวิชา ธรรมชาติวิทยาอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษา ตอนปลายปีที่ 2 นักเรียนมีความพึงพอใจเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และมีค่า σ เท่ากับ 0.84 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นที่ได้ทำการจัดเรียงลำดับจากความพึงพอใจสูงสุด ไปหาความพึงพอใจต่ำสุด พบว่าประเด็นที่นักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุด คือ นักเรียนชอบเรียนวิชา ธรรมชาติวิทยาอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ นักเรียนสนุกกับครูและกิจกรรมที่สอนวิชาธรรมชาติวิทยา อัลกุรอาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.73 โดยมีค่า σ 0.57 และนักเรียนมีความต้องการให้ผู้สอนคนนี้สอนอีก ในครั้งต่อไปมีค่าเฉลี่ย 4.37 โดยมีค่า σ อยู่ที่ 0.95 และนักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุดในประเด็น ที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.50 โดยมีค่า σ ที่ 0.81 และประเด็นที่ ความพึงพอใจต่ำสุด คือ นักเรียนได้โอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.20 โดยมีค่า σ ที่ 0.65

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา และหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนกับการสอนแบบปกติ ระหว่างก่อนและหลังเรียน และเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 โรงเรียนยะลาวิทยปัญญาสรณ์ ตำบลบันนังสาเรง อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียนทั้งหมด 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการเลือกสุ่มแบบเจาะจง

สรุปผล

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 พอสรุปผลได้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.07/86.00
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ที่ทำการสอนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 สามารถนำผลมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานที่มีต่อผลการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 81.07/86.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาและกิจกรรมของชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 พัฒนาขึ้นโดยยึดทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ชุดการเรียนรู้นี้มีความเหมาะสมมีกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบ และบันทึกหลังการสอนเพื่อประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบ เวลา การใช้ภาษาและด้านการประเมินผล ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในเนื้อหาอรรถาธิบายมากขึ้นทำให้ประสิทธิภาพการพัฒนาผลสัมฤทธิ์รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 เฉลี่ยโดยรวม 81.07/86.00 ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจันทร์ญา อุปกแก้ว (2564: 191) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 86.78/87.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 85/85 และแนวคิดของมนตรี วงษ์สะพาน (2560: 72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อการเรียนรู้จากท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อการเรียนรู้จากท้องถิ่นที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.24/79.86 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการเรียนรู้รายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาปลายปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า ผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เพราะว่าการสอนโดยชุดการเรียน ได้ดึงดูดความสนใจของนักเรียนมากขึ้น ช่วยเร้าใจและสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ซึ่งชุดการเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนั้น มีกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาของการเรียนช่วยให้สามารถจำความหมายและข้อคิดต่าง ๆ ของอายะฮ์อัลกุรอานได้ดี และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับประภาพันธ์ บุญยัง (2559: 225) กล่าวว่านักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครูผู้สอน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นนักเรียนจะช่วยเหลือกันร่วมมือกัน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันนักเรียนเก่งจะคอยช่วยนักเรียนอ่อน ได้พัฒนาทักษะในการถ่ายทอดความรู้ของตนให้เกิดความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยที่มีความสอดคล้องที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สนับสนุนว่าการใช้ชุดการเรียนหรือชุดกิจกรรมเป็นสื่อที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนทำให้นักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ทำให้คะแนนหลังเรียนสูงขึ้น

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาปลายปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เพราะว่าการสอนโดยชุดการเรียน ได้ดึงดูดความสนใจของนักเรียนมากขึ้น ช่วยเร้าใจและสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ซึ่งชุดการเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนั้น มีกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาของการเรียนช่วยให้สามารถจำความหมายและข้อคิดต่าง ๆ ของอายะฮ์อัลกุรอานได้ดี และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552: 36) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อำนวยให้ผู้เรียนได้รู้จุดมุ่งหมายของการเรียนชัดเจนตลอดจนวิธีการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายเป็นการเพิ่มพูนแรงจูงใจในการเรียนเร้าความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษาต่อโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนด้วยตนเองได้แสดงความคิดเห็นฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นส่งเสริมการศึกษารายบุคคลตามความสนใจตามเวลาและโอกาสที่เอื้ออำนวยแก่ผู้เรียนซึ่งแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยที่มีความสอดคล้องที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สนับสนุนว่าการใช้ชุดการเรียนหรือชุดกิจกรรมเป็นสื่อที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนทำให้นักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน โดยใช้ชุดการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ทำให้คะแนนหลังเรียนสูงขึ้น

4. ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีความชอบในการเรียนที่ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากแสดงว่านักเรียนว่านักเรียนพอใจกับวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนเป็นสื่อการเรียนการสอน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยง S.D. เท่ากับ 0.84 ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้นี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อำนาจกิจกรรมและการตอบคำถาม บอกถึงข้อคิดต่าง ๆ ที่ได้จากกิจกรรม เพราะผู้วิจัยได้สร้างชุดการเรียนที่มีกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาของการเรียนการสอนมาใช้ในการสอนซึ่งสอดคล้องกับกอน ทศานนท์ (2553: 35) กล่าวว่าความพึงพอใจของมนุษย์ เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่จะทราบว่าคุณรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด

สิ่งหนึ่งอันเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยม ประสบการณ์ ที่แต่ละคนได้รับและจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ สิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้ ซึ่งระดับความพึงพอใจของแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันไป บุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้าง สลับซับซ้อน และต่อสิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคล จึงทำให้บุคคลนั้นเกิดความพึงพอใจ ดังนั้น การเสนอสิ่งเร้าจึงเป็นแรงจูงใจของบุคคลนั้นให้เกิดความพึงพอใจในกิจกรรมและยังเป็นเรื่อง หมายแสดงถึงประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้อีกด้วย และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมศรี รอดทอง (2547: 8) ได้กล่าวในงานวิจัยของเขาพอสรุปได้ว่าหนังสือที่ดีสำหรับเด็กนั้น เนื้อหา จะต้องตรงกับความสนใจของเด็กเป็นเรื่องสนุก ๆ แทรกด้วยบทคิดและความรู้ ใช้ภาษาง่าย ๆ และ เนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ควรศึกษาขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเวลาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุด การเรียนอย่างละเอียดเพื่อจำกัดเวลาและเนื้อหาซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) การจัดการเรียนรู้รายวิชาอธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียน สามารถนำไปใช้ สอนร่วมกับการเรียนการสอนรูปแบบอื่น ๆ จะทำให้การจัดการเรียนสอนมีความหลากหลายมากขึ้น
- 3) การจัดการเรียนรู้รายวิชาอธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียน ผู้สอนควรให้เวลากับผู้เรียนได้ซักถามและแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มเพื่อน หรือผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ผู้สอนควรเลือกกลุ่มตัวอย่างในจำนวนที่เหมาะสม และครอบคลุมนักเรียนทุกคน
- 5) สามารถนำกิจกรรมในชุดการเรียนไปใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการพัฒนาชุดการเรียนให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน และควรมีการชี้แนะบทเรียนที่ ได้รับให้นักเรียนได้นำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงมากขึ้น
- 2) ควรนำเทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมความเข้าใจในรายวิชา อธิบายอัลกุรอานมาใช้ร่วมกับชุดการเรียน เช่น การจัดกิจกรรมภาคสนามเพื่อให้ผู้เรียนเกิด ความเข้าใจในรายวิชาดังกล่าวมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545) **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **คู่มือการจัดการสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กาญจนา ทีปะนะ และชาดา กลิ่นเจริญ. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2553). **การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 2553(2): ไม่ปรากฏเลขหน้า.
- ครูดำรง (ม.ป.พ.). **องค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้**. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/krudamrongonline/xngkh-prakxb-phaenkar-cadkar-reiyn-ru>. [24 สิงหาคม 2562].
- ครูดำรงออนไลน์. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์). **องค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้**. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/krudamrongonline/xngkh-prakxb-phaenkar-cadkar-reiyn-ru>. [6 มกราคม 2563].
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2540). **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด**. กรุงเทพฯ: ไอเดียสแควร์.
- จิรเดช เหมือนสมาน. (2551). **การพัฒนาชุดฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์จากสื่อสิ่งพิมพ์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดทองเปลง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิตรา ดวงปรีชา และคณะ. (เมษายน 2554). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ด้านการเขียนสะกดคำ และการเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 3(6): 83-94.
- จ๊กกฤษณ์ จันทะคุณ และคณะ. (2547). **การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร**. สาขาวิชาหลักสูตรการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2545). **หลักการและทฤษฎีแนวปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (มกราคม-มิถุนายน 2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 5(1): 7-20.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2551). **ชุดการเรียนรู้การสอนในประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หน่วยที่ 14**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). **80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอน.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2553). **การวิจัยหลักสูตรและการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ช่อนกลิ่น เพ็ชรสิริกรรม. (2551). **การพัฒนาชุดการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ. (ม.ป.ป.). **การวัดและประเมินผลทางการศึกษา**. ปัตตานี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ. (2545). **ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเขียนแผนการเรียนรู้ของครูมืออาชีพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : เอลโล่การพิมพ์.
- ดวงรัตน์ เรืองอุไร. (2555). **ประเภทของการประเมินผล**. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/455472>. [4 กันยายน 2562].
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2548). **คู่มือความคิดสร้างสรรค์ในการจัดทำนวัตกรรมการศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. กรุงเทพฯ : ธารอักษร.
- ทิวต์ถ์ มณีโชติ. (2549). **การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ทิตนา แคมณี. (2547). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2549). **14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรรจ์ ผันเชียร. (2561). **แผนการสอนที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร**. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.Truelookpanya.com/blog/content/68995/-teamet>. [24 สิงหาคม 2562].

- นิคม ชมภูหลง (2545). การจัดทำแผนการเรียนรู้หรือแผนการสอน. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/prapasara/5-4>. [24 สิงหาคม 2562].
- บุญใจ ศรีสถิตนาทกร. (2555). การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย : คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2537). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2539). วิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ : หจก.พีเอ็น การพิมพ์.
- ประสาธน์ เถลิงเฉลิม. (2556). วิจัยการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี ปริยาวาที. (2551). การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและติดตามผล. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผุสดี ศรีพจนารถ. (2551). ความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานแก้ไขปัญหา น้ำท่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เพชร บัวเพียร. (2537). กลยุทธ์การพูดอย่างมีประสิทธิภาพในทุกโอกาส. กรุงเทพฯ : อະเบส.
- พงษ์เดช สารการ. (2551). การประมาณค่าและการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในประชากรหนึ่งกลุ่ม และสองกลุ่ม วิชาวิทยาการระบาดและชีวสถิติ. ขอนแก่น : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรพิมล คงฉิม. (2554). การศึกษาความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าที่ได้รับบริการจาก บริษัท เอ็ม. เอช. อี-ดีแมก (ที) จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรณณี ลีกิจวัฒน์. (2554). วิธีการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์.
- พัฒนา พรหมณี. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560). แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบ สอบถามความพึงพอใจ. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. 6(2): 128-137.

- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2548). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : เดอะ มาสเตอร์กรุ๊ปแบเนจเม้นท์.
- ไพเราะ พุ่มมั้น. (2551). การพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับปฐมวัย สู่ผลงานทางวิชาการ. ชลบุรี : ชลบุรีการพิมพ์.
- ภนิดา ชัยปัญญา. (2541). ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกิจกรรมไร่นาสวนผสมภายใต้โครงการ **ปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรของจังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มานพ วงศ์เสงี่ยม. (ม.ป.ป.). **ปทานุกรมอาชีพ-ไทย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมานพ วงศ์เสงี่ยม.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). การวัดผลและการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลักขณา สรีวัฒน์. (2554). **จิตวิทยาในชั้นเรียน (ฉบับปรับปรุง)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม : ธารณาการพิมพ์.
- ลัดดาวรรณ เกื้อรัมย์. (2557). **เปิดโลกนิทาน**. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/nithanhrsaphareaphelinci/home>. [27 ตุลาคม 2562].
- วิเชียร เกษประทุม. (2550). **ความหมายและความสำคัญของนิทาน**. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/phisan13bird/bthkhwam/khwam-hmay-laeakhwam-sakhay-khxng-nithan>. [25 สิงหาคม 2562].
- วิจิต บัวปรอท. (2556). **ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อโครงการธนาคารความดีของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา**. ยะลา : คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิมลรัตน์ สุทรโรจน์ (2553). การออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2545). **การพัฒนาการเรียนการสอนภาควิชาหลักสูตรและการสอน**. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สงบ ลักษณะ. (2533). **แนวการทำแผนการสอน**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมพร เชื้อพันธ์. (2547). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- สมศรี รอดทอง. (2547). การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 **เรื่อง สลวยบ้านเรา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์. (2563). **สถิติไอน์เน็ตปี 63**. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=32259&Key=hotnews>. [15 กันยายน 2563].
- สาโรจน์ ไสยสมบัติ. (2534). **ความพึงพอใจในการทำงานของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริวิฑู ภู่น้อย และคณะ (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ธุรกิจในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาลัยนเรศวร**. 18(2): 245–253
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2556). **การพัฒนาเครื่องมือวัดด้านเจตพิสัยและทักษะพิสัย**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศึกษาธิการภาค 12, สำนักงาน. (2553). **หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุจันทร์ธญา อุปแก้ว. (สิงหาคม 2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. **วารสารมหาจุฬานาครทรรณ**. 2564(8) : ไม่ปรากฏเลขหน้า.
- สุพรรณ เกียรติเจริญ. (2547). **การสร้างชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง สิ่งเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิติถ์.
- สุพล วังสินธ์. (เมษายน-พฤษภาคม 2536). การจัดทำแผนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ. **สารพัฒนาหลักสูตร**. 12(114) : 5-9.
- สุพล บุญมาเลิศ. (2544). **อัลกุรอานแปลไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร.
- สุภกิจ ไสทัด. (2558). **การวัดและประเมินผลการศึกษา**. นนทบุรี : บริษัท ปัญญาพริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2553). **วิธีจัดการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- อับดุลเลาะ การินา. (2556). **อุลุมอัลกุรอาน**. กรุงเทพฯ. ม.ป.ท.
- อับดุลเลาะ การินา. (2556). การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมแปลคัมภีร์อัลกุรอานฉบับภาษาไทย ด้านหลักศรัทธาต่อพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ. **วารสารอัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยอฟาฏอนี**. 7(14): 1-8.

- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2542). **คู่มือการจัดทำแผนการสอน**. นครพนม : สวันพา.
- อาหมัด มูดอ. (2558). **การพัฒนาความรู้ความเข้าใจด้านจริยธรรม สาระอัลหะดีษ โดยใช้หนังสือ
นิทานสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- อุทัยวรรณ ชีระแนว. (2561). การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้นิทาน. **วารสารปัญญา**.
25(1): 23-32.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ. (2552). **กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่ปฏิบัติ**.
กรุงเทพฯ: บั๊กพอยท์.
- Al-Qurtubiy, Muhammad bin Sulaiman. (1987). **Al-jami' li Ahkam al-Qur'an (الجامع لأحكام
القرآن)**. Mesr: Dar al-hadith.
- Al-Zarkasyi, Muhammad bid Abdullah. (n.d). **al-Burhan fi Ulum al-Qur'an (البرهان في علوم
القرآن)**. Bairut: Maktabah al-'Asriyah.
- Clore, G. L. and Robert, M. Bray. (1978). The Effects of Childrens Stories on Behavior and
Attitudes Modeling and Vicarious Role playing. **Resources in Education**. 13: 156.
- Conrad Yves. (1989). **A Problem Atique for Anthropology**. Bangkok: White Lotus.
- Gronlund Norman. (1993). **EI. How to Make Achievement Test and Assessment**. Boston:
Ally and Bacon.
- Ibnu Manzur, (1290). **لسان العرب**. Cairo Egypt: Dar al-nawadir.
- Maslow, A. H. (1970). **Motivation and Personality**. Newyork: Harpar and Row Publishers.
- Sai-yid Muhammad, et al. (2005). **Tafsir Ibnu Kasir**. Cairo: Darulhadith.
- Shaukee Dauf. (2009). Cairo: Ministry of Education Dixon, D, James J. ana Saltz, S. (1977).
Training Disadvantaged Preschoolers on variousFantasy Activities : Effects on
Cognitive Functioning and Impulse control. **Child Development**. 2(3): 67-379.
- Susana Beto. (2016). **Penikatan Kemampuan Membaca Nyaring Menggunakan media
Rerita Bergambar Pada Mata Pelajaran Bahasa Indonesia Untuk Siswa
Kelas 2**. Yogyakarta : n.p.
- Shawqee Dhaif. (2009). **Al-Mu'jam Al-Wajiz**. Al-Qahirah: Edarah Al-Shuan Al-fanniah.
- Shaima' Solah (2016). **Asar istikdam Al-Qisah wa Al-Anshatoh Al-Ilmiah fi Al-Tahsil
Al-Ilmi wa Al-Ittijahaat lada tolibaat Al-Saf Al-Khamis Al-Asasi fi madaris
muhafasoh jineen**. Dirasah Ulya: Jamiah Al-Najah Al-Watoniah.

Muhammad Ibraheem Al-Banhawee. (2011). **Al-Jawahir Al-Naqiah**. Biroot Lubnan: Dar Al-Manhaj

Muhammad Ratib Al-Nabulusi. (2014). **Maosuah Al-Ajaz Al-Ilmi fi Al-Quan Wa Al-Sunnah**. Amman Al-Aurdun: Al-Farsan.

Muhammad Ali Sais. (2015). **Tafsir Ayat Al-Ahkam**. Birut lubnan: Al-Maktabah Al-Asriah

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 105)

$$p = \frac{f \times 100}{n}$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ
 F แทน ความถี่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลง
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

- 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 105)

$$\bar{x} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{x} แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

- 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 103)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

- 1) ความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้สูตร (บุญใจ ศรีสถิตนากร, 2555: 122)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

- 2) ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ (P) วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาอรรถาธิบาย อักษรอาน โดยใช้ชุดการเรียน (บุญชม ศรีสะอาด, 2543: 81)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ p แทน ระดับความยาก
 R แทน จำนวนผู้ตอบถูกต้อง
 N แทน จำนวนคนที่ทำข้อสอบทั้งหมด

- 3) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาอรรถาธิบาย อักษรอานโดยใช้ชุดการเรียน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 210-211)

$$D = \frac{R_u - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ D แทน ค่าอำนาจจำแนก
 R_u แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
 R_L แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบไม่ถูกในกลุ่มอ่อน
 $\frac{N}{2}$ แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

- 4) ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ของ KR-20 ดังนี้ (ประสาธน์ เถืองเฉลิม, 2556: 192)

$$r_u = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right)$$

- เมื่อ r_u แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 k แทน จำนวนข้อสอบของแบบทดสอบ
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
 q แทน สัดส่วนของคนทำผิดแต่ละข้อ ($q = 1-p$)
 $\sum pq$ แทน ผลรวมของผลคูณของค่าสัดส่วนของนักเรียนที่ทำถูกในข้อ ๆ หนึ่งกับ สัดส่วนของนักเรียนที่ทำผิดในข้อ ๆ หนึ่ง

- 5) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สูตร t-Test แบบ (Dependent Group) (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 148)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

- เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ได้จากการเปรียบเทียบค่าวิกฤตเพื่อทราบเป็นนัยสำคัญ
 D แทน ความแตกต่างระหว่างคะแนนสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของนักเรียนแต่ละคน
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด
 D^2 แทน ผลรวมความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้รับจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

- 6) ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบฝึกตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (E_1/E_2) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2545: 48)

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100$$

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_1	แทน	ประสิทธิภาพจากคะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนระหว่างเรียน
E_2	แทน	ประสิทธิภาพจากคะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำใบความรู้หรือดำเนินกิจกรรมระหว่างเรียน
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือดำเนินกิจกรรมหลังเรียน
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
A	แทน	คะแนนเต็มของใบความรู้ระหว่างเรียน
B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
E_1/E_2	แทน	ประสิทธิภาพของแผน

ภาคผนวก ข
ค่า IOC ที่ใช้ในการวิจัย

ค่า IOC ที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (IOC) ชุดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	คะแนนประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			Σ	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	0	1	1	2	0.6	นำไปใช้ได้
2	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
3	1	1	0	2	0.6	นำไปใช้ได้
4	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
5	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
6	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
7	1	1	0	2	0.6	นำไปใช้ได้
8	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
9	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
10	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
11	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
12	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
13	1	1	0	2	0.6	นำไปใช้ได้
14	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
15	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
16	1	1	0	2	0.6	นำไปใช้ได้
17	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
18	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
19	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
20	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
21	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
22	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
23	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้

ข้อที่	คะแนนประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			Σ	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
24	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
25	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
26	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
27	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
28	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
29	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
30	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
31	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
32	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
33	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
34	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
35	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
36	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
37	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
38	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
39	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
40	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้

ผลการวิเคราะห์ข้อสอบฉบับทดลอง พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาอัตตัพพีร์ โดยใช้ชุดการเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2. ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับข้อความ (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			Σ	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	1	1	1	3	1
2	1	1	1	3	1
3	1	1	1	3	1
4	1	1	1	3	1
5	1	1	1	3	1
6	1	1	1	3	1
7	1	1	1	3	1
8	1	1	1	3	1
9	0	1	1	2	0.66
10	1	1	1	3	1

$$\begin{aligned}
 \text{ค่า IOC} &= \frac{1+1+1+1+1+1+1+1+0.6+1}{10} \\
 &= \frac{9.6}{10} \\
 &= 0.96
 \end{aligned}$$

สรุปได้ว่า แบบสอบถามความพึงพอใจใช้ได้

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดการเรียนรายวิชาอธิบายอัลกอริทึม
2. แผนการจัดการเรียนรู้

QR Code

แสดงรายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ง
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานชั้นอิสลาม ตอนปลายปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ลำดับ	คะแนนสอบระหว่างเรียน (50)					รวม	คะแนนสอบ หลังเรียน (40)
	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5		
1	8	8	8	9	8	41	35
2	7	7	7	8	7	36	35
3	8	8	7	10	8	41	32
4	8	8	7	9	7	39	35
5	7	10	7	9	8	41	30
6	8	9	8	10	9	44	38
7	8	9	7	8	8	40	35
8	8	8	9	9	7	41	33
9	7	8	8	7	8	38	31
10	9	10	8	9	10	46	32
11	7	9	7	8	7	38	35
12	8	8	8	8	8	40	30
13	8	8	8	10	7	41	33
14	7	8	7	9	7	38	35
15	9	10	8	7	8	42	30
16	8	8	7	8	7	38	33
17	7	9	8	10	8	42	35
18	8	10	7	8	10	43	34
19	7	8	8	7	8	38	36
20	8	9	8	10	7	42	39
21	8	7	7	8	9	39	40
22	8	10	7	8	7	40	37
23	8	8	8	7	8	39	35

ลำดับ	คะแนนสอบระหว่างเรียน (50)						คะแนนสอบ หลังเรียน (40)
	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5	รวม	
24	8	9	7	10	9	43	39
25	8	7	8	8	7	38	39
26	9	10	8	10	8	45	37
27	7	9	7	8	9	40	35
28	8	10	9	9	8	44	30
29	9	8	7	10	8	42	33
30	7	8	8	7	7	37	31
Σ	235	258	228	258	237	1216	1032
μ	7.83	8.60	7.60	8.60	7.90	40.53	34.40
ร้อยละ	78.33	86.00	76.00	86.00	79.00	81.07	86.00

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษา ตอนปลายปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ลำดับที่	คะแนนก่อนเรียน (40 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (40 คะแนน)
1	30	35
2	28	35
3	25	32
4	33	35
5	18	30
6	32	38
7	30	35
8	29	33
9	18	31
10	20	32
11	25	35
12	15	30
13	20	33

ลำดับที่	คะแนนก่อนเรียน (40 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (40 คะแนน)
14	22	35
15	27	30
16	27	33
17	29	35
18	20	34
19	30	36
20	33	39
21	35	40
22	32	37
23	30	35
24	32	39
25	30	39
26	34	37
27	31	35
28	27	30
29	28	33
30	25	31
Σ	815	1032
μ	27.17	34.40
ร้อยละ	67.92	86.00

3. ค่าความเชื่อมั่นวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) รายชื่อของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร (สุรเวท ทองบุ, 2550: 105-106)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	และค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปผล
1	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
2	0.6	0.4	นำไปใช้ได้
3	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
4	0.8	0.2	นำไปใช้ได้
5	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
6	0.6	0.2	นำไปใช้ได้
7	0.7	0.3	นำไปใช้ได้
8	0.8	0.2	นำไปใช้ได้
9	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
10	0.8	0.2	นำไปใช้ได้
11	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
12	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
13	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
14	0.7	0.3	นำไปใช้ได้
15	0.7	0.3	นำไปใช้ได้
16	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
17	0.6	0.3	นำไปใช้ได้
18	0.8	0.3	นำไปใช้ได้
19	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
20	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
21	0.8	0.2	นำไปใช้ได้
22	0.7	0.6	นำไปใช้ได้
23	0.8	0.2	นำไปใช้ได้
24	0.7	0.3	นำไปใช้ได้
25	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
26	0.7	0.2	นำไปใช้ได้

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	และค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปผล
27	0.7	0.3	นำไปใช้ได้
28	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
29	0.7	0.3	นำไปใช้ได้
30	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
31	0.7	0.3	นำไปใช้ได้
32	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
33	0.7	0.3	นำไปใช้ได้
34	0.7	0.2	นำไปใช้ได้
35	0.7	0.3	นำไปใช้ได้
36	0.7	0.3	นำไปใช้ได้
37	0.8	0.2	นำไปใช้ได้
38	0.7	0.3	นำไปใช้ได้
39	0.8	0.2	นำไปใช้ได้
40	0.7	0.4	นำไปใช้ได้

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย

ที่ อว ๐๖๓๘/๑๒๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐

๒๗ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. ชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบสอบถามความพึงพอใจ	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายสุดีร์อิมัน เจะมะ รหัสนักศึกษา ๗๓๖๑๕๖๐๑๘ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้ดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๒

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า บุคลากรในหน่วยงานของท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษาได้เป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญ อาจารย์ยะหะยา นิแ้วเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังเอกสารสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังลาวินัย จันทรัตนานา)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐ ๗๓๒๕ ๙๖๒๖

โทรสาร ๐ ๗๓๒๕ ๙๖๒๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : info.saraban@yru.ac.th

ผู้วิจัย

นายสุดีร์อิมัน เจะมะ

โทรศัพท์ ๐๙๖ ๒๕๑ ๕๒๔๐

Email : ikrimah๑๑๑๑@gmail.com

ที่ อว ๐๖๓๘/๑๒๙๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐

๒๗ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เรียน คณบดีคณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. ชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบสอบถามความพึงพอใจ	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายสุดีร์อิมัน เจะมะ รหัสนักศึกษา ๗๓๖๑๙๖๐๑๘ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้ดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๒

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า บุคลากรในหน่วยงานของท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษาได้เป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญ อาจารย์อาหามะสอระะ ยือโระเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังเอกสารสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ จันทร์ตนา)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐ ๗๓๒๙ ๙๖๒๖

โทรสาร ๐ ๗๓๒๙ ๙๖๒๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : info.saraban@yru.ac.th

ผู้วิจัย

นายสุดีร์อิมัน เจะมะ

โทรศัพท์ ๐๙๖ ๒๕๑ ๕๒๔๐

Email : ikrimah๑๑๑๑๑@gmail.com

ที่ อว ๐๖๓๘/๑๒๙๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐

๒๗ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. ชุดการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบสอบถามความพึงพอใจ	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายสุตธีรอมัน เจะมะะ รหัสนักศึกษา ๗๓๖๑๙๖๐๑๘ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้ดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอานโดยใช้ชุดการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ ๒

ในการนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษาได้เป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่าน (ดร.อิสมาอีล ราวโอบ) เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังเอกสารสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังลาวินัย จันทรัตน)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐ ๗๓๒๙ ๙๖๒๖

โทรสาร ๐ ๗๓๒๙ ๙๖๒๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : info.saraban@yru.ac.th

ผู้วิจัย

นายสุตธีรอมัน เจะมะะ

โทรศัพท์ ๐๙๖ ๒๕๑ ๕๒๔๐

Email : ikrimah๑๑๑๑๑@gmail.com

ภาคผนวก ฉ
รายชื่อหน่วยงานที่ทำการทดลองเครื่องมือ

รายชื่อหน่วยงานที่ทำการทดลองเครื่องมือ

โรงเรียนบ้านกอตตือรี๊ะ

สังกัดหน่วยงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลกอตตือรี๊ะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา รหัสไปรษณีย์ 95140

ภาคผนวก ข
รายชื่อหน่วยงานที่ทำการวิจัย

รายชื่อหน่วยงานที่ทำการวิจัย

โรงเรียนยะลาวิทยปัญญาสรรค์

23/3 หมู่ที่ 2 ตำบลบันนังสาด อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา 95000

ภาคผนวก ฅ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ชื่อ-สกุล อาจารย์ ดร.อิสมาแอล ราโอบ
 วุฒิการศึกษา Philosophy Program in Statistics and Research Methodology
 Universiti Sains Malaysia
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิจัยและพัฒนา
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ตำบลเขาต้อม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
2. ชื่อ-สกุล คุณยะหะยา นิแวง
 วุฒิการศึกษา Master of Education Management
 State Yogyakarta University, Yogyakarta Indonesia
 ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ตำบลเขาต้อม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
3. ชื่อ-สกุล คุณอาหามะสอระะะะ ยีโระ
 วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุชะฎีบัณฑิต สาขาวิชาตะวะหฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายสุศิริอัมมัน เจาะมะ
วัน เดือน ปีเกิด	11 เมษายน 2535
ที่อยู่ปัจจุบัน	9/1 หมู่ที่ 3 ตำบลกรงปินัง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2547 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านตะโล๊ะชูแม อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา พ.ศ. 2552 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนอิสลาฮียะห์ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา พ.ศ. 2559 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยอิสลามียะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครูผู้สอนอิสลามศึกษา
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนยะลาวิทยปัญญาอนุสรณ์ ตำบลบันนังสาเรง อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา